

Utgiftsområde 4

Rättsväsendet

Utgiftsområde 4 – Rättsväsendet

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	5
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	5
2.2	Utgiftsutveckling.....	6
2.3	Mål för utgiftsområdet.....	7
2.4	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	7
2.5	Resultatredovisning.....	8
2.5.1	Utvecklingen av brottsligheten, tryggheten och förtroendet för rättsväsendet.....	8
2.5.2	Organiserad brottslighet.....	16
2.5.3	Flödet i brottmålsprocessen.....	19
2.5.4	Dömande verksamhet, exklusive migrationsmål och brottmål.....	28
2.5.5	Hot mot Sveriges säkerhet.....	29
2.5.6	Brottsförebyggande arbete.....	31
2.5.7	Stöd och skydd till brottsoffer.....	34
2.5.8	Utvecklingen av rättsväsendets kostnader.....	37
2.6	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	38
2.6.1	Brottsutvecklingen, organiserad brottslighet och flödet i brottmålsprocessen	38
2.6.2	Dömande verksamhet.....	40
2.6.3	Hot mot Sveriges säkerhet.....	40
2.6.4	Brottsförebyggande arbete.....	40
2.6.5	Stöd till brottsoffer.....	41
2.7	Återrapportering av vissa tillkännagivanden som gäller rättsväsendet.....	42
2.8	Politikens inriktning	57
2.8.1	Fortsatta förstärkningar till rättsväsendet.....	58
2.8.2	Åtgärder för att stärka det brottsförebyggande arbetet.....	60
2.8.3	Skärpta straff och fokus på brottsoffret	60
2.8.4	Effektivare verktyg för det brottsbekämpande arbetet	63
2.9	Budgetförslag.....	64
2.9.1	1:1 Polismyndigheten.....	64
2.9.2	1:2 Säkerhetspolisen.....	67
2.9.3	1:3 Åklagarmyndigheten.....	68
2.9.4	1:4 Ekobrottsmyndigheten.....	70
2.9.5	1:5 Sveriges Domstolar.....	71
2.9.6	1:6 Kriminalvården.....	74
2.9.7	1:7 Brottsförebyggande rådet	76
2.9.8	1:8 Rättsmedicinalverket.....	77
2.9.9	1:9 Brottsoffermyndigheten.....	79
2.9.10	1:10 Ersättning för skador på grund av brott	80
2.9.11	1:11 Rättsliga biträden m.m.	80
2.9.12	1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.....	82
2.9.13	1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar.....	82
2.9.14	1:14 Bidrag till brottsförebyggande arbete	83
2.9.15	1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnamnden	84
2.9.16	1:16 Domarnämnden	85
2.9.17	1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering.....	86

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2025 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt tabell 1.1.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Polismyndigheten	45 211 735
1:2 Säkerhetspolisen	2 757 388
1:3 Åklagarmyndigheten	2 788 478
1:4 Ekobrottsmyndigheten	1 139 882
1:5 Sveriges Domstolar	8 178 880
1:6 Kriminalvården	20 432 298
1:7 Brottsförebyggande rådet	308 695
1:8 Rättsmedicinalverket	664 682
1:9 Brottsoffermyndigheten	62 700
1:10 Ersättning för skador på grund av brott	221 953
1:11 Rättsliga biträden m.m.	4 305 857
1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	90 987
1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	19 174
1:14 Bidrag till brottsförebyggande arbete	138 157
1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	42 660
1:16 Domarnämnden	12 153
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	416 000
Summa anslag inom utgiftsområdet	86 791 679

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	530 000	2026–2029
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	530 000	

2 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

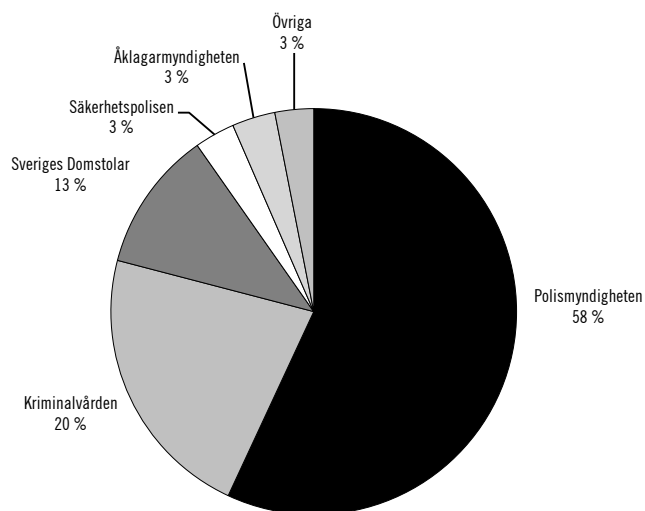
2.1 Utgiftsområdets omfattning

Huvuddelen av resurserna inom utgiftsområdet avser kriminalpolitiskt inriktad verksamhet. I övrigt är rättsväsendets verksamhet inriktad på att avgöra rättsliga tvister mellan enskilda och mellan enskilda och det allmänna samt att handlägga olika typer av ärenden. Den kriminalpolitiskt inriktade verksamheten syftar till att öka tryggheten, upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott, utreda brott, se till att den som begått brott lagförs, verkställa påföljder och rättsliga anspråk och ge stöd till dem som drabbats av brott. Utgiftsområdet innefattar myndigheter inom polisen och åklagarväsendet, Sveriges Domstolar samt Kriminalvården. Dessutom ingår Rättsmedicinalverket, Brottsförebyggande rådet (Brå), Brottsoffermyndigheten, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden och Domarnämnden.

Under 2023 fördelade sig kostnaderna mellan myndigheterna inom rättsväsendet enligt diagram 2.1.

Diagram 2.1 Kostnad per myndighet inom rättsväsendet 2023

Procentuell fördelning

Källa: Årsredovisningar för rättsväsendets myndigheter 2023.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 04 Rättsväsendet

Miljoner kronor

	Utfall 2023	Budget 2024 ¹	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027
1:1 Polismyndigheten	37 427	41 165	42 286	45 212	48 136	51 878
1:2 Säkerhetspolisen	2 113	2 450	2 361	2 757	2 986	3 108
1:3 Åklagarmyndigheten	2 263	2 633	2 565	2 788	2 898	2 997
1:4 Ekobrottsmyndigheten	942	1 079	1 078	1 140	1 196	1 229
1:5 Sveriges Domstolar	7 364	7 959	7 932	8 179	8 500	8 841
1:6 Kriminalvården	14 550	17 800	18 078	20 432	23 468	25 969
1:7 Brottsförebyggande rådet	225	249	259	309	312	318
1:8 Rättsmedicinalverket	589	606	609	665	680	692
1:9 Brottsoffermyndigheten	55	59	59	63	63	65
1:10 Ersättning för skador på grund av brott	151	222	220	222	222	222
1:11 Rättsliga biträden m.m.	3 765	3 966	4 041	4 306	4 385	4 553
1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	92	91	90	91	91	91
1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	19	21	21	19	19	19
1:14 Bidrag till brottsförebyggande arbete	93	121	120	138	128	128
1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten	26	33	36	43	45	46
1:16 Domarnämnden	10	12	12	12	12	13
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	90	310	250	416	320	315
Totalt för utgiftsområde 04 Rättsväsendet	69 772	78 775	80 018	86 792	93 463	100 485

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 2.2 Förändringar av utgiftsramen 2025–2027 för utgiftsområde 04 Rättsväsendet

Miljoner kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	76 028	76 028	76 028
Pris- och löneomräkning ²	2 287	3 918	5 303
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	8 477	13 527	19 165
varav BP25 ³	3 459	3 739	9 034
Överföring till/från andra utgiftsområden		-10	-10
Övrigt			
Ny utgiftsram	86 792	93 463	100 485

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Tabell 2.3 Utgiftsram 2025 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

	2025
Transfereringar ¹	4 766
Verksamhetsutgifter ²	80 921
Investeringar ³	1 105
Summa utgiftsram	86 792

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2023 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten får någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Mål för utgiftsområdet

Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och att öka människors trygghet. Målet för rättsväsendet är den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Rättssäkerhet innebär att rättsskipning och annan myndighetsutövning ska vara förutsebar och enhetlig samt bedrivs med hög kvalitet. Med rättstrygghet avses att enskilda personer och andra rättssubjekt ska vara skyddade mot brottsliga angrepp på liv, hälsa, frihet, integritet och egendom.

Målen är beslutade av riksdagen (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:JuU1, rskr. 1997/98:87).

Regeringens arbete ska även främja målen om jämställda, fredliga och inkluderande samhällen i linje med Agenda 2030 (prop. 2019/2020:188, bet. 2020/21:FiU28, rskr. 2020/21:154).

2.4 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

För att bedöma målpuffyllelsen avseende riksdagens mål för kriminalpolitiken – minskad brottslighet och ökad trygghet – används följande indikatorer:

- upplevelse av trygghet enligt Nationella trygghetsundersökningen
- antal anmälda brott inom olika brottskategorier
- självrapporterad utsatthet för brott enligt Nationella trygghetsundersökningen
- antalet konstaterade fall av dödligt våld, varav antal med skjutvapen.

Rättsväsendets mål, den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet, rör komplexa begrepp som är svåra att fånga i enskilda indikatorer. Såväl rättssäkerheten som rättstryggheten förutsätter dock ett välutvecklat och välfungerande rättsväsende, vilket kan belysas med information som mäter kvaliteten och effektiviteten i rättsväsendet. Sådan information redovisas också i resultatredovisningen. En viktig del av rättsväsendets resultat är att följa upp hur de brott som anmäls hanteras av rättsväsendets myndigheter. Sådan information, tillsammans med information om brottsförebyggande arbete och stöd till brottsoffer, redovisas också. Rättssäkerheten och rättstryggheten är beroende av människors förtroende för rättsväsendet. Förtroendet är en viktig förutsättning för att människor ska anmäla brott, delta i

brottsutredningar och ställa upp som vittnen. För att mäta förtroendet för rättsväsendet används följande indikator:

- förtroende för rättsväsendet enligt Nationella trygghetsundersökningen.

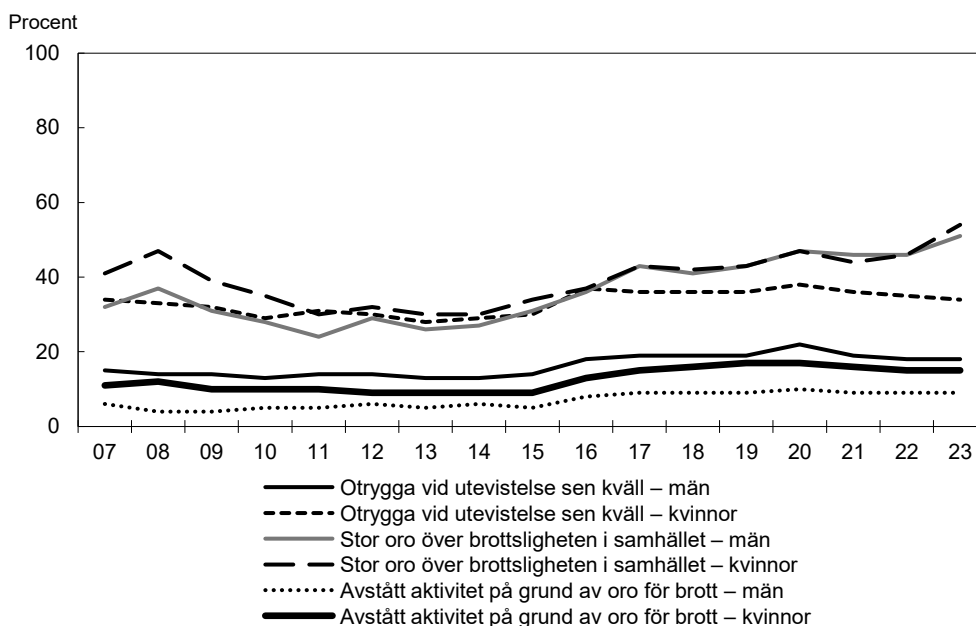
Nationella trygghetsundersökningen (NTU) är en frågeundersökning som sedan 2006 genomförs årligen av Brottsförebyggande rådet (Brå). Undersökningen riktar frågor om utsatthet för brott, upplevelse av trygghet samt förtroende för och erfarenheter av rättsväsendet till ett slumpmässigt urval av personer mellan 16 och 84 år i befolkningen. År 2017 reviderades undersökningens metod, flera nya brottstyper infördes och urvalet utökades från 20 000 till 200 000 personer. För att möjliggöra jämförelser över tid har Brå genomfört nya beräkningar av resultat som publicerats före 2017, utefter en uppskattning av vad resultatet hade fått för nivåer med den nya metoden. För motsvarande resultat före omräkningen, se tidigare NTU-publikationer. Den statistik som är individbaserad redovisas uppdelat på kön när sådan statistik finns och det inte finns särskilda skäl som talar emot det.

2.5 Resultatredovisning

2.5.1 Utvecklingen av brottsligheten, tryggheten och förtroendet för rättsväsendet

Otryggheten är i princip oförändrad medan oron över brottsligheten i samhället har ökat tydligt

Att öka tryggheten är ett kriminalpolitiskt mål som rättsväsendets myndigheter och även andra samhällsaktörer bidrar till. Nationella trygghetsundersökningen (NTU) mäter flera olika aspekter av otrygghet, exempelvis otrygghet vid utevistelse en sen kväll i det egna bostadsområdet, oro över brottsligheten i samhället och om man avstått från någon aktivitet på grund av oro för att utsättas för brott. En majoritet av befolkningen uppger att de är trygga, men sedan 2016 har nivåerna av otrygghet varit något högre än åren dessförinnan. År 2023 uppgav 26 procent av befolkningen att de var otrygga vid utevistelse sent på kvällen, vilket i princip är oförändrat jämfört med 2022. Som framgår av diagram 2.2 upplever kvinnor generellt sett betydligt större otrygghet än män.

Diagram 2.2 Indikatorer på otrygghetens utveckling 2007–2023

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

År 2023 uppgav 34 procent av kvinnorna att de känner sig otrygga vid utevistelse en sen kväll i det egna bostadsområdet, att jämföra med 18 procent av männen. Oron över brottsligheten i samhället har ökat tydligt 2023 jämfört med 2022. Ökningen är en del av en trend de senaste tio åren. År 2023 uppgav mer än hälften av befolkningen, 53 procent, att de i stor utsträckning oroar sig över brottsligheten i samhället. Som framgår av diagram 2.2 ovan är skillnaden mellan könen relativt liten.

NTU visar även att otryggheten får konsekvenser. Bland kvinnorna upplever 15 procent att oron för att utsättas för brott har påverkat dem att mycket eller ganska ofta avstå från någon aktivitet under det senaste året, exempelvis gå på en promenad eller besöka en restaurang, jämfört med 9 procent av männen (i princip oförändrat för både kvinnor och män jämfört med 2022). Det finns därför skäl att särskilt uppmärksamma kvinnors otrygghet. Otryggheten i samhället är ojämnt fördelad även på andra sätt. Exempelvis visar resultaten att andelen otrygga är högre i de yngsta och äldsta åldersgrupperna jämfört med personer i medelåldern. Även faktorer som utbildningsnivå, familjetyp och bostadstyp påverkar otryggheten och oron över brottsligheten.

Brå har haft i uppdrag att ta fram NTU-statistik för områden med socioekonomiska utmaningar enligt Statistiska centralbyråns definition. Den nya statistiken redovisades för första gången i NTU 2022 och kommer fortsättningsvis att publiceras årligen. I områden med socioekonomiska utmaningar uppgav 43 procent att de känner sig mycket eller ganska otrygga vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet, vilket är en ökning med en procentenhet jämfört med 2022 (NTU 2023).

Ökning av anmälda brott, i synnerhet bedrägeribrott

År 2023 anmäldes ca 1,51 miljoner brott, vilket är en ökning med ca 64 000 brott eller 4,4 procent jämfört med 2022. Efter att ha ökat från mitten av 00-talet fram till 2020 minskade antalet anmälda brott under 2021 och 2022. Förändringar av antalet anmälda brott över tid behöver inte betyda att det begås fler eller färre faktiska brott, men det ger en bild av vilka volymer som rättsväsendet har att hantera.

De anmälda tillgreppsbrotten (stöld, rån m.m.) utgör en antalsmässigt stor del av samtliga anmälda brott – ca 381 000 av totalt 1,51 miljoner anmälda brott 2023, vilket motsvarar 25 procent. Med undantag för 2022, då tillgreppsbrotten ökade marginellt, har antalet anmälda tillgreppsbrott minskat kontinuerligt under en längre tid. År 2023 minskade antalet anmälda tillgreppsbrott med 3 procent jämfört med 2022, och i ett tioårsperspektiv har de minskat med 29 procent. Personrån mot unga ökade kraftigt mellan 2016 och 2019 men minskade därefter påtagligt tre år i rad. Under 2023 anmäldes 1 452 personrån mot unga, vilket motsvarar en ökning med 2 procent jämfört med 2022. Personrån mot vuxna har minskat kontinuerligt sedan 2019.

Skadegörelsebrotten utgör också en betydande andel av de anmälda brotten, 14 procent 2023 (motsvarande ca 218 800 brott). Mängden skadegörelsebrott som registreras varierar beroende på berörda aktörers rutiner vid rapportering och registrering av brott. Ett exempel är att skadegörelsebrott som har skett vid olika tidpunkter ofta anmäls vid ett och samma tillfälle, vilket innebär att brotten i dessa fall kan härröra från tidigare år. Under de senaste tio åren har antalet anmälda brott varierat men med en uppåtgående trend; jämfört med 2014 har antalet anmälda brott ökat med 45 procent. År 2023 ökade antalet anmälda skadegörelsebrott med 3,5 procent jämfört med 2022.

Utvecklingen av antalet anmälda brott över tid har i hög grad påverkats av att antalet anmälda bedrägerier har ökat kraftigt. Ökningen av anmälda bedrägeribrott beror enligt Brå sannolikt i hög grad på ökad internetanvändning i samhället och den tekniska utvecklingen, som bidrar till nya metoder och möjligheter att begå bedrägeribrott. Antalet anmälda bedrägerier ökade stadigt mellan 2006 och 2018, men minskade därefter 2019–2021. Under 2022 var antalet anmälda bedrägeribrott oförändrat jämfört med 2021 (ca 195 900 brott). Under 2023 ökade antalet anmälda bedrägeribrott återigen, med 22 procent jämfört med 2022. Ökningen beror främst på en ökning av anmälda kortbedrägerier, som utgör en stor del av det totala antalet anmälda bedrägerier (103 330 brott vilket motsvarar 43 procent). Totalt sett ökade antalet anmälda kortbedrägerier med 44 procent 2023 jämfört med 2022. Den absoluta merparten av anmälda kortbedrägerier utgörs av kortbedrägerier utan fysiskt kort (86 procent). Även bedrägerier genom social manipulation ökade kraftigt, med 36 procent eller 12 469 brott jämfört med 2022. En stor del av bedrägerierna genom social manipulation riktar sig mot äldre/personer med funktionsnedsättning (56 procent). Ett vanligt tillvägagångssätt är att en bedragare utger sig för att vara t.ex. en banktjänsteman eller myndighetsperson. I likhet med 2022 var identitetsbedrägeri den brottstyp som minskade mest (-29 procent). Sedan brottskoderna för bedrägeri reviderades 2019 har antalet anmälda identitetsbedrägerier minskat med 61 procent. Även kategorin övriga bedrägerier minskade jämfört med 2022 (-4 procent). Enligt Polismyndighetens beräkningar uppgick brottsvinsterna för bedrägerier till 7,5 miljarder kronor 2023, vilket är en ökning från 5,8 miljarder kronor 2022.

Narkotikabrott är ett ingripandebrott där myndigheternas arbete har stor betydelse för hur många brott som anmäls. Över tid har antalet anmälda narkotikabrott ökat kraftigt. Under 2022 minskade dock antalet anmälda narkotikabrott med knappt 4 procent jämfört med 2021. Även 2023 minskade antalet anmälda narkotikabrott något (-1 procent). I likhet med 2022 utgjordes merparten av de anmälda narkotikabrotten 2023 av innehav (52 procent) och eget bruk (39 procent). Av dessa brottstyper ökade innehav med 3 procent, medan eget bruk minskade med 6 procent jämfört med 2022.

De anmälda sexualbrotten minskade under 2023 med 378 brott, motsvarande 1,5 procent, jämfört med 2022. Det är andra året som anmälningarna sjunker efter att ha ökat kontinuerligt mellan 2016 och 2021. Minskningen 2023 avsåg främst sexuellt

ofredande (-6 procent), men även antalet anmälda våldtäkter mot barn under 15 år minskade (-14 procent). Antalet anmälda våldtäkter mot kvinna 18 år eller äldre ökade med 7 procent. Sett ur ett längre tidsperspektiv har emellertid antalet anmälda sexualbrott ökat kraftigt. Exempelvis anmäldes 54 procent fler våldtäkter mot vuxna 2023 än 2014. Av de anmälda våldtäkterna mot vuxna avsåg 95 procent våldtäkt mot kvinnor. Samtidigt är den faktiska utvecklingen av sexualbrotten svårbedömd. Enligt Brå (2017:5, 2019:5 och 2020:6) kan ökningen av anmälda sexualbrott delvis förklaras av en ökad uppmärksamhet kring sexualbrott, som sannolikt har resulterat i en högre anmälningsbenägenhet. Ökad tillgång till internet och smarta mobiltelefoner kan enligt Brå i viss mån även ha bidragit till att öka förutsättningarna för förövare att begå vissa typer av sexualbrott. Över tid har antalet anmälda våldtäkter också påverkats av lagändringar (2005, 2013 och 2018) som innebär att våldtäktsbegreppet har utvidgats.

Antalet anmälda fall av misshandel ökade med 3 procent jämfört med 2022. Antalet anmälda misshandelsbrott mot kvinnor eller flickor ökade med 4 procent och uppgick till ca 40 300 brott. Misshandelsbrott mot män eller pojkar ökade med 2 procent och uppgick till ca 46 100 brott. De senaste tio åren har antalet anmälda misshandelsbrott varierat mellan drygt 80 000 och drygt 88 000 anmälda brott utan någon tydlig trend.

Tabell 2.4 Anmälda brott 2023 och procentuell utveckling sedan 2014 respektive 2022

	Antal anmälda brott 2023	Procentuell förändring sedan 2014	Procentuell förändring sedan 2022
Misshandel	86 466	3,8	2,9
Sexualbrott	24 278	19,4	-1,5
Tillgrepp	381 041	-29,5	-3,0
Bedrägeri	238 371	52,7	21,7
Skadegörelsebrott	218 768	44,7	3,5
Brott mot trafikbrottslagen	65 535	-20,9	-5,0
Brott mot narkotikastrafflagen	112 297	17,8	-1,0
Samtliga brott	1 511 882	4,7	4,4

Källa: Officiell kriminalstatistik.

Långt ifrån alla brott anmäls och benägenheten att anmäla kan variera över tid och mellan olika brottskategorier. Antalet anmälda brott är följaktligen ingen tillförlitlig indikator på brottslighetens utveckling. Exempelvis är nivån på antalet anmälda trafik- och narkotikabrott i stor utsträckning ett resultat av polisens spanings- och ingripandeverksamhet. Frågeundersökningar som NTU är därför ett viktigt komplement för att kunna bedöma brottsutvecklingen.

Självrapporterad utsatthet för egendomsbrott mot hushåll fortsätter minska medan utsattheten för brott mot person ökade något

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) omfattar självrapporterad utsatthet för tretton vanliga brottstyper som drabbar enskilda personer och hushåll. När det gäller jämförelser över tid konstaterar Brå att det inte går att utesluta att resultaten för de frågeområden som inkluderas i NTU påverkades av de förändrade livsstilmönster som covid-19-pandemin medförde för stora delar av befolkningen under 2020 och 2021.

I NTU 2023, som avser utsatthet för brott under 2022, uppgav 20,1 procent av de svarande att de utsatts för något brott mot enskild person. Det är något högre än 2021, då andelen var 19,5 procent. Det är dock bland den lägsta andelen som uppmätts sedan den sammanslagna kategorin brott mot enskild person började mätas i sin nuvarande sammansättning 2017 (gällande utsatthet 2016). Bland kvinnor är det

21,1 procent som uppger att de utsattes för brott mot enskild person under 2022 jämfört med 20,2 procent 2021, medan motsvarande andelar för män är 19,0 procent 2022 och 18,7 procent 2021. I undersökningen är utsattheten störst för hot, följt av försäljningsbedrägeri och trakasserier. Utsattheten skiljer sig åt mellan kvinnor och män. Män uppger i större utsträckning än kvinnor att de har utsatts för misshandel, personrån, hot, bedrägerier och nätkränkning, medan en betydligt större andel kvinnor än män uppger att de har utsatts för sexualbrott och trakasserier. När det gäller fickstöld är andelen utsatta ungefär lika stor bland män och kvinnor. Det är också vanligare att kvinnor uppger att de har utsatts för brott av en partner eller före detta partner. I uppföljningsintervjuerna för NTU 2023 uppgav de kvinnor som under 2022 utsatts för misshandel att gärningspersonen i 30 procent av fallen var en partner eller före detta partner. Motsvarande andel bland män som utsatts för misshandel under 2022 uppgick till 7 procent. Brå har haft i uppdrag att genomföra en kartläggning av våld i nära relation (Brå 2024:4). Totalt uppgav 13,6 procent av befolkningen i åldrarna 16–84 år att de blivit utsatta för någon form av våld i nära relation under 2022. Det är en större andel kvinnor än män som uppger att de blivit utsatta; 15,2 procent av kvinnorna respektive 11,7 procent av männen. Störst andel utsatta finns i åldersgruppen 20–24 år.

Från och med NTU 2017 redovisas utsattheten för bedrägerier uppdelat på försäljningsbedrägerier och kort- eller kreditbedrägerier. Andelen som utsatts för kort- eller kreditbedrägeri ökade något från 3,5 procent 2021 till 3,7 procent 2022, efter att ha minskat sedan 2019. Även utsattheten för försäljningsbedrägeri ökade, från 5,7 procent 2021 till 6,1 procent 2022. Sedan 2017 mäts även utsatthet för brottstyperna nätkränkning och fickstöld. Utsattheten för de båda brottstyperna var i princip oförändrad mellan 2021 och 2022 (en ökning med 0,1 procentenheter vardera).

Tabell 2.5 Andel utsatta för brott mot enskild person 2022

Procent

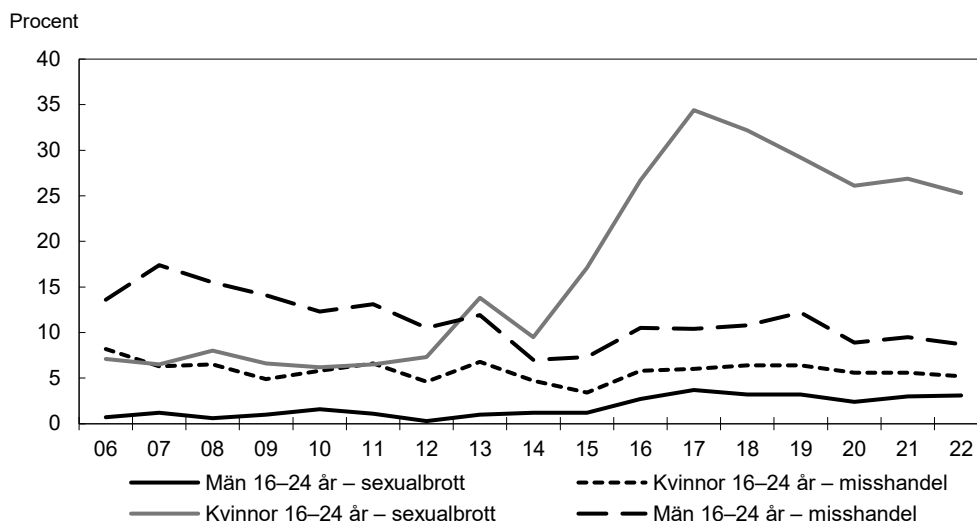
	Samtliga	Män	Kvinnor
Misshandel	2,8	3,3	2,3
Hot	7,7	7,8	7,6
Sexualbrott	4,7	1,2	7,8
Personrån	1,0	1,6	0,5
Fickstöld	1,5	1,5	1,4
Försäljningsbedrägeri	6,1	6,8	5,6
Kort-/kreditbedrägeri	3,7	4,0	3,4
Nätkränkning	2,3	2,4	2,1
Något brott mot enskild person	20,1	19,0	21,1

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Sexualbrott i NTU innefattar ett brett spektrum av brott – från straffrättsligt lindrigare händelser såsom kränkande sexuella kommentarer, till mycket allvarliga brott såsom våldtäkt. Mellan 2014 och 2017 ökade den självrapporterade utsattheten för sexualbrott påtagligt, särskilt bland kvinnor men även bland män. Utsattheten har dock minskat 2018–2021 för att sedan öka något 2022. Andelen utsatta är fortsatt betydligt högre än för tio år sedan. Totalt 4,7 procent uppgav att de utsattes för sexualbrott 2022, en marginell ökning jämfört med 2021 då andelen uppgick till 4,5 procent. Unga kvinnor är markant mer utsatta (se diagram 2.3). Utsattheten för allvarliga sexualbrott är betydligt mindre och har legat på en relativt stabil nivå över tid.

Efter några år på lägre nivåer ökade utsattheten för misshandel i NTU mellan 2015 och 2019, från 2,3 procent till 3,6 procent. År 2020 minskade dock utsattheten för misshandel till 2,8 procent och den har legat kvar på samma nivå 2021 och 2022. Det är unga män som är mest utsatta för misshandel. Andelen utsatta män är högst i åldersgruppen 16–24 år men minskade något 2022 jämfört med 2021, från 9,5 till 8,7 procent och är fortsatt mindre än 2016–2019. Uppgifter från Socialstyrelsens patientregister visar också att allt färre personer det senaste decenniet har intagits i slutenvård och öppen specialistvård på grund av misshandel, en utveckling som är än mer tydlig i relation till den växande befolkningen.

Diagram 2.3 Andel unga kvinnor och män (16–24 år) utsatta för misshandel och sexualbrott 2006–2022

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

NTU mäter också egendomsbrott mot hushåll. Dessa har minskat sedan mätningarna startade 2006, vilket beror på att de fordonsrelaterade brotten har blivit färre över tid. Andelen utsatta för egendomsbrott minskade från 13,1 till 12,7 procent mellan 2021 och 2022. Utsattheten minskade något för samtliga typer av egendomsbrott, med mellan 0,1 och 0,3 procentenheter. Det vanligaste egendomsbrottet mot hushåll är cykelstöld. Under 2022 uppgav 10,0 procent att de utsattes för cykelstöld, en nivå som legat relativt stabilt under hela mätperioden.

Utsattheten för de brott mot enskild person som omfattas av NTU (se tabell 2.5) är generellt störst bland unga. Exempelvis uppgår 34,6 procent i åldersgruppen 20–24 år och 30,6 procent i åldersgruppen 16–19 år att de utsatts för brott mot enskild person under 2022. Detta kan jämföras med 7,2 procent i åldersgruppen 75–84 år. Enligt Brå är dock många äldre av åldersrelaterade skäl särskilt sårbara för exempelvis vissa typer av bedrägerier och stölder i hemmet (Brå 2018:7). Därtill visar NTU 2023 att en särskilt utsatt grupp är ensamstående föräldrar, där 30,8 procent uppgår att de utsatts för något brott mot enskild person under 2022. Ensamstående kvinnor med barn är utsatta i något större utsträckning än ensamstående män med barn (31,6 procent jämfört med 29,5 procent).

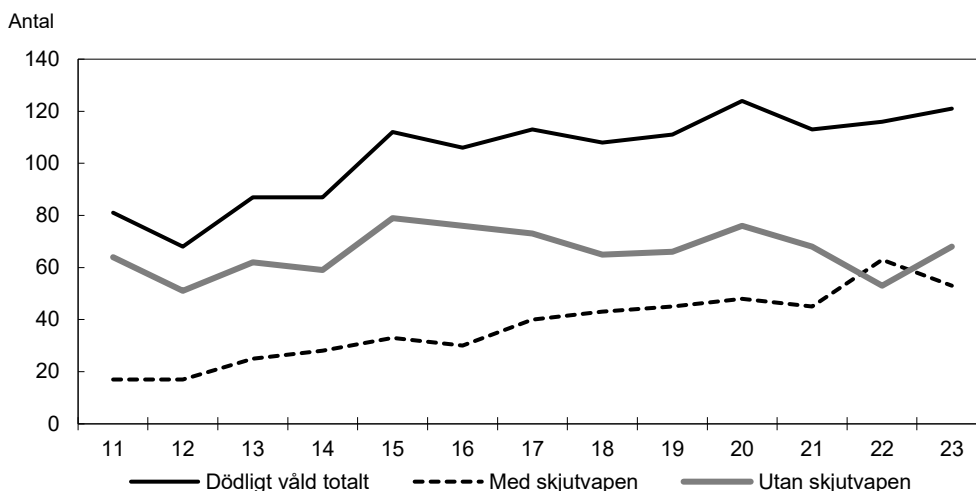
Som tidigare nämnts är otryggheten betydligt högre i områden med socioekonomiska utmaningar än i landet som helhet. Däremot går det inte att skönja några betydande skillnader mellan dessa områden och riket som helhet avseende utsattheten för de brott som omfattas av NTU.

Färre ungdomar uppger att de utsatts för brott

Brå har i uppdrag att minst vart tredje år genomföra Skolundersökningen om brott (SUB), i vilken elever i årskurs nio tillfrågas om utsatthet för och delaktighet i brott. Enligt senaste SUB (2021) uppgav hälften (50,2 procent) av eleverna att de begått något brott (stöldbrott, våldsbrott, skadegörelse eller provat narkotika) vid minst ett tillfälle under de senaste tolv månaderna. Det är något lägre än vid den föregående mätningen 2019, då andelen uppgick till 51,7 procent, men på ungefär samma nivå som mätningarna 2017 och 2015. Andelen är något större bland pojkar än bland flickor. Av de brottstyper som ingår i undersökningen är det bland både pojkar och flickor vanligast med stöldbrott. Även andelen ungdomar som uppger att de utsatts för brott minskade från 47,5 procent 2019 till 44,8 procent 2021 och är nu på den lägsta nivån under hela mätperioden (2015–2021). Det bör noteras att referensperioden för SUB 2021 inföll under covid-19-pandemin, vilket kan ha påverkat resultaten. Totalt sett är utsatthet för brott något högre bland flickor än bland pojkar, och strukturen skiljer sig åt mellan könen. Bland pojkar är stöld den vanligaste brottstypen, följt av misshandel. Bland flickor är det vanligast att ha blivit utsatt för sexualbrott, följt av stöld (se även utg.omr. 13). Brå har även genomfört en kortanalys om hot och våld mot elever i skolmiljö samt en studie om grovt våld i skolan (kortanalys 1/2024 och Brå 2024:3, se utg.omr. 9).

Dödligt våld ökade något under 2023 jämfört med 2022

År 2023 konstaterades enligt Brås officiella kriminalstatistik totalt 121 fall av dödligt våld, varav 33 fall mot flickor eller kvinnor och 88 fall mot pojkar eller män. Det är 5 fall fler än under 2022. Statistiken över dödligt våld har tagits fram sedan 2002. Efter en period av stora svängningar sjönk antalet fall av dödligt våld fram till 2012, för att därefter öka och stabilisera sig på en högre nivå fr.o.m. 2015 och framåt. Över tid har vissa typer av dödligt våld minskat, medan andra har ökat. Det som framför allt har drivit på den totala ökningen är det dödliga skjutvapenvåldet, som mellan 2011 och 2023 mer än trefaldigats från 17 till 53 fall. Samtidigt visar olika studier sammantaget att det dödliga våldet mot barn och unga samt alkoholrelaterat dödligt våld minskat sedan 1990, även om dödligt våld mot tonårspojkar och det alkoholrelaterade dödliga våldet har ökat de senaste åren (Brå 2024:6). Även det dödliga våldet mot kvinnor har minskat under de senaste decennierna. Särskilt tydligt är detta i förhållande till befolkningsutvecklingen. År 2023 ökade dock antalet konstaterade fall av dödligt våld mot kvinnor med tio fall jämfört med 2022, till 33 fall. Även det dödliga våldet mot barn ökade. Enligt Brås pressmeddelande i samband med publiceringen av rapporten är ökningarna till viss del ett resultat av konflikter i kriminella miljöer där även minderåriga och kvinnor drabbas. Antalet konstaterade fall av dödligt våld mot kvinnor där offer och förövare var eller hade varit närstående genom en parrelation var oförändrat jämfört med 2022 (10 fall). Under den senare delen av 00-talet skedde en tydlig minskning av dödligt partnervåld mot kvinnor/flickor både i absoluta tal och i relation till befolkningsstorleken (Brå 2024:6) och nivån idag är lägre än under 1990-talet och början av 00-talet.

Diagram 2.4 Antal konstaterade fall av dödligt våld, totalt och uppdelat på om skjutvapen använts eller inte 2011–2023

Källa: Officiell kriminalstatistik.

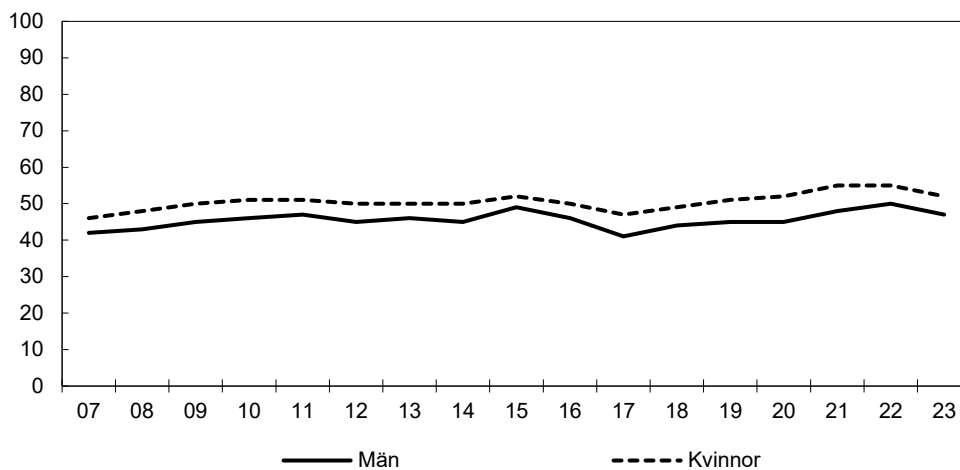
Från och med 2023 redovisar Brå även konstaterade fall av dödligt knivvåld. Uppgiften redovisas retroaktivt fr.o.m. 2019. Under perioden 2019 till 2023 varierade antalet konstaterade fall av dödligt våld med kniv mellan 35 och 52 fall per år, utan någon tydlig trend. År 2023 konstaterades 41 fall av dödligt våld med kniv, varav 28 fall avsåg män och 13 fall kvinnor.

Förtroendet för rättsväsendet minskade under 2023 jämfört med 2022

Efter att ha ökat under flera år minskade förtroendet för rättsväsendet 2023 jämfört med året innan. År 2023 uppgav 49 procent att de hade ganska eller mycket stort förtroende för rättsväsendet som helhet. Motsvarande andel 2022 var 53 procent. Kvinnor har fortsatt något högre förtroende för rättsväsendet än vad män har (se diagram 2.5). Det är också något vanligare att personer i medelåldern och äldre har högt förtroende för rättsväsendet än unga. Personer födda i Sverige med minst en inrikes född förälder har ett högre förtroende för rättsväsendet som helhet än utrikes födda personer, som i sin tur har ett högre förtroende än personer som är inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.

Diagram 2.5 Förtroende för rättsväsendet 2007–2023

Andel med mycket eller ganska stort förtroende

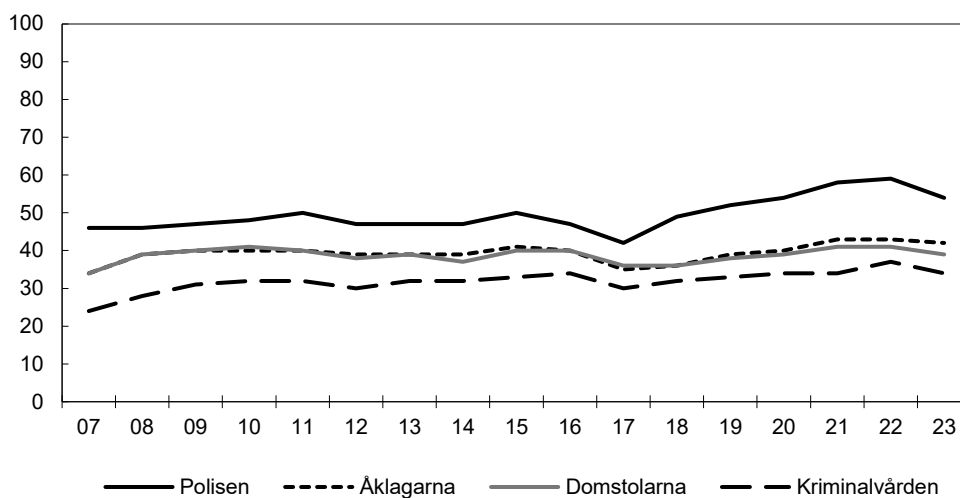
Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Nivån på förtroendet skiljer sig åt mellan olika myndigheter i rättsväsendet, vilket delvis kan bero på deras olika uppgifter och roller. År 2023 minskade förtroendet för samtliga myndigheter som omfattas av NTU jämfört med 2022. Minskningen ska ses mot bakgrund av en ökning de senaste åren, framför allt vad gäller Polismyndigheten (se diagram 2.6 nedan).

De skillnader i förtroende för rättsväsendet som helhet mellan kön, inrikes/utrikes bakgrund och ålder som beskrivits ovan gäller på det stora hela även för de enskilda myndigheterna, med undantaget att förtroendet för Kriminalvården är större i de yngre än i de äldre åldersgrupperna och att det inte finns någon nämnvärd skillnad mellan kvinnor och män avseende domstolarna.

Diagram 2.6 Förtroende för myndigheter i rättsväsendet 2007–2023

Andel med mycket eller ganska stort förtroende

2.5.2 Organiserad brottslighet

Dödligt skjutvapenvåld minskade under 2023 men är kvar på höga nivåer

Antalet fall av dödligt skjutvapenvåld, där gärningspersonen vanligen är del av eller har koppling till kriminella nätverk, har under en längre tid ökat kraftigt. För perioden 2014–2017 låg Sverige tvåa efter Kroatien bland 22 studerade länder i Europa vad gäller dödligt skjutvapenvåld per capita (Brå 2021:8). År 2022 nåddes en ny högstanivå med 63 fall av dödligt skjutvapenvåld. Antalet fall minskade 2023 till 53 men är fortsatt på höga nivåer (se diagram 2.4). Även antalet skjutningar minskade 2023 jämfört med 2022, från 391 till 363, men är högre än 2021 då antalet uppgick till 344 (Polismyndigheten). Enligt uppgifter från Socialstyrelsens patientregister har antalet personer som vårdas i sluten eller specialiserad öppenvård till följd av skottskada ökat de senaste tio åren, från 101 personer 2014 till 133 personer 2023 (preliminär uppgift för 2023), och av dessa är en majoritet män.

Under 2023 drabbade våldet kopplat till kriminella nätverk i högre grad än tidigare utomstående och anhöriga. Polismyndigheten klarade upp både fler skjutningar och fler skjutvapenmord än något tidigare år (Polismyndighetens årsredovisning 2023). En möjliggörande faktor bakom våldet är tillgången till skjutvapen, som inom de kriminella nätverken i Sverige bedöms vara god. Myndigheterna har bedömt att antalet illegala vapen i omlopp i Sverige kan röra sig om 4 000–5 000 (Slutredovisning av regeringsuppdrag att stärka arbetet för att minska illegala vapen och motverka vapensmuggling till Sverige, Ju2023/01560). Samtidigt minskade antalet skjutvapen som beslagtogs av Tullverket under både 2022 och 2023 jämfört med 2021, från 85 till 64 respektive 41 (se vidare utg.omr. 3).

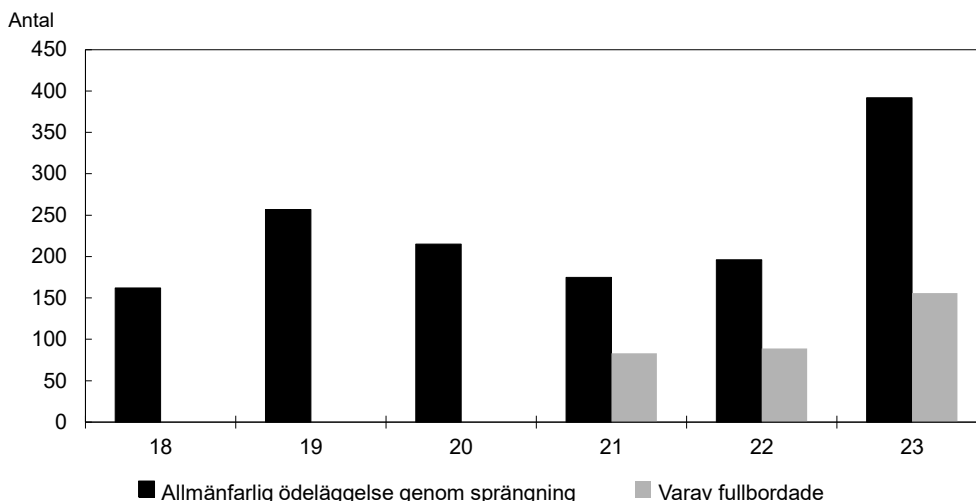
Antalet sprängningar uppgick till högsta noterade nivån men fler fall klarades upp

Antalet sprängningar uppgick under 2023 till den hittills högsta nivån som noterats, med väsentligt fler fullbordade sprängningar och fler anmälda fall av försök och förberedelser än tidigare år (Brå och Polismyndighetens årsredovisning 2023). Sprängningarna är enligt Polismyndigheten ofta avsedda att skapa rädsla och utgöra påtryckningar mot individer med kriminella kopplingar. Under 2023 förändrades mönstret delvis och sprängningarna syftade i högre grad till att döda eller skada personer. Sprängningarna riktades främst mot privatbostäder under tider på dygnet då de kan åsamka mycket skada. Polismyndigheten noterade också en skiftning i tillvägagångssätt under senhösten då mordbränder blev vanligare medan sprängningarna minskade.

Fullbordade sprängningar är svårutredda eftersom teknisk bevisning i hög grad förstörs vid brottstillfället. Samtidigt förbättrades utredningsresultaten för misstänkta fall av allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning under förra året. Antalet ärenden redovisade till åklagare ökade (+43 procent vilket motsvarar 18 fler ärenden) jämfört med 2022. Antalet unika misstänkta individer i redovisade ärenden till åklagare fördubblades (+102 procent vilket motsvarar 48 fler unika individer) jämfört med föregående år. Det innebär att fler gärningspersoner i genomsnitt per ärende kan lagföras. Under året gjorde polisen även ett flertal större beslag av sprängmedel (Polismyndighetens årsredovisning 2023).

Under 2023 anmäldes 392 fall av allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning, varav 156 avsåg fullbordat brott (se diagram 2.7 nedan). Det är en kraftig ökning jämfört med föregående år och de högsta nivåerna sedan officiell kriminalstatistik över dessa brott började publiceras (2018 för fullbordade och försöksbrott m.m. sammantaget och 2021 för fullbordade brott).

Diagram 2.7 Anmälda sprängningar, totalt 2018–2023 samt varav fullbordade 2021–2023

Anm.: Officiell kriminalstatistik för allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning finns sedan 2018 och är uppdelad mellan försök och fullbordade brott sedan 2021.

Källa: Officiell kriminalstatistik.

Komplexa brottsupplägg gör brotten svårupptäckta

Det grova våldet i form av skjutningar och sprängningar utgör den mest synliga delen av organiserad brottslighet, men det finns även en bakomliggande kriminell ekonomi (Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2022). Företag

används för olika typer av brottsupplägg. Aktörerna inom organiserad brottslighet använder företag bl.a. för att få del av statens och samhällets resurser. Andra brottsupplägg går ut på att undvika skatter och avgifter för att öka vinstmarginaler (Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2023). Brottsvinster blandas och döljs i företag, som blir en del av eller en länk till den legala samhällssfären. Detta gör brotten svåra att upptäcka och utreda för myndigheterna och innebär att konkurrensen mellan företag snedvrids. Brotten och transaktionerna rör sig också över både lokala och nationella gränser.

Polismyndigheten ser också en koppling mellan t.ex. bedrägeribrotten och det dödliga skjutvapenvåldet i Sverige. De individer som har varit skäligen misstänkta för skjutvapenvåld och någon form av bedrägeribrott har vanligtvis varit misstänkta för penningtvätt och övriga bedrägerier (Polismyndighetens årsredovisning 2023).

Vidare konstaterar Brå, i en studie om bedrägerier mot privatpersoner, att Polismyndigheten rapporterar om stora brottsvinster för bedrägerier och att dessa ökat över tid och många gånger går till organiserad brottslighet (Brå 2023:11). Enligt de flesta intervjupersoner i studien är telefonbedrägerier, där brottsoffret kontaktas via telefon, den typ av bedrägerier som är mest oroande. Brottsoffret kartläggs inför samtalet och förmås göra banköverföringar av gärningspersonen som utger sig för att ringa från exempelvis Polismyndigheten eller brottsoffrets bank. Pengarna förs ofta över till ett målvaktskonto – många gånger en ungdom – för att till slut hamna hos ett kriminellt nätverk.

En ytterligare födkrok för aktörer inom organiserad brottslighet är arbetslivskriminalitet. De center mot arbetslivskriminalitet som inrättats under 2022 och 2023 (A2022/00333) har samlokaliseras med de sju redan etablerade regionala underrättelsecenter mot organiserad brottslighet, så att synergier mellan de två satsningarna kan uppnås (se vidare utg.omr. 14).

Brå har haft i uppdrag att studera vad möjliggörare har för roll och funktion för brottslig verksamhet som begås av kriminella nätverk (Brå 2024:2). I studien definieras möjliggörare som en person som missbrukar sin anställning eller sitt uppdrag i kommunal, statlig eller privat sektor till förmån för kriminella nätverk. Studien visar att möjliggörare används för att bl.a. underlätta logistik i den kriminella verksamheten, skapa legitima fasader, få gynnsamma tillstånd och beslut och få tillgång till sekretessbelagd information. Inom ramen för studien har bl.a. krypterade chattmeddelanden analyserats, och dessa analyser talar enligt Brå inte bara för att möjliggörarna spelar en viktig roll för de kriminella nätverk som de bistår utan indikerar också att inslaget av mutor och betalning till möjliggörarna är större än vad man tidigare trott.

Myndigheterna bedömer att det hos aktörer inom organiserad brottslighet finns en ökad medvetenhet om möjligheter till brottsupplägg kopplat till verksamhet inom vård och omsorg. Även HVB-verksamhet och skolverksamhet var föremål för myndighetsgemensamma insatser under 2023. Aktörer inom organiserad brottslighet har inflytande över vissa HVB-hem och vården där var heller inte godtagbar, vilket lett till återtagande av tillstånd i vissa fall. Även inom skol- och förskoleverksamhet verkar aktörer inom organiserad brottslighet, med fall där skolpeng har använts till privat konsumtion eller skickats utomlands (Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2023).

Fler barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk

Brå har haft i uppdrag att studera hur barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk (Brå 2023:13). Studien visar att det framför allt är barn som

rekryterar andra barn till kriminella nätverk, typiskt sett en pojke i övre tonåren (15–20 år) som involverar ett något yngre barn (i åldern 12–15 år). Barn och unga rekryteras för uppgifter inom narkotikahandeln men får även förvara och transportera vapen, genomföra utpressningar, stölder och rån, vara delaktiga i bedrägerier samt utföra grova våldsdåd (däribland skjutningar). Även om merparten inblandade i grova våldsbrott är pojkar eller unga män så förekommer även flickor och unga kvinnor som aktiva i de kriminella miljöerna (Lägesbild över aktiva gängkriminella, Polismyndigheten). Unga flickor och kvinnor kan också utnyttjas av kriminella t.ex. genom sexuell exploatering i syfte att reglera skulder (Jämställdhetsmyndigheten 2024:3).

Delaktigheten i grova brott sker enligt Brå således inte stegvis, utan inleds direkt efter inträdet i ett kriminellt nätverk. Studien visar också att antalet och andelen barn och unga som identifierats av polisen som involverade i lokala kriminella miljöer har ökat. Misstankar mot barn och unga som gäller vissa brott, som exempelvis förutsätter tillgång till narkotika och vapen, har enligt studien ökat påtagligt under det senaste decenniet. Unga står också för en större andel av dessa brott totalt (Brå 2023:13). Under 2023 var också allt fler gärningsmän och offer som var inblandade i det dödliga våldet mycket unga. Antalet fall av dödligt våld mot minderåriga var 17, vilket är en tydlig ökning jämfört med 8 fall 2022 (Konstaterade fall av dödligt våld 2023, Brå). Enligt Brås pressmeddelande är ökningen till viss del ett resultat av konflikter i kriminella miljöer där personer under 18 år drabbas. Enligt Polismyndigheten ökade även antalet unga utförare av grovt våld under 2023 (Polismyndighetens årsredovisning 2023).

Regeringen beslutade i november 2023 att ge Polismyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Kriminalvården, länsstyrelserna, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Statens skolverk och Åklagarmyndigheten i uppdrag att inrätta en samverkansstruktur, för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begå grova brott, i miljöer kopplade till organiserad brottslighet (Ju2023/02529).

Höga belopp i höjning av skatt och utmäta tillgångar men lägre utfall av utdömda fängelseår inom satsningen mot organiserad brottslighet

Sedan 2009 samverkar tolv myndigheter på uppdrag av regeringen i en satsning mot organiserad brottslighet. Fokus ligger på allvarlig och samhällshotande organiserad brottslighet, och mot organiserad brottslighet i lokalsamhället med särskilt fokus på utsatta områden. Myndigheterna ska gemensamt bekämpa den organiserade brottsligheten genom brottsförebyggande åtgärder, administrativa åtgärder, exekutiva åtgärder, lagföring och återtagande av brottsvinster.

Under 2023 var beloppen för Skatteverkets höjning av skatt, inklusive skattetillägg, liksom värdet på tillgångar som Kronofogdemyndigheten utmätte, de högsta som noterats under den tid som satsningen har pågått (se vidare utg.omr. 3). Däremot var antalet fängelseår som utdömdes inom ramen för satsningen lägre än föregående år och uppgick 2023 till 461 års fängelseår. Antalet fällande domar i tingsrätt som gällde ekonomisk brottslighet var färre under 2023 jämfört med föregående år, detsamma gäller utdömda näringsförbud (Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2023).

2.5.3 Flödet i brottmålsprocessen

En viktig del i bedömningen av rättsväsendets resultat är att följa upp hur de brott som anmäls hanteras av rättsväsendets myndigheter. I detta avsnitt redovisas statistik över anmälda brott, utredning, lagföring, antalet inkomna, avgjorda och balanserade brottmål till domstolarna samt verkställighet av utdömda påföljder. Verksamhet som

inte rör ärendeflödet i brottmålsprocessen, exempelvis brottsförebyggande arbete och stöd och information till brottsoffer, ingår inte i denna beskrivning utan redogörs för separat.

Ökat inflöde till rättsväsendets myndigheter

Enligt den officiella kriminalstatistiken anmäldes ca 1,51 miljoner brott i Sverige 2023, vilket är ca 4,4 procent eller ca 64 000 brott fler än 2022 (ordningsböter som utfärdas av polis ingår inte i denna statistik). Under 2023 ökade antalet inkomna ärenden till Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten (ett ärende som inkommer till en brottsbekämpande myndighet innehåller ett eller flera anmälda brott). Störst procentuell ökning uppvisade Ekobrottsmyndigheten (+21 procent jämfört med 2022).

Det finns också tecken på att rättsväsendet i allt större utsträckning hanterar komplex brottslighet som är tidskrävande att utreda och lagföra. Exempelvis ökade under 2023 inflödet av ärenden till Polismyndigheten gällande synnerligen resurskrävande brott såsom mord, dråp, mordförsök och sprängningar. Enligt Polismyndighetens analys utgjorde de mest komplexa och resurskrävande ärendena 0,6 procent av ärendena som myndigheten redovisade till åklagare 2023, samtidigt som dessa ärenden tog 26 procent av resurserna för redovisade ärenden i anspråk. Av Ekobrottsmyndighetens årsredovisning 2023 framgår att de mest komplexa och särskilt krävande ärendena utgjorde 3,6 procent av det totala antalet avslutade ärenden vid myndigheten, samtidigt som dessa ärenden stod för 43 procent av myndighetens samlade kostnader för utredning och lagföring. Antalet brottsmisstankar som inkom till Åklagarmyndigheten som avsåg särskilt resurskrävande brott ökade jämfört med föregående år. Exempelvis ökade antalet inkomna brottsmisstankar avseende mord och dråp (inklusive försöksbrott) med 53 procent mellan 2022 och 2023.

I domstol (tingsrätt och hovrätt) har avgjorda större mål fluktuerat över tid men har totalt sett ökat i både antal och huvudförhandlingstid jämfört med 2014 (se vidare s. 27). Antalet häktningar var ca 6 procent fler än 2022. Antalet långa häktningstider fortsatte också att öka för andra året i rad, nu med 18 procent jämfört med 2022. Den genomsnittliga häktningstiden har också fortsatt att öka och var 91 dagar, en ökning med tio procent. De allt fler mycket omfattande och komplicerade utredningarna kan vara en trolig förklaring.

Antalet personupplärade brott, misstänkta personer och lagföringsbeslut hos Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten ökade

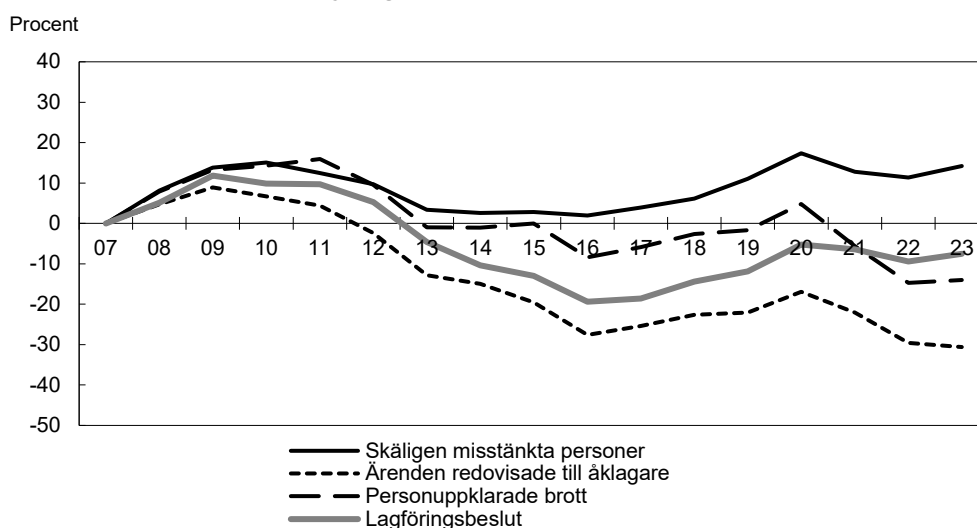
I diagram 2.8 nedan illustreras den procentuella utvecklingen av antalet skäligen misstänkta personer, antalet ärenden som Polismyndigheten redovisat till åklagare vid Åklagarmyndigheten, antalet lagföringsbeslut vid Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten samt antalet personupplärade brott sedan 2007. Ärenden som Polismyndigheten redovisar till åklagare är färdigutredda ärenden som redovisas till åklagare för beslut i åtalsfrågan. Lagföringsbeslut avser beslut som åklagare har fattat om att åtala eller på annat sätt lagföra en person (en person kan därmed räknas flera gånger i statistiken om den fått fler än ett lagföringsbeslut under ett år). Med personupplärade brott avses brott för vilka åklagare har beslutat om åtal, meddelat åtalsunderlåtelse eller utfärdat strafföreläggande, dvs. brott till vilka det har knutits en eller flera gärningspersoner.

Det generella mönstret för dessa resultatmätt kännetecknas av tydliga ökningarna åren efter 2007 följt av markanta minskningar fram t.o.m. 2016. Särskilt tydligt minskade antalet ärenden redovisade från Polismyndigheten till åklagare under den senare delen

av den perioden. Mellan 2017 och 2020 ökade återigen antalet ärenden redovisade till åklagare och antalet personuppljade brott. Därefter skedde dock en minskning inom samtliga områden 2021, som även fortsatte under 2022. Antalet misstänkta personer och det totala antalet lagföringsbeslut hos åklagare ökade mellan 2022 och 2023 (med 3 respektive 2 procent).

År 2023 personuppljades ca 183 700 brott, vilket är en ökning med knappt 1 procent i förhållande till 2022. Antalet personuppljade brott minskade för bl.a. skadegörelsebrott, narkotikabrott och bedrägeribrott och ökade för bl.a. tillgreppsbrott och bidragsbrott. Jämfört med 2014, det första året för vilket det finns jämförbara uppgifter, minskade antalet personuppljade brott med 14 procent.

Diagram 2.8 Procentuell utveckling sedan 2007 av antalet skäligen misstänkta personer, ärenden redovisade till åklagare, personuppljade brott och lagföringsbeslut hos Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten

Anm.: Definitionen av personuppljade brott förändrades något i och med en revidering av statistiken 2014. Detta medförde en generell nivåhöjning av antalet personuppljade brott. Jämförelser mellan perioden 2007–2013 och perioden 2014–2023 ska därför göras med försiktighet. Observera också att den procentuella förändringen 2014–2023 i diagram 2.8 är i relation till nivån 2007, som är beräknad enligt den tidigare definitionen av personuppljade brott. Uppgiften lagföringsbeslut hos Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten benämndes fram t.o.m. BP24 som lagförda personer. Uppgiften har dock även tidigare avsett antalet beslut. En person kan ge upphov till flera beslut.

Källa: Officiell kriminalstatistik samt Polismyndighetens, Ekobrottsmyndighetens och Åklagarmyndighetens årsredovisningar.

Antalet ärenden redovisade till åklagare ökade i vissa brottskategorier och minskade i andra. Att antalet redovisade ärenden totalt sett minskade (-1,5 procent) beror enligt Polismyndigheten på att fler av de mindre allvarliga trafikbrottsärendena i stället lagfördes genom ordningsbot, vilket får ses som en mer effektiv hantering. Om brottskategorin trafik exkluderas syns en svag ökning av antalet redovisade ärenden (+0,5 procent). En kategorisering som Polismyndigheten har gjort av ärendena utifrån parametrar som mäter hur resurskrävande de är att utreda visar att det framför allt är ärenden som inte kräver så många utredningsåtgärder som minskade i antal. Antalet redovisade ärenden minskade med 2,5 procent gällande ärenden av enkel karaktär (exempelvis enklare former av narkotikabrott, olovlig körning och tillgrepp i butik). Denna kategori ärenden motsvarade 76 procent av de redovisade ärendena. För resterande ärenden ökade redovisningen till åklagare med sammantaget 9,4 procent. Bland dessa ärenden ökade redovisningen av de allra mest resurskrävande ärendena med drygt 24 procent.

En faktor som troligtvis har bidragit till den över tid sjunkande ärenderedovisningen är ökad användning av förundersökningsbegränsning (förundersökningsbegränsning innebär att polis eller åklagare begränsar en brottsutredning till att enbart omfatta de

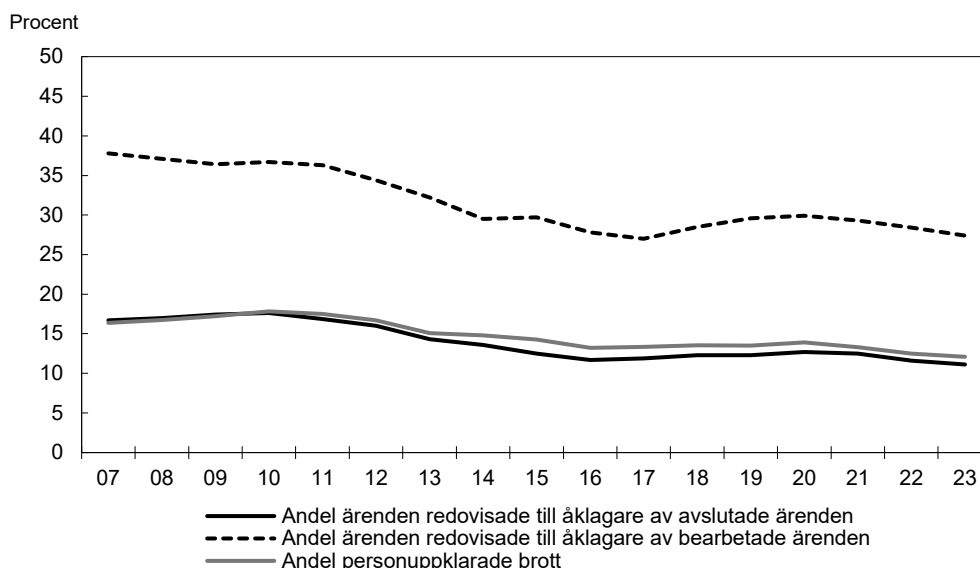
mest väsentliga delarna, eller att vissa brott inte alls utreds). Sedan 2018 har antalet förundersökningsbegränsade ärenden vid Polismyndigheten ökat med 86 procent. Samtidigt visar utvecklingen av lagföringsprocenten, som inte påverkas av förändringar av nivåerna beträffande förundersökningsbegränsning, samma minskande utvecklingstendens som personupplklaringsprocenten. Motivet till förundersökningsbegränsning är vanligtvis att Polismyndigheten prioriterar att utreda de brott som har störst potential att leda till lagföring och som kan förväntas ha betydelse för påföljden för den misstänkte. En grov uppskattning som Brå har gjort är att en ökning av andelen förundersökningsbegränsade ärenden med 3 procentenheter leder till att redovisningsandelen sjunker med 1,5 procentenheter (Brå 2023:2).

Även om antalet ärenden redovisade till åklagare minskade 2023 beslutades om fler lagföringsbeslut hos åklagare. Sammantaget ökade antalet lagföringsbeslut med 2 400 beslut. En stor ökning avsåg mord och dråp där antalet lagföringsbeslut ökade med 43 procent.

Som framgår av diagram 2.9 nedan har andelen personupplklarade brott, av samtliga handlagda brott, minskat över tid. Att andelen ärenden som Polismyndigheten redovisar till åklagare av avslutade ärenden minskade på ett liknande sätt indikerar att minskningarna kan härledas redan till detta led. Minskningen av andelen redovisade ärenden fortsatte under 2023 och uppgick då till den lägsta andelen hittills under den redovisade mätperioden (11,1 procent).

Andelen ärenden som redovisas till åklagare av bearbetade ärenden, dvs. av ärenden där Polismyndigheten inlett förundersökning eller annan utredning, uppvisar en liknande utveckling med en successiv minskning över tid. Andelen är högst i de brottskategorier som helt eller till stor del består av s.k. ingripandebrott – narkotikabrott, trafikbrott och tillgrepp i butik.

Diagram 2.9 Andelen ärenden redovisade till åklagare av avslutade ärenden, andelen ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden samt andelen personupplklarade brott av samtliga handlagda brott 2007–2023

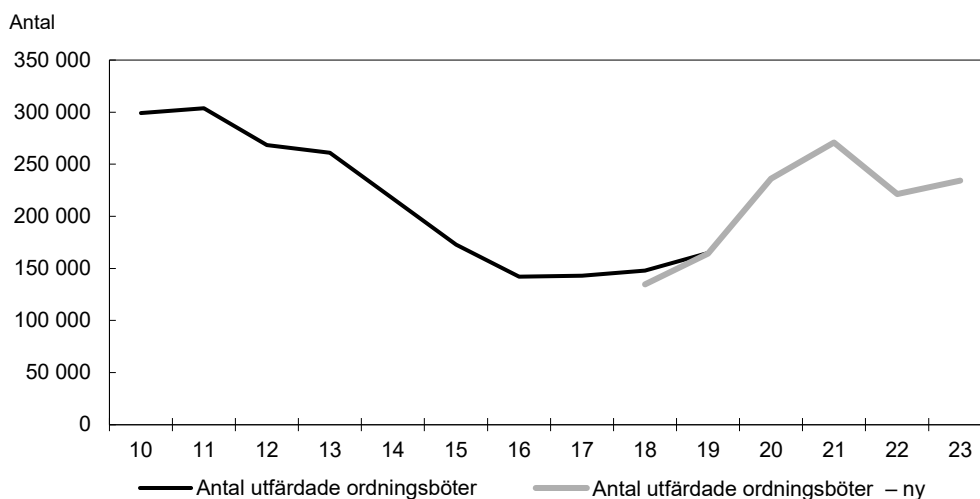

Anm.: Från och med 2014 redovisas en justerad personupplklaringsprocent. Måttet är i princip konstruerat på samma sätt som tidigare, men med den skillnaden att det beräknas på de handlagda brotten i stället för på de anmälda brotten. Justeringen har en marginell påverkan på resultatet. Det är därför möjligt att jämföra den totala personupplklaringsprocenten för att studera utvecklingen över tid. På motsvarande sätt redovisas fr.o.m. 2015 andelen ärenden redovisade till åklagare av avslutade ärenden, i stället för som tidigare andelen ärenden redovisade till åklagare av inkomna ärenden.

Källa: Officiell kriminalstatistik och Polismyndighetens årsredovisningar.

Ordningsbot är en typ av böter som får utfärdas direkt på plats av bl.a. polis. En tydlig ökning av antalet utfärdade ordningsböter syntes 2020 och 2021. Ökningen berodde på att hanteringen effektiviserades genom införande av digital ordningsbot och på att Polismyndigheten till följd av pandemin kunde lägga mer tid på hastighetskontroller. Under 2022 minskade antalet utfärdade ordningsböter för att sedan återigen öka 2023. Sedan 2019 har antalet utfärdade ordningsböter för trafikbrott ökat medan antalet brottmålsärenden avseende trafikbrott har minskat.

Diagram 2.10 Utfärdade ordningsböter 2010–2023

Anm.: Från och med 2020 hämtas statistiken för ordningsbot från en ny statistikkälla där även digitala ordningsböter ingår. Den nya statistikkällan omfattar data fr.o.m. oktober 2017 och redovisas därför fr.o.m. 2018 (se grafen antal utfärdade ordningsböter – ny). En skillnad mellan de två graferna är också att statistiken för 2018–2022 avser antalet unika ordningsböter medan uppgifterna för 2010–2019 återger antalet förseelser som bestraffats med ordningsbot (en ordningsbot kan innehålla flera förseelser).

Källa: Polismyndigheten.

Möjligheten till ekonomisk vinning är en stark drivkraft till brottslighet. Genom att kombinera arbetet med utredning och lagföring med insatser för att ta brottsvinster från kriminella genom förverkande kan rättsväsendet minska incitamenten att begå brott. Under 2023 framställdes 2 222 förverkandeyrkanden genom åklagare till ett belopp om totalt 444 miljoner kronor. Det var en ökning med 132 miljoner kronor jämfört med föregående år. Beloppen kan variera betydligt mellan åren beroende på enskilda ärenden som omfattar stora belopp. Ökningen av de enskilda förverkandeyrkandena var 22 procent jämfört med 2022.

Vidare lagfördes 3 250 personer för penningtvättsbrott, vilket är en ökning med 876 personer jämfört med året innan. Med lagföring avses här beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och företagsbot.

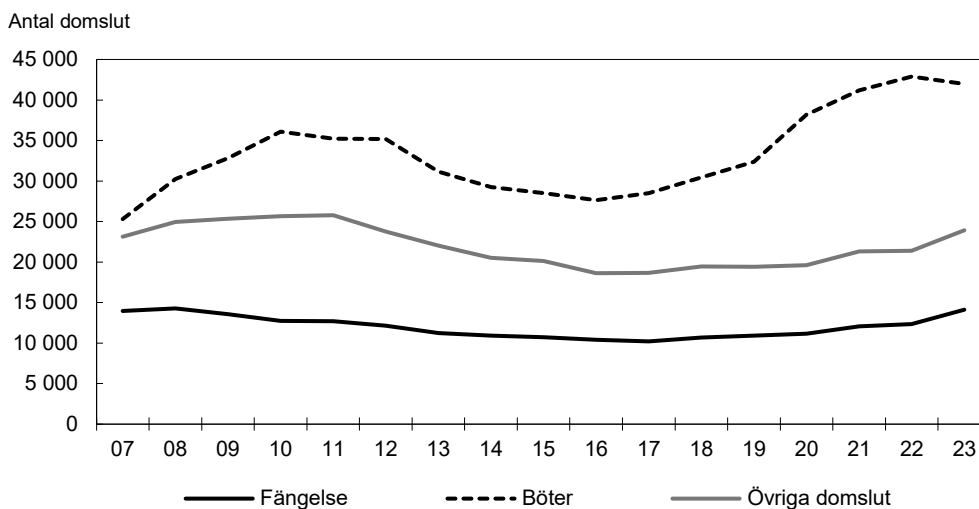
Det totala antalet lagföringsbeslut och antalet domslut har ökat

I linje med utvecklingen av antalet ärenden redovisade till åklagare och antalet personupplärade brott ökade antalet lagföringsbeslut fram t.o.m. 2009, varefter utvecklingen vände. Med lagföringsbeslut avses här fällande dom i tingsrätt, godkänt strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Under perioden 2009–2017 minskade antalet lagföringsbeslut varje år, för att därefter återigen öka år 2018–2021 och minska något 2022. Under 2023 fattades 113 737 lagföringsbeslut, vilket är ca 3 200 fler beslut än 2022. Av samtliga lagföringsbeslut 2023 avsåg ca 18 procent kvinnor och 82 procent män, en fördelning som varit likartad de senaste tio åren.

Antalet sakprövade brottmål i tingsrätt och antalet fällande domslut i sådana mål följer en liknande utveckling. Efter att ha ökat tydligt mellan 2007 och 2010 minskade dessa

fram t.o.m. 2016. Sedan 2017 ökar dock antalet domslut i tingsrätt igen. År 2023 ökade antalet domslut med ca 4 procent jämfört med 2022, till ca 80 000 domslut. Som framgår av diagram 2.11 nedan utgjordes ökningen i antalet domslut fram till början på 2010-talet huvudsakligen av enklare mål där påföljden bestämdes till böter. Under 2023 utgjordes dock ökningen av andra påföljder medan bötespåföljderna minskade.

Diagram 2.11 Domslut i tingsrätt fördelat på påföljderna fängelse, böter och övriga domslut 2007–2023

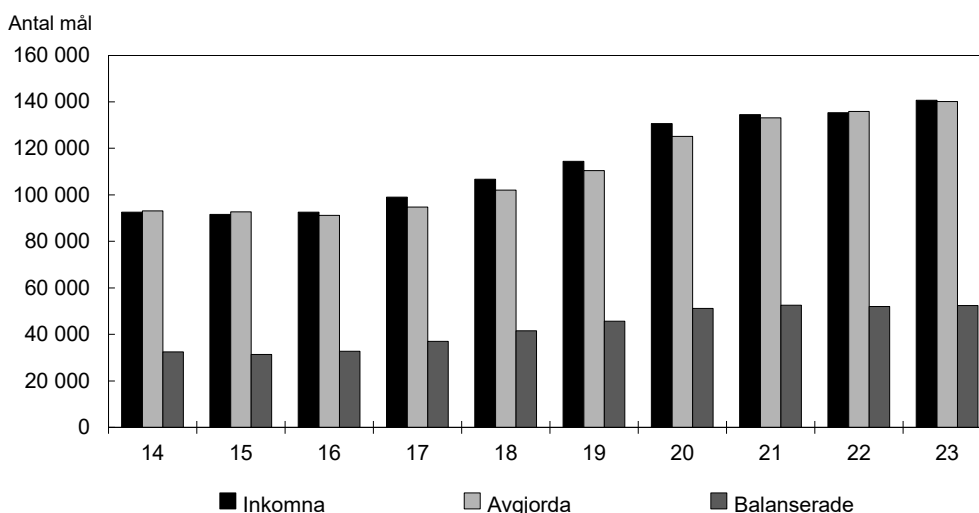
Källa: Officiell kriminalstatistik.

Fler inkomna och avgjorda brottmål

Antalet inkomna brottmål i tingsrätt ökade under 2023 till 126 161, vilket motsvarar en ökning med 3 procent jämfört med föregående år. Bortsett från 2022, då antalet inkomna brottmål minskade något, följer detta en trend som pågått sedan 2016. Antalet avgjorda brottmål vid tingsrätterna ökade till 126 104, vilket motsvarar en lika stor ökning som den för inkomna mål. Antalet balanserade brottmål i tingsrätt var under 2023 totalt 46 491, vilket innebär en marginell minskning från föregående år.

Antalet inkomna och avgjorda brottmål ökade också i hovrätt under 2023. Inkomna mål uppgick till 14 581, vilket innebär en ökning med 10 procent och en fortsättning på den trend som pågått de senaste sex åren. Antalet avgjorda mål ökade till 14 084, vilket innebär en ökning med 9 procent. Antalet balanserade brottmål var 5 951, vilket också innebär en ökning med 9 procent.

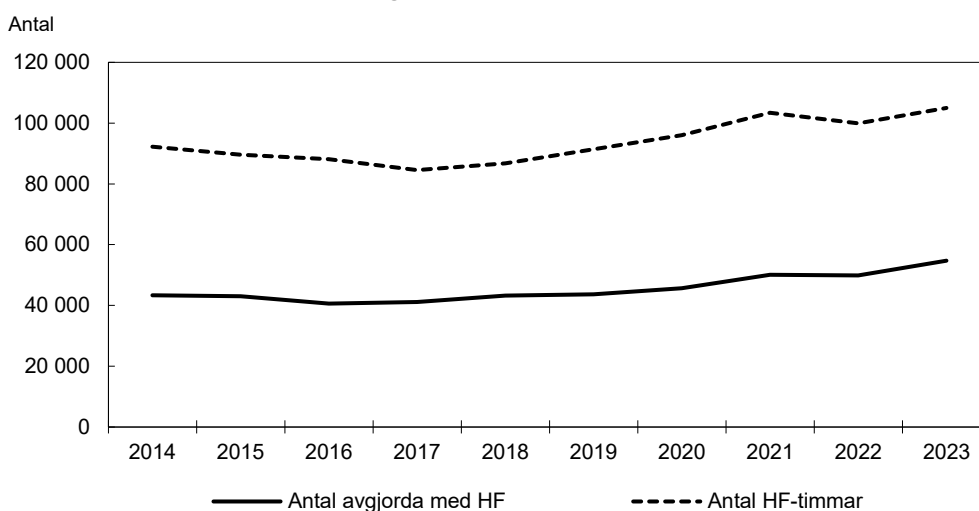
I Högsta domstolen ökade antalet inkomna brottmål till 4 295, vilket innebär en ökning med hela 35 procent jämfört med föregående år.

Diagram 2.12 Inkomna, avgjorda och balanserade brottmål i tingsrätt och hovrätt 2014–2023

Anm.: I diagrammet exkluderas brottmål från Högsta domstolen.

Källa: Domstolsverket.

Av brottmålen i tingsrätterna 2023 avgjordes ca 44 procent efter huvudförhandling. Dessa mål anses vara mer resurskrävande än de som avgörs utan att någon förhandling ägt rum. Antalet avgjorda brottmål med huvudförhandling i tingsrätterna har ökat med ca 24 procent sedan 2014, samtidigt som andelen sjunkit med 9 procentenheter. Antalet huvudförhandlingstimmar ökade mellan 2022 och 2023 med 4 825 till 104 998, vilket motsvarar ca 5 procent. Med undantag för 2022, då antalet huvudförhandlingstimmar minskade, följer ökningen en trend sedan 2018. Antalet mål med huvudförhandling över 18 timmar minskade under 2022, men ökade under 2023 till det högsta antalet under 2000-talet. Den genomsnittliga tiden för en huvudförhandling var under 2023 knappt två timmar, vilket ungefärligt motsvarar nivån de senaste tio åren.

Diagram 2.13 Antal avgjorda brottmål i tingsrätt med huvudförhandling och antal huvudförhandlingstimmar för dessa mål 2014–2023

Källa: Domstolsverkets årsredovisning för 2023, rapporten Framtida verksamhetsvolym i rättskedjan 2024–2027 samt Domstolsverket.

I hovrätt låg den genomsnittliga tiden för huvudförhandling på 4,8 timmar 2014 för att 2023 ha minskat till 3,9 timmar. Den högsta nivån under tioårsperioden, 4,9

timmar, uppnåddes 2018. Mellan 2022 och 2023 ökade den totala huvudförhandlingstiden från 35 352 till 37 479 timmar.

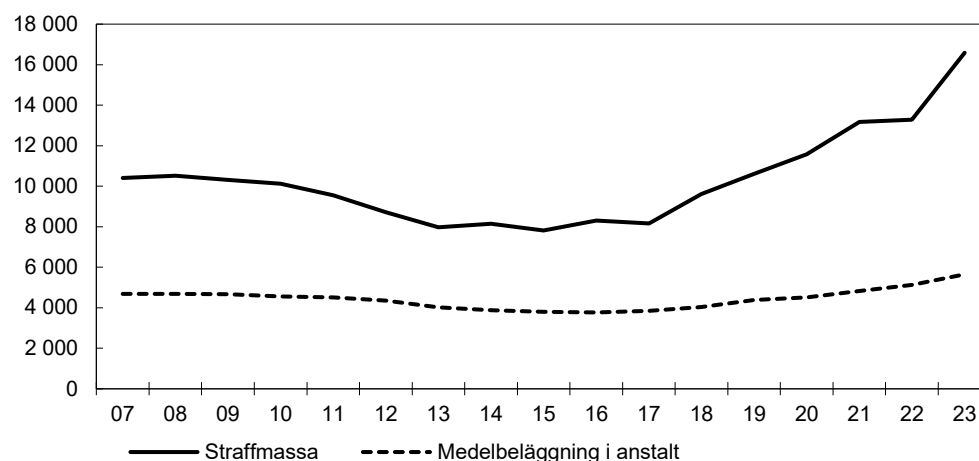
Huvudförhandlingar som pågick över 18 timmar utgjorde ca 15 procent av den totala förhandlingstiden för brottmål i tingsrätt 2014. År 2023 hade denna andel ökat till 18 procent. I hovrätt var samma siffra 31 procent 2014 och 24 procent 2023.¹ Antal avgjorda mål med huvudförhandlingstid över 18 timmar har i tingsrätt och hovrätt fluktuerat under de senaste tio åren, men har totalt sett ökat. Detsamma gäller förhandlingstiden för dessa mål.

Tydlig ökning av utdömda fängelseår och fortsatt ökad beläggning i Kriminalvården

Sett ur ett längre tidsperspektiv har antalet domslut med påföljden fängelse minskat. Antalet domslut med påföljden fängelse ökade 2018 för första gången på tio år, en ökning som fortsatte under 2019–2023. År 2023 utdömdes ca 14 100 påföljder med fängelse som huvudpåföljd, vilket är ca 1 800 fler än året innan men något lägre än i mitten av 00-talet och tydligt lägre än slutet av 1980-talet. De flesta intagna i anstalt är män. Av de som påbörjade en fängelseverkställighet 2023 var 8 procent kvinnor, vilket är en liten ökning i jämförelse med föregående år. Straffmassan, dvs. den totala utdömda fängelse tiden under ett kalenderår, minskade under andra halvan av 00-talet och början av 10-talet men ökade tydligt 2018–2023, särskilt under 2023. Ökningen beror både på en ökning av antalet fängelsedomar och en ökning av den genomsnittliga strafftiden. Mellan 2018–2023 ökade den genomsnittliga strafftiden från 10,6 månader till 14,2 månader. Mellan 2022 och 2023 ökade den genomsnittliga strafftiden från 12,7 månader till 14,2 månader, vilket motsvarar drygt 11 procent.

Diagram 2.14 Utdömd straffmassa i antal fängelseår samt medelbeläggning i anstalt 2007–2023

Straffmassa (antal fängelseår) samt medelbeläggning (antal personer)

Källa: Officiell kriminalstatistik samt Kriminalvård och statistik/Kriminalvårdens årsredovisning.

Den ökning av medelbeläggningen i anstalt och häkte respektive medelantalet klienter i frivården som skett sedan 2018 fortsatte även under 2023. Mellan 2022 och 2023 var ökningen sammantaget 11 procent i anstalt och häkte och även i frivården. Det är större än tidigare år. Medelbeläggningen har ökat i snabbare takt än vad Kriminalvården har kunnat möta med den pågående utbyggnaden. Under 2023 var

¹ Siffrorna för hovrätterna skiljer sig från tidigare siffror då Domstolsverket numera inkluderar fler förhandlingstyper i begreppet huvudförhandling.

den genomsnittliga beläggningsgraden i anstalt 98 procent. Myndigheten har hanterat det akuta behovet av platser med hjälp av framför allt ytterligare dubbelbeläggningar.

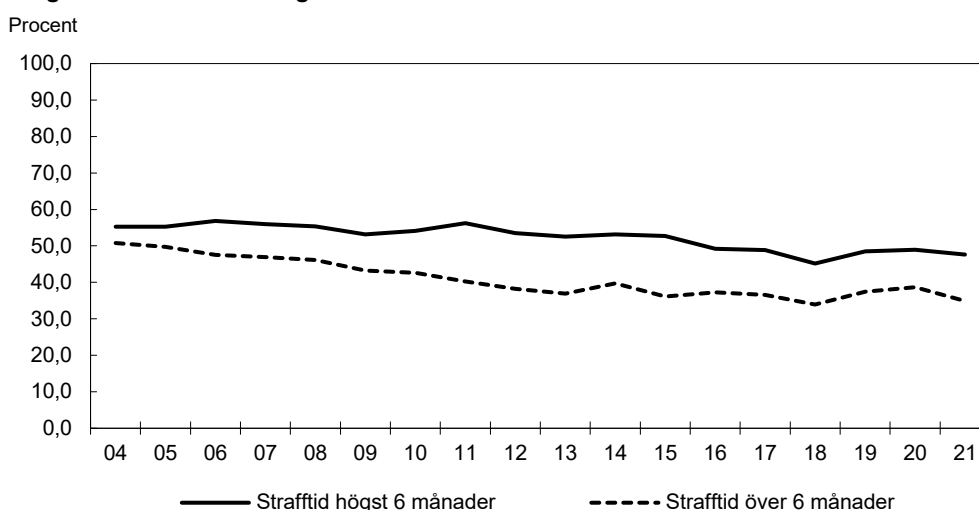
Mellan 2018 och 2023 har medelbeläggningen i anstalt och häkte ökat med ca 2 600 intagna, vilket är en ökning med 43 procent. Medelbeläggningen i anstalt har ökat kraftigare för kvinnor än för män. I frivården har medelantalet klienter ökat med ca 4 800 under samma period, vilket är en ökning med 49 procent. Utvecklingen i frivården förklaras fortsatt av fler villkorligt frigivna och ändrad lagstiftning som bl.a. innebär att fler står under övervakning längre tid än tidigare. Den ökade beläggningen i anstalt beror enligt Kriminalvården på både ett ökat inflöde av klienter och längre strafftider.

Andelen som återfaller i brott har minskat något

Statistiken över återfall i brott visar hur vanligt det är att personer lagförs på nytt efter frigivning eller annan tidigare lagföring. Den senaste slutliga statistik från Brå som finns tillgänglig är från 2017 medan preliminär statistik finns från 2021.

Återfallsproblematiken är särskilt tydlig bland män, ca 25 procent av männen återfaller i något nytt brott inom ett år. Motsvarande andel för kvinnor ligger på 16 procent, enligt preliminär statistik från 2021. Störst är risken för återfall bland dem som är mest brottsbelastade sedan tidigare. Bland dem som frigives efter en fängelsepåföljd återfaller 41 procent inom ett år, enligt preliminär statistik från 2021. Detta kan jämföras med 44 procent 2020. Över tid är trenden dock positiv. Enligt preliminär statistik återföll 54 procent av dem som frigavs från fängelse 2003 inom ett år, jämfört med 41 procent bland dem som frigavs 2021. En jämförelse av återfallen mellan 2003 och 2021 visar att minskningen är särskilt tydlig bland dem som dömts till fängelsestraff på mellan 6 månader och 2 år (en minskning med ca 16 procentenheter). Enligt både Kriminalvården (2018) och Brå (kortanalys 4/2017) kan den minskande andelen återfall i brott efter frigivning från anstalt delvis förklaras av en förändrad klientsammansättning vad gäller exempelvis ålder, tidigare brottsbelastning och typ av brott.

Diagram 2.15 Andel frigivna från anstalt som återfaller i brott inom ett år 2004–2021

Källa: Officiell kriminalstatistik (preliminära siffror).

Det är svårt att med säkerhet säga i vilken utsträckning Kriminalvårdens återfallsförebyggande insatser har påverkat den över tid positiva utvecklingen av andelen återfall även om den återfallsförebyggande verksamheten inom myndigheten vilar på vetenskaplig grund. Den hårda belastningen och svårigheterna att kompetensförsörja den snabbt växande verksamheten utmanar Kriminalvårdens

möjligheter att möta varje klients behov med insatser i tillräcklig utsträckning. Andelen intagna som har kunnat erbjudas studier under tiden i anstalt har fortsatt att minska. Det förklaras bl.a. av lärarbrist och ökade svårigheter att åtskilja intagna. Samtidigt finns också vissa positiva resultat. Andelen intagna och klienter i frivård som fullföljt ett behandlingsprogram under verkställigheten har ökat trots bl.a. brist på lokaler och programledare. Även andelen intagna som frigavs med någon av de i fängelselagen (2010:610) reglerade särskilda utslussningsåtgärderna ökade under året. Det bedöms av myndigheten vara en effekt av ett särskilt fokus på att prioritera arbetet med just särskilda utslussningsåtgärder. Resultatutvecklingen gäller både män och kvinnor.

Kortare genomströmningstider i brottmålsprocessen

Brå har under senare år utvecklat statistik över genomströmningstider i brottmålsprocessen för handläggningen av skäligen brottsmisstankar från registrering till beslut i åtalsfrågan. Den statistik som finns tillgänglig avser genomströmningstider under 2015–2022. För samtliga brottsmisstankar registrerade under 2022 var mediantiden från registrering till beslut i åtalsfrågan 56 dagar. Det är åtta dagar mindre än mediantiden för de brottsmisstankar som registrerades under 2021, och tio dagar mindre än 2015.

Mediantiderna skiljer sig åt mellan olika brottsmisstankar. Kortast mediantid från registrering till beslut i åtalsfrågan 2022 hade tillgreppsbrott (26 dagar) och längst mediantid hade brott mot liv och hälsa (120 dagar). Genomströmningstiderna 2022 var generellt sett längre för brottsmisstankar mot ungdomar 15–17 år än för personer 21 år och äldre (84 respektive 52 dagar). Mediantiden från registrering till beslut i åtalsfrågan för brottsmisstankar mot ungdomar var oförändrad jämfört med 2021. Jämfört med 2015 har mediantiden dock ökat med 11 dagar.

Nya informationsutbyten inom ramen för Rättsväsendets digitalisering

Rättsväsendets digitalisering är ett samverkansarbete mellan elva myndigheter med huvudsakligt fokus på informationsförsörjning inom brottmålsprocessen. Det gemensamma arbetet strävar mot ett digitaliserat rättsväsende för effektivitet, rättssäkerhet och ökad samhällsnytta. Informationssäkerhet har av myndigheterna identifierats som en av flera kritiska framgångsfaktorer för arbetet. Under 2023 har arbetet bl.a. resulterat i nya informationsutbyten och viktigt förutsättningsskapande arbete för framtida integrationer (Årsredovisning 2023 för Rättsväsendets digitalisering).

2.5.4 Dömande verksamhet, exklusive migrationsmål och brottmål

Fler inkomna tvistemål i tingsrätterna

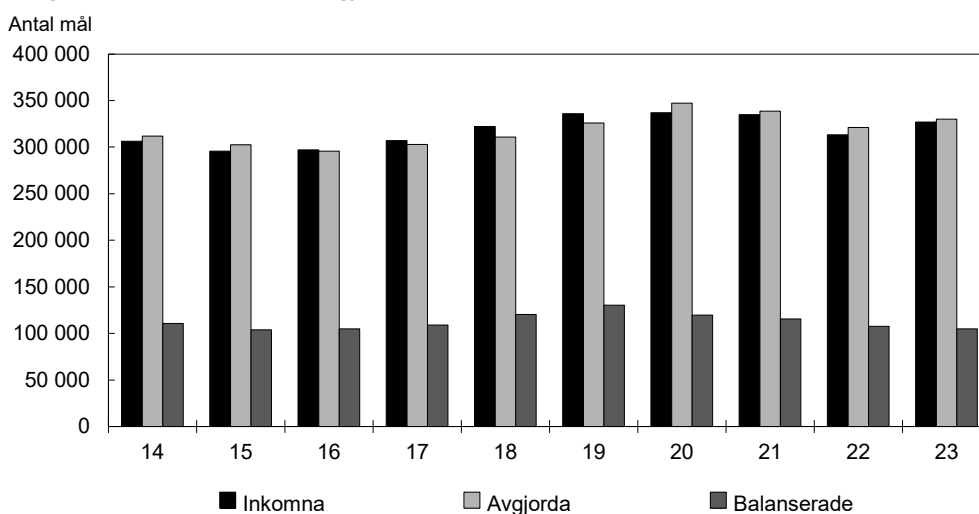
Mål som inte utgör brottmål och migrationsmål, t.ex. tvistemål, skattemål, socialförsäkringsmål, mål enligt socialtjänstlagen och övriga mål, utgjorde under 2023 ca 70 procent av de inkomna målen i den dömande verksamheten totalt sett. Till skillnad från 2022, då dessa mål minskade, ökade de under 2023 till 327 060, vilket innebär en ökning med ca 4 procent.

När det gäller tvistemålen i tingsrätterna ökade de med 8 procent mellan 2022 och 2023. Enligt Domstolsverkets bedömning beror detta sannolikt på det försämrade ekonomiska läget i landet. Familjemålen fortsatte under 2023 att ligga på en låg nivå. I hovrätterna minskade inkomna tvistemål till 3 095, vilket motsvarar 1 procent. I Högsta domstolen ökade antalet tvistemål till 285, vilket motsvarar en ökning med 11 procent.

Vid förvaltningsrätterna minskade inkomna mål i jämförelse med 2022, till 102 664, en minskning med knappt 1 procent. 2023 års nivå på inkomna mål hos förvaltningsrätterna är den lägsta under de senaste fem åren. Antalet avgjorda mål ökade under 2023 till 110 417, vilket motsvarar en ökning på 2 procent. Att antalet avgjorda mål översteg de inkomna målen bidrog till att balanserna hos förvaltningsrätterna minskade.

Inflödet till kammarrätterna ökade under 2023 till 22 903, vilket motsvarar 5 procent, efter att under 2022 ha minskat kraftigt. De avgjorda målen hos kammarrätterna minskade något. Antalet inkomna mål hos Högsta förvaltningsdomstolen ökade i ungefär samma omfattning som hos kammarrätterna, medan antalet avgjorda mål ökade med knappt 4 procent. Ärendebalanserna hos Högsta förvaltningsdomstolen minskade med ca 2 procent.

Diagram 2.16 Inkomna, avgjorda och balanserade mål 2014–2023

Källa: Domstolsverket.

2.5.5 Hot mot Sveriges säkerhet

Det allvarliga säkerhetspolitiska läget inverkar på hotet från såväl främmande makt som våldsbejakande extremism och terrorism. Sveriges inre säkerhet påverkas i hög grad av vad som sker i andra länder. Säkerhetspolisen har sett säkerhetshotande aktiviteter inom alla myndighetens verksamhetsområden dvs. kontraspionage, säkerhetsskydd, personskydd samt kontraterrorism och författningsskydd.

Förändrad hotbild

Säkerhetspolisen bedömer att främmande makt agerar alltmer offensivt och att tröskeln för att agera har sänkts. Den säkerhetshotande verksamheten mot Sverige bedrivs brett. Det handlar om allt från anskaffning av teknik, cyberangrepp, attentatsplaner mot personer och kartläggning av oppositionella till påverkan mot svenskt beslutsfattande. Säkerhetspolisens hotreducerande åtgärder har inneburit en begränsning av främmande makts handlingsutrymme. Arbetet med att utveckla det civila försvaret inom beredskapssektorn Ordning och säkerhet har fortsatt under året (se utg. omr. 6).

Det allvarliga säkerhetsläget ställer också krav på Sveriges motståndskraft. Säkerhetspolisen bedömer att medvetenheten om vikten av säkerhetsskydd ökar och allt fler verksamheter anmäler att de bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Samtidigt kvarstår utmaningar för många verksamhetsutövare i att åstadkomma ett adekvat säkerhetsskydd. Säkerhetsläget innebär dessutom att nya krav ställs på

Säkerhetspolisens personskyddsverksamhet. Under 2023 har exempelvis flera av Säkerhetspolisens skyddspersoner besökt Ukraina. För att säkerställa skyddet av den centrala statsledningen också under väsentligt sämre förhållanden än de som råder i dag har Säkerhetspolisen vidtagit olika typer av åtgärder för att öka den operativa förmågan.

Sverige har under 2023 varit allt tydligare i fokus för aktörer inom våldsbejakande extremism, bl.a. till följd av skändningar av religiösa skrifter och påverkanskampanjen mot svensk socialtjänst. Till följd av den förändrade hotbilden höjde säkerhetspolischefen i augusti 2023 terrorhotnivån till ett högt hot. Säkerhetspolisens kontraterror- och författningsskyddsverksamhet har hanterat stora mängder information kring individer och grupper som på något sätt uttryckt avsikt att begå terrorrelaterad brottslighet eller författningshotande verksamhet och vidtagit en mängd hotreducerande åtgärder.

Ett uthålligt, långsiktigt och strategiskt arbete

Eftersom hotet från våldsbejakande extremism och terrorism har blivit alltmer komplext och svårbekämpat måste arbetet med att skydda samhället vara uthålligt, långsiktigt och strategiskt. Som stöd för denna inriktning beslutade regeringen den 4 januari 2024 om en ny nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism – förebygga, förhindra, skydda och hantera (skr. 2023/24:56).

Enligt helårsbedömningen för 2024 från Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) måste det strategiska terrorhotet mot Sverige ses i ett brett perspektiv där både långsiktig påverkan och etablering av nya, mer subversiva, metoder som riskerar att underbygga sociala spänningar kan komma att verka polariserande och undergräva förtroendet för staten och samhällets institutioner. Desinformationskampanjerna som har riktats mot Sverige under 2023 har fått ett betydande genomslag bland vissa målgrupper och hotdrivande aktörer utomlands. Sammantaget har denna utveckling potential att bidra till ett mer mångfasetterat terrorhot. Den pågående normaliseringen av extremt tankegods leder till att fler individer exponeras och detta kan i vissa fall vara en inkörsport till mer radikala och våldsbejakande budskap på företrädesvis digitala plattformar. Utvecklingen gynnar våldsbejakande extremistiska aktörers möjligheter att radikalisera och rekrytera.

Polismyndigheten ser två särskilda utmaningar. Dels den starka kopplingen mellan radikaliserings, minderåriga och slutna online-forum, dels ökningen av antalet individer i Sverige med avsikt och förmåga att delta i våldsbejakande extremistisk verksamhet och terrorism. Lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete innebär nya möjligheter för samarbetet mellan polis och kommuner för att möta dessa utmaningar. Polismyndigheten deltar sedan 2022 i en aktörsgemensam arbetsgrupp skapad av Center mot våldsbejakande extremism (CVE), som tar fram rekommendationer kring aktörssamverkan vid oro för en elev eller vid en allvarlig händelse som uppstår på en skola. Samarbetet mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen för att reducera de våldsbejakande extremistmiljöerna fortsatte att fördjupas under 2023 och riktas mot tongivande individer inom miljöerna som är brottsaktiva, rekryterar eller finansierar. Polismyndigheten är behörig myndighet för att hantera ärenden med koppling till EU:s förordning om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online. Förordningen och lagen (2023:319) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online innebär att behöriga myndigheter har rättsliga verktyg för att motverka att terrorisminnehåll sprids på internet. Detta görs bl.a. genom att utfärda en order om att terrorisminnehåll ska avlägsnas eller göras oåtkomligt på webbsidor, sociala

medietjänster, videotjänster m.m. Sedan förordningens ikraftträdande 2022 har det inte inkommit något ärende till Polismyndigheten som föranlett en avlägsnandeorder.

Det förebyggande arbetet har utvecklats för att möta nya hot

CVE har i uppgift att främja utvecklingen av det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism på nationell, regional och lokal nivå. I stödet till kommuner ligger fokus på de som har störst behov. CVE kan snabbt erbjuda kommuner stöd genom ett mobilt stödteam och en stödfunktion i form av en telefon för yrkesverksamma. Under 2023 tog stödtelefonen emot 118 samtal, vilket nästan är en fördubbling av antalet samtal från året innan. CVE:s mobila stödteam har under året varit involverat i flera ärenden som rör ungdomar som på olika sätt, t.ex. via digitala plattformar, uttrycker en vilja att genomföra skolattacker. CVE har sedan tidigare utvecklat ett metodstöd för att hantera och utreda oro för våldsbejakande extremism som framför allt har använts av personal inom socialtjänsten. På uppdrag av regeringen har CVE utvecklat metodstödet så att det även kan användas av personal inom skolväsendet (Ju2023/02708). CVE har tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Socialstyrelsen, Statens skolverk och Sveriges Kommuner och Regioner utvecklat webbplatsen skolattack.se som samlar kunskap, stöd och vägledning till skolledning, skolpersonal och säkerhetsansvariga. CVE erbjuder även olika forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte och har under 2023 anordnat en grundutbildning för yrkesverksamma inom myndigheter och kommuner, samt webbseminarier på olika teman och större konferenser. Samarbete med andra myndigheter har också resulterat i rapporter. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har t.ex. på uppdrag av CVE tagit fram rapporten Myndigheternas förutsättningar att arbeta mot våldsbejakande extremism – en utvärdering med Nordiska motståndsrörelsen som belysande exempel (FOI 2023). Av rapporten framgår att organisationer som står på ideologisk grund utgör en särskild utmaning för myndigheterna begreppsmässigt och rättsligt, och att det särskilt gäller det som rör skiljelinjen mellan legitim och brottslig verksamhet. Efterfrågan av stöd för att förhindra att offentliga medel fördelas till verksamheter med kopplingar till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer har ökat de senaste åren. Behovet av stöd handlar om kunskap och utredningskapacitet i ärenden där det kan uppkomma frågor om t.ex. våldsbejakande extremism. Brå har därför fått i uppdrag att vidta förberedelser inför inrättandet av en central stödfunktion vid CVE (Ju2024/00024). Syftet med stödfunktionen är att förhindra att offentliga medel fördelas till våldsbejakande extremism och andra antidemokratiska miljöer.

2.5.6 Brottsförebyggande arbete

Behovsanpassat och praktisknära stöd till kommunerna

Brå publicerar sedan 2017 årligen rapporten Det brottsförebyggande arbetet i Sverige som beskriver hur det brottsförebyggande arbetet har bedrivits på lokal, regional och nationell nivå och vilka utvecklingsbehov som finns. Den senaste rapporten beskriver det brottsförebyggande arbetet innan lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete trädde i kraft den 1 juli 2023 (Ju2024/00787). Enligt rapporten har kommunernas arbete stärkts i vissa avseenden redan innan lagen trädde i kraft. Många kommuner har bättre personella förutsättningar genom att fler har utbildat sig inom brottsförebyggande arbete. Andelen kommunala samordnare som har mer än 50 procent avsatt tid för brottsförebyggande arbete har också ökat något jämfört med tidigare mätningar. Merparten av kommunerna har de organisatoriska förutsättningarna på plats i enlighet med den nya lagen. Drygt 9 av 10 kommuner har en aktuell samverkansöverenskommelse och nästan 9 av 10 kommuner har brottsförebyggande råd.

Enligt lagen ska kommunerna ta fram en lägesbild över den lokala brottsligheten och utifrån lägesbilden ta fram en åtgärdsplan. Lägesbilden ska uppdateras och åtgärdsplanen följas upp minst vartannat år. Innan lagen trädde i kraft hade knappt var fjärde kommun en lägesbild och knappt hälften av kommunerna hade en åtgärdsplan. Däremot uppger betydligt fler kommuner (93 procent) nu än tidigare år att de genomför åtgärder i syfte att förebygga brott. Sammanfattningsvis bedömer Brå att var tionde kommun uppfyllde alla lagparagrafer som efterfrågats i enkäten innan lagen trädde i kraft.

För att lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ska implementeras effektivt och för att det lokala brottsförebyggande arbetet ska stärkas generellt, fick Brå och länsstyrelserna förra året i uppdrag att utveckla ett mer behovsanpassat och praktiktäna stöd till kommunerna (Ju2023/00472, Ju2023/00475). Enligt Brås delredovisning av uppdraget har myndigheten prioriterat olika former av kommunikations- och stödinsatser som har nått 270 av Sveriges kommuner (Ju2023/02301). Brå bedömer att de vidtagna åtgärderna överensstämmer med kommunernas behov av stöd, men att en hög efterfrågan på stöd kvarstår. För Brå och länsstyrelserna har 2023 varit ett uppstartsår för att skala upp det praktiktäna stödet. Enligt länsstyrelsernas delredovisning av uppdraget kommer 57 kommuner att erbjudas ett fördjupat stöd av Brå och länsstyrelserna gemensamt under 2023–2024 (Ju2023/02344). Sedan 2023 fördelar regeringen statsbidrag via Brå till kommunerna i enlighet med förordningen (2023:442) om statsbidrag till kommuner för brottsförebyggande åtgärder. Syftet är att stärka det brottsförebyggande arbetet på lokal nivå och främja utvecklingen av kunskapsbaserade brottsförebyggande åtgärder. Under 2023 inkom 95 kommuner med en ansökan och 61 kommuner beviljades ekonomiskt stöd.

Under 2023 har två uppdrag avseende det återfallsförebyggande arbetet redovisats till regeringen. Brå, Polismyndigheten och Kriminalvården fick i regleringsbrevet för 2022 i uppdrag att fortsätta arbetet med att sprida strategin gruppvaldsintervention (GVI) till fler orter i Sverige. Enligt redovisningen av uppdraget är den samlade bedömningen att införande av GVI-strategin skapar goda förutsättningar för att nå önskad effekt av arbetet mot det grova våldet, men att tillämpningen av GVI-strategin i Sverige behöver fortsätta utvecklas och anpassas till svenska förhållanden (Ju2024/00550). Regeringen har gett myndigheterna i uppdrag att fortsätta stödja befintliga etableringar av strategin (Ju2024/00221). I uppdraget ingår att arbetet ska utvärderas för att få mer kunskap om hur väl GVI fungerar i Sverige. Den 29 januari 2024 slutredovisade Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen uppdraget om att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare från kriminella, våldsbejakande extremistiska och hedersrelaterade miljöer i landet (Ju2024/00195). Resultaten av arbetet ska enligt uppdraget integreras i myndigheternas ordinarie verksamhet. Enligt redovisningen finns det nu en grundläggande nationell struktur för arbetet med stöd till avhoppare. De kunskapsstöd och styrdokument som myndigheterna har tagit fram behöver nu implementeras på alla nivåer och myndigheterna konstaterar att arbetet fortsatt behöver utvecklas i flera avseenden.

Därutöver har en mängd regeringsinitiativ tagits för att främja en god och jämlik hälsa samt förebygga ohälsa och ojämlikheter i befolkningen (utg.omr. 9) samt på det våldsförebyggande området (utg.omr. 13 avsnitt 1.3.6).

Den lokala polisen fortsatte att öka

Lokal polisen är en förutsättning för att polisen ska kunna arbeta brottsförebyggande. Antalet polisanställda fortsatte att öka under 2023, vilket har

bidragit till en ökad polisiär närvaro i lokalsamhället. Utvecklingen av den polisiära närvaron beskrivs i Polismyndighetens årsredovisning 2023 dels genom den samlade lokala resursen för brottsförebyggande arbete och ingripandeverksamheten, dels genom områdes- och kommunpolisverksamheten.

Under 2023 ökade antalet anställda i brottsförebyggande arbete och ingripandeverksamheten med 2,8 procent (223 anställda) jämfört med 2022. Ökningen har skett i samtliga polisregioner utom i polisregion Mitt. Polisregion Mitt var emellertid den polisregion som under 2022 procentuellt sett ökade mest. Procentuellt var ökningen 2023 störst i polisregion Nord (+7,1 procent vilket motsvarar 51 personer) och Bergslagen (+5,0 procent vilket motsvarar 34 personer). I polisregion Stockholm ökade antalet anställda i brottsförebyggande arbete och ingripandeverksamheten (+2,7 procent vilket motsvarar 49 personer) jämfört med 2022.

Antalet områdespoliser, vars huvuduppdrag är att bl.a. arbeta brottsförebyggande och trygghetsskapande i ett utpekat geografiskt ansvarsområde, ökade under 2023 marginellt, med 1,3 procent vilket motsvarar 16 anställda, jämfört med 2022. Den tid som områdespoliser arbetade fredat med sitt förebyggande uppdrag minskade under 2023 jämfört med 2022. I genomsnitt arbetade områdespoliser 51 procent av sin arbetstid fredat med uppdraget, en minskning med 7 procentenheter jämfört med 2022. Kommunpolisers huvuduppdrag är att driva och samordna lokalpolisområdenas brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete tillsammans med kommunen och andra lokala aktörer. Antalet kommunpoliser har under flera år legat på ungefär samma nivå och under 2023 ökade antalet med 13 anställda totalt jämfört med 2022.

Polismyndigheten bedömer att myndighetens brottsförebyggande arbete har fått stå tillbaka till förmån för annan verksamhet under 2023. Det främsta skälet uppges vara Polismyndighetens arbete med den händelsestyrda verksamheten, i synnerhet kraftsamlingen mot den grova brottsligheten som har medfört att personella resurser, vars uppdrag är att arbeta primärt brottsförebyggande, har tagits i anspråk för annat.

Arbete pågår med att implementera Polismyndighetens strategi för det brottsförebyggande arbetet. Strategin syftar till att ge anställda vid Polismyndigheten en gemensam övergripande inriktning för det brottsförebyggande arbetet och dess effekter. En analysfunktion håller på att inrättas inom myndigheten i syfte att stärka det brottsförebyggande arbetet och det pågår även arbete med att ta fram en nationell mål- och uppföljningsmodell för arbetet. Polismyndigheten bedömer att arbetet med att förebygga brott för att hantera den höga nivån av skjutningar och sprängningar har varit framgångsrikt i den mening att våldsdåd har kunnat förhindras. Polismyndigheten har också arbetat brottsförebyggande mot bedrägerier, exempelvis genom samverkan med bankerna och Finansinspektionen. Arbetet bedöms ha lett till att sårbarheter minskat och till att fler bedrägliga transaktioner än tidigare kunnat förhindras. Polismyndigheten har även under 2023 genomfört informationskampanjer för att förebygga bedrägeribrott via telefon och på nätet.

Fortsatt utveckling av det förebyggande arbetet mot ekonomisk brottslighet

De senaste åren har Ekobrottsmyndigheten lagt större vikt vid sitt brottsförebyggande uppdrag. Målsättningen är att det brottsförebyggande perspektivet ska genomsyra hela verksamheten. Det brottsförebyggande kansliet som har byggts upp inom myndigheten har förstärkts och efterfrågan på myndighetens brottsförebyggande kompetens och specialistkunskap har ökat kraftigt. Det brottsförebyggande arbetet är i huvudsak inriktat på samverkan med andra myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv och organisationer som har möjlighet att vidta brottsförebyggande åtgärder.

Genom kunskapshöjande insatser och stöd för att identifiera sårbarheter i systemen bidrar Ekobrottsmyndigheten till utvecklingen av åtgärder som försvårar och förhindrar brott. Ekobrottsmyndigheten fokuserar även på att identifiera lagstiftningsåtgärder som förhindrar eller försvårar ekonomisk brottslighet.

Myndigheten har under året förstärkt arbetet med att förebygga brottslighet inom olika delar av välfärdssektorn. Ekobrottsmyndigheten har bidragit med kunskap om den organiserade brottslighetens inträde i vårdsektorn dels till den myndighetsgemensamma lägesbilden, dels i flera mediala sammanhang, vilket har gett frågan ett stort genomslag såväl inom landet som internationellt. Myndigheten har intensifierat sitt samarbete med ett antal större regioner som arbetar med fördjupade kontroller för att upptäcka oseriösa aktörer i vården. Syftet är att regionerna ska få ökade möjligheter att upptäcka och förebygga bedrägerier och ekonomisk brottslighet. Myndigheten har också deltagit i samverkansprojekt för att motverka brott i välfärdssystemen, och har tagit fram en handledning som kan användas som stöd för mottagare av personlig assistans när de ska välja assistansanordnare, så att de får kunskap om hur man kan undvika oseriösa aktörer. Ekobrottsmyndigheten har även samarbetat med länsstyrelserna, som fått kunskapshöjande insatser som stöd i sitt arbete med tillsyn av stiftelser. Ekobrottsmyndigheten har vidare deltagit i utbildningar för länsstyrelsernas och kommunernas miljöinspektörer, så att de fått ökad förmåga att förebygga och upptäcka ekonomisk brottslighet inom avfallsområdet. Utbildningarna har lett till att flera verksamheter nu använder Ekobrottsmyndighetens checklista om hur oseriösa aktörer kan upptäckas.

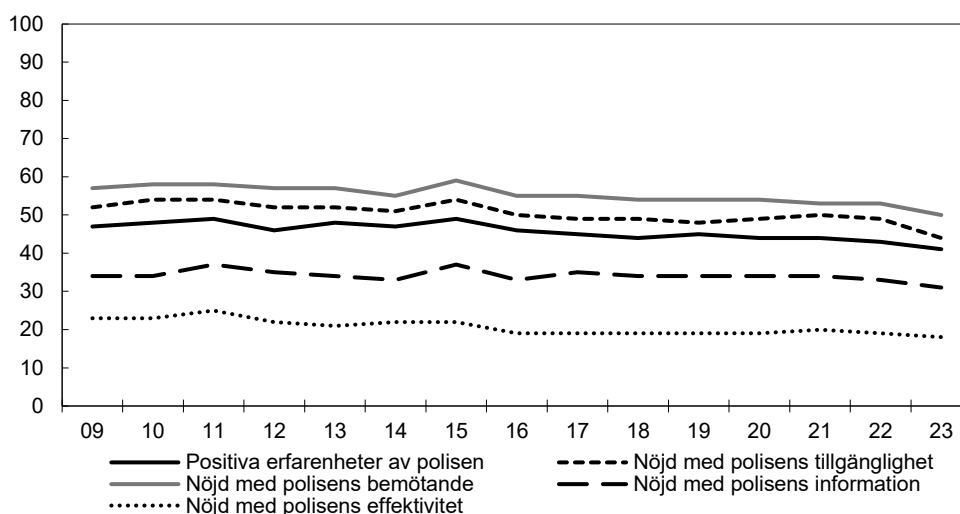
2.5.7 Stöd och skydd till brottsoffer

Brottsutsattas upplevelser av kontakterna med rättsväsendet har försämrats något

Av NTU 2023 framgår att 29 procent av befolkningen har stort förtroende för att rättsväsendet som helhet behandlar brottsutsatta på ett bra sätt, vilket är något lägre jämfört med 2022 (30 procent). Kvinnor har högre förtroende än män (30 respektive 28 procent). Män i den yngsta åldersgruppen (16–19 år) har högre förtroende än kvinnor i samma åldersgrupp, 39 respektive 27 procent.

Diagram 2.17 Brottsutsattas erfarenhet av polisen

Andel mycket eller ganska nöjda (procent)

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Av de personer som har utsatts för brott och anmält brottet till polisen under de senaste tre åren har 41 procent en sammantagen positiv erfarenhet. Det är en

minskning jämfört med 2022 då andelen var 43 procent och den lägsta andelen sedan mätningarna startade 2007. Andelen har gradvis minskat något under en tioårsperiod men legat på en relativt jämn nivå på 43–45 procent mellan 2017 och 2022. En högre andel kvinnor än män har en positiv erfarenhet, 44 jämfört med 38 procent 2023. I den yngsta åldersgruppen, 16–19 år, är dock andelen flickor/kvinnor med positiv erfarenhet av polisen något lägre än andelen pojkar/män (34 respektive 38 procent). Även andelen brottsutsatta som har en positiv upplevelse av polisens tillgänglighet, bemötande, information samt effektivitet och förmåga att utreda och klara upp brott har minskat 2023 jämfört med 2022 efter att ha legat på en i stort sett oförändrad nivå de fem föregående åren (se diagram 2.17). Kvinnor är i större utsträckning än män nöjda med polisens tillgänglighet, bemötande, effektivitet och information.

Resultat för hur brottsutsatta upplever bemötandet av åklagare, domstol och målsägandebiträde finns enbart för 2018–2023. Eftersom mätperioden är relativt kort är det svårt att utläsa en trend. För såväl åklagare som domstol och målsägandebiträde har andelen med positiva erfarenheter varierat under mätperioden. För åklagare och domstol ökade andelen något mellan 2022 och 2023 medan den minskade för målsägandebiträde. Andelen brottsutsatta som under de tre senaste åren har varit i kontakt med en åklagare och som har positiva erfarenheter av kontakten ökade från 40 procent 2022 till 41 procent 2023. Andelen är densamma för kvinnor och män, jämfört med tidigare år då andelen var högre för kvinnor. Även bland de personer som varit i kontakt med domstol de senaste tre åren har andelen som har positiva erfarenheter ökat något jämfört med 2022. Under 2023 var andelen som uppger sig vara nöjda med det bemötande som de fått i domstolen 53 procent, en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2022. Kvinnor är mer nöjda med bemötandet i domstol än män, 58 jämfört med 49 procent. Andelen kvinnor som har positiva erfarenheter ökade mellan 2022 och 2023 medan andelen män som är nöjda minskade.

Andelen som har positiva erfarenheter av målsägandebiträde har minskat från 66 procent 2022 till 64 procent 2023. Andelen minskade bland kvinnor och ökade bland män, men i likhet med erfarenheten av polis, åklagare och domstol har kvinnor i högre grad än män positiva erfarenheter av målsägandebiträde, 69 jämfört med 59 procent.

Myndigheternas åtgärder för att öka brottsutsattas rättssäkerhet, stöd och skydd

Brottsoffermyndigheten har tillsammans med Domstolsverket i uppdrag att verka för att det ska finnas tillgång till vittnesstöd i samtliga tingsrätter och hovrätter. Närmare 30 000 personer fick stöd av vittnesstödsverksamheten under året, vilket är detsamma som föregående år. Brottsoffermyndigheten, Brottsofferjouren Sverige och Domstolsverket har under 2023 regelbundet samverkat gällande vittnes- och brottsofferstödsrelaterade frågor. Domstolsverkets arbete med att stötta domstolarna inom vittnesstödsverksamheten fortgick under året, bl.a. genom metodstöd avseende samverkan med lokala vittnesstödsorganisationer och utbildningsinsatser.

Polismyndigheten har under 2023 fortsatt att arbeta med att förbättra informationen till brottsutsatta. Myndigheten har bl.a. utvecklat och anpassat stödet till personal som informerar brottsoffer vid polisens kontaktcenter. Polismyndigheten har också uppdaterat sina checklistor för utredningsåtgärder vid brott mot särskilt utsatta brottsoffer, som inkluderar sexualbrott, brott i parrelation, hedersrelaterad brottslighet och brott där barn är inblandade. Dessutom har myndigheten beslutat om ett uppdaterat metodstöd som är riktat till dem som arbetar med utredning av brott i nära relation med vuxna som målsägande.

Polismyndigheten har också utvecklat arbetet med att förbättra skyddet av barn under 18 år som riskerar att dras in i grov kriminalitet och utsätts för våld kopplat till konflikter mellan olika kriminella nätverk eller grupperingar. Syftet med arbetet är att risker för fortsatt utsatthet för våld mot barn ska kunna identifieras effektivt samt att polisiära skyddsåtgärder anpassas till det enskilda barnets behov.

Åklagarmyndigheten har under året publicerat ett antal rättsliga vägledning, bl.a. en vägledning avseende kontaktförbud i syfte att öka enhetligheten och öka andelen beviljade kontaktförbud i de ärenden där det är möjligt med gällande lagstiftning. Vidare publicerades en vägledning avseende utredningsmetod för brott mot särskilt utsatta brottsoffer i vilken bl.a. vikten av att förordna målsägandebiträde vid utredning av brott i nära relation betonas. En vägledning avseende brott mot barn publicerades också av myndigheten i vilken frågor tas upp kring handläggning av förundersökningar där brottsoffret är ett barn inklusive frågor om särskild företrädare, som ska ge stöd åt barnet i de fall vårdnadshavaren är misstänkt för brott.

Brottsoffermyndighetens arbete med att främja brottsoffers rättigheter, behov och intressen

Brottsoffermyndighetens kunskapscentrum har genom bl.a. ett antal regeringsuppdrag verkat för att kunskap om brottsofferfrågor sprids och kommer till användning hos myndigheter och andra berörda.

Brottsoffermyndighetens verksamhetsområde innefattar bl.a. utbetalning av brottsskadeersättning under anslaget 1:10 *Ersättning för skador på grund av brott*. Myndigheten fördelar även medel ur Brottsofferfonden till bl.a. civilsamhällets organisationer och forskningsprojekt. Brottsofferfondens medel är dock inte uppförda på statens budget utan finansieras huvudsakligen av personer som lagförts för brott, vilka betalar en särskild avgift till fonden.

Transfereringskostnaderna varierar från år till år. Under 2023 uppgick de till ca 201 miljoner kronor, vilket är en ökning med ca 25 procent jämfört med 2022.

Fler brottsskadeansökningar samt ökad utbetald brottsskadeersättning

Den genomsnittliga handläggningstiden vid Brottsoffermyndigheten uppgick 2023 till 69 dagar, vilket är en ökning med ca 11 procent jämfört med 2022. Antalet inkomna brottsskadeärenden 2023 uppgick till drygt 12 200, vilket är ca 20 procent fler än föregående år. Under året avgjordes knappt 12 000 ärenden, vilket är en ökning med ca 15 procent jämfört med 2022. Myndigheten har aldrig tidigare fått in eller avgjort så många ansökningar som 2023. Ärendebalansen uppgår nu till drygt 2 100 ärenden vilket är en ökning med ca 18 procent jämfört med föregående år. Uppgången kan förklaras av ett ökat fokus och intresse för brottsofferfrågor samt den ökade exponeringen i media som detta medfört. Brottsoffermyndighetens arbete med att sprida information om brottsoffers rättigheter, i synnerhet informationskampanjen om brottsskadeersättning gav resultat i form av en kraftig ökning av antalet inkomna ansökningar. Under 2023 utbetalades drygt 151 miljoner kronor i brottsskadeersättning, vilket är en ökning med ca 30 procent jämfört med 2022. En bidragande orsak till ökningen var de ändringar i skadeståndslagen som trädde i kraft den 1 juli 2022 och som först under andra halvåret 2023 fick ett tydligt genomslag i brottsskadeersättningen. Ändringarna har medfört närmast fördubblade ersättningsnivåer för kränkning.

Fortsatt ökade intäkter från regressverksamheten och en ökad registreringsbalans

Intäkterna från regressverksamheten, dvs. den verksamhet där staten kräver gärningspersonen på den brottsskadeersättning som Brottsoffermyndigheten i deras ställe har betalt till brottsoffret, uppgick till närmare 59 miljoner kronor, vilket är ca 18 procent högre än föregående år. Regressintäkterna motsvarade under 2023 drygt 40 procent av statens utgifter för brottsskadeersättningen. Balansen av ännu icke inregistrerade ärenden till regressen ökade under året.

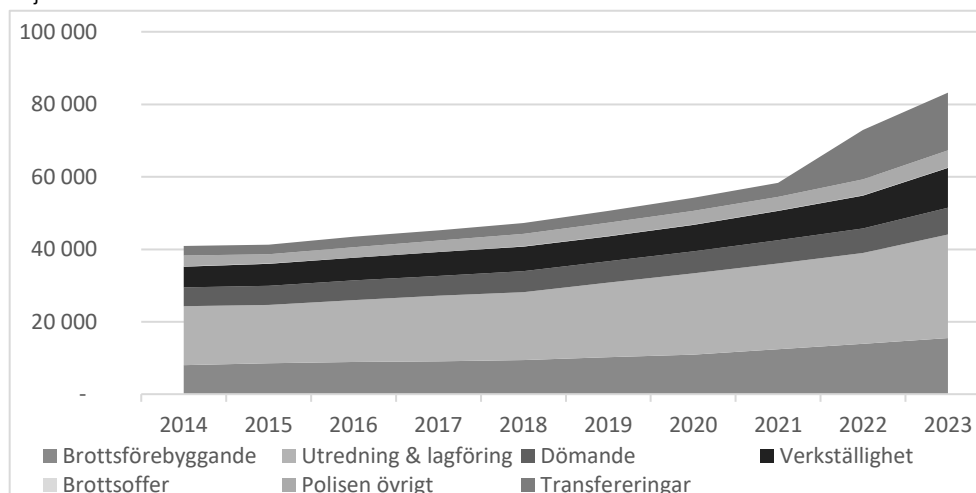
Fortsatt ökade intäkter i Brottsofferfonden och fler inkomna ansökningar

Under 2023 uppgick Brottsofferfondens intäkter till drygt 62 miljoner kronor, vilket är en ökning med ca 15 procent jämfört med föregående år. Drygt 58 miljoner kronor fördelades under året ur fonden till olika brottsofferinriktade projekt och verksamheter. En mycket stor del av fondens medel går fortsatt till Brottsofferjouren Sverige och de lokala brottsofferjourerna. Vidare beviljades ca 26 procent av fondens fördelade medel till brottsofferinriktade forskningsprojekt. Antalet inkomna ansökningar till fonden ökade med ca 23 procent jämfört med 2022, vilket sannolikt beror på de stimulansåtgärder som genomfördes under året.

2.5.8 Utvecklingen av rättsväsendets kostnader

Diagram 2.18 Kostnadsutveckling i rättsväsendet

Miljoner kronor

Källa: Årsredovisningar från rättsväsendets myndigheter 2014–2023.

År 2023 uppgick de totala kostnaderna för rättsväsendet till drygt 70 miljarder kronor. Det är en ökning med ca 7 miljarder kronor (11,6 procent) jämfört med 2022.

Myndigheternas kostnader för det brottsförebyggande arbetet uppgick till drygt 15 miljarder kronor 2023. Det är en ökning med ca 1,6 miljarder kronor (11,6 procent) jämfört med föregående år. Merparten av ökningen har sin grund i de ökade resurserna vid Polismyndigheten.

Myndigheternas kostnader för arbete med utredning och lagföring (inkl. häktesverksamheten) uppgick 2023 till nästan 29 miljarder kronor, vilket är ca 3,5 miljarder kronor (14,2 procent) mer än föregående år. Även här förklaras kostnadsökningen huvudsakligen av Polismyndighetens ökade resurser.

Kostnaderna för den dömande verksamheten uppgick till ca 11 miljarder kronor, vilket är en ökning med 834 miljoner kronor (8,1 procent) sedan 2022.

Kostnaderna för arbetet med verkställighet har ökat med 1 863 miljoner kronor (20,5 procent) sedan 2022 och uppgår nu till 11 miljarder kronor. Kostnadsökningen förklaras av fler intagna i anstalt samt fler klienter i frivården.

Verkställighet omfattar verksamhet inom frivården, anstalter och Kriminalvårdens transportverksamhet för såväl nationella som internationella transporter. Internationella transporter inom migrationsområdet redovisas under utgiftsområde 8 Migration.

Merparten av kostnaderna som rör transfereringar avser rättsliga biträden. År 2023 ökade kostnaderna med 239 miljoner kronor (6,8 procent) jämfört med 2022. Förändringen beror bl.a. på utvecklingen av antal förordnanden och debiterad tid per förordnande.

2.6 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

2.6.1 Brottsutvecklingen, organiserad brottslighet och flödet i brottmålsprocessen

Regeringen bedömer att de övergripande målen för kriminalpolitiken och rättsväsendet bara delvis har uppnåtts. Brottslighetens omfattning är svår att beskriva på ett heltäckande sätt och den sammantagna brottsutvecklingen uppvisar två parallella trender som pekar åt olika håll. Dels en negativ och mycket allvarlig utveckling vad gäller organiserad brottslighet, där det dödliga skjutvapenvåldet fortsatt ligger på höga nivåer och fler barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk. Dels syns samtidigt en positiv utveckling genom att den självrapporterade utsattheten för brott mot person och egendomsbrott har sjunkit över tid och att färre ungdomar uppger att de utsatts för brott.

Brottsutvecklingen när det gäller organiserad brottslighet och det grova våldet har fortsatt att utmana Sverige. Antalet sprängningar har ökat kraftigt och det dödliga skjutvapenvåldet ligger på fortsatt oacceptabla nivåer även om det minskade jämfört med rekordåret 2022. Samtidigt ökade antalet konstaterade fall av dödligt våld mot minderåriga, vilket enligt Brå till viss del är ett resultat av konflikter i kriminella miljöer. De kriminella nätverken påverkar rättsstaten och den offentliga förvaltningen genom bl.a. hot och infiltration och den bakomliggande brottsligheten som nätverken ägnar sig åt har utvecklats och blivit mer komplex. Under 2023 var också allt fler av de gärningsmän och offer som var inblandade i det dödliga våldet mycket unga, vilket är särskilt oroande.

Konflikter inom kriminella nätverk drabbar inte bara de inblandade själva, utan påverkar hela samhället. Det handlar inte enbart om risken för att drabbas av våldet utan också den otrygghet som närvaron av kriminaliteten skapar i det offentliga rummet. En dryg fjärdedel av befolkningen känner sig otrygg vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet. Regeringen ser allvarligt på detta och på att otryggheten fortsätter vara särskilt utbredd bland kvinnor och i områden med socioekonomiska utmaningar.

De senaste årens negativa utveckling avseende organiserad brottslighet och det grova, dödliga våldet kopplat till den, har inneburit betydande utmaningar för rättsväsendet. Regeringen konstaterar att vidtagna åtgärder inte varit tillräckliga för att vända utvecklingen.

Regeringen noterar de goda resultat som uppnåtts inom den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet under 2023, inte minst kopplat till administrativa åtgärder och insatser som stör och motverkar kriminalitet. Exempelvis

har ett stort antal avregistreringar av företag gjorts tack vare myndighetsgemensamma insatser, vilket ytterligare bidrar i kampen mot aktörer i organiserad brottslighet som använder företagsfasader för att begå brott. Samtidigt kan regeringen konstatera att exempelvis antal fällande domar kopplat till ekonomisk brottslighet var färre under 2023 än föregående år, liksom exempelvis utdömda näringsförbud. Detta trots att myndigheterna samtidigt bedömer att företag som används för att begå brott, och den ekonomiska brottsligheten, växer i omfattning. Även om det inte går att bedöma enskilda orsaker till det resultatet visar det ändå på att arbetet som bedrivits för att bekämpa och motverka den kriminella ekonomin i olika former varit viktigt. Till stöd för det myndighetsgemensamma arbetet finns sedan februari 2024 regeringens nationella strategi mot organiserad brottslighet (skr. 2023/24:67), i vilken arbetet mot den kriminella ekonomin är en central del.

Positivt var dock att utsattheten för brott mot egendom i den senaste mätningen minskade inom samtliga brottstyper som omfattas av NTU och att andelen hushåll som utsatts för egendomsbrott 2022 var den lägsta sedan 2014. Utsattheten för brott mot person ökade något 2022 men är fortsatt på en av de lägsta nivåer som uppmätts sedan 2016. I Skolundersökningen om brott (2021) uppger färre ungdomar att de har utsatts för brott.

Allmänhetens förtroende är avgörande för att rättsväsendets myndigheter på ett effektivt sätt ska kunna förebygga, bekämpa och lagföra brott. Under 2023 minskade förtroendet för rättsväsendets myndigheter efter att ha ökat under ett antal år. Minskningen var tydligast beträffande Polismyndigheten, som dock fortsatt har högst förtroende av de myndigheter som ingår i NTU och som också uppvisat tydligast ökning av förtroende t.o.m. 2022.

Brottsligheten och tryggheten påverkas av många faktorer, även sådana som ligger utanför kriminalpolitikens och rättsväsendets räckvidd. Rättsväsendets förutsättningar att hantera brottsligheten påverkas vidare av inflödet av ärenden, vilka resurser som tillförs myndigheterna och hur effektivt dessa resurser används. Antalet ärenden som rättsväsendet myndigheter har att hantera ökade under 2023, samtidigt som det finns indikationer på att utredningarna av de särskilt resurskrävande brotten tar mer resurser i anspråk, även om redovisningen av resursåtgången behöver utvecklas vidare. Antalet personupplärade brott ökade något jämfört med 2022. Antalet ärenden redovisade till åklagare minskade sammantaget och uppgick 2023 till den lägsta nivån under den redovisade perioden, vilket dock beror på att fler av de mindre allvarliga trafikbrottsärendena i stället lagfördes genom ordningsbot. Redovisningen till åklagare ökade för mer resurskrävande ärenden. Vidare ökade antalet avgjorda brottmål 2023 jämfört med 2022 vilket regeringen ser positivt på, särskilt utifrån de ökade resurser som myndigheterna inom rättsväsendet fått.

Polismyndigheten har tillförts resurser bl.a. för att till 2024 ha ökat antalet anställda med sammantaget 10 000 personer jämfört med hur många anställda som fanns vid ingången av 2016. Den ökning som skett innebär att myndigheten sedan utgången av mars 2024 har mer än 38 000 anställda, vilket ska jämföras med drygt 28 000 anställda vid ingången av 2016. Regeringen anser det vara av stor vikt att antalet redovisade ärenden från polis till åklagare och antalet personupplärade brott ökar, såväl sammantaget som sett till olika brottstyper, särskilt sett till de ökade resurser myndigheterna inom rättsväsendet har fått. Regeringen bedömer att målsättningen om ökat antal anställda har nåtts. Andelen poliser har dock minskat och uppgår till drygt 61 procent. Mot bakgrund av den över tid negativa resultatutvecklingen inom brottsutredningsverksamheten bedömer regeringen också att Polismyndighetens effektivitet måste öka för att uppnå önskade resultat.

Platsbristen i Kriminalvården är fortsatt påtaglig trots myndighetens åtgärder för att utöka platskapaciteten på såväl kort som lång sikt. Det långvariga höga belägningsläget har inneburit en stor utmaning för myndigheten. Åtgärderna för att öka kapaciteten har varit nödvändiga men inte fullt ut kunnat möta det faktiska behovet. Det visar på att arbetet som Kriminalvården har bedrivit för att utöka kapaciteten är mycket angeläget.

2.6.2 Dömande verksamhet

Regeringen konstaterar att antalet inkomna mål till domstolarna ökat inom flera kategorier under 2023. När det gäller brottmål ökade antalet i samtliga instanser och regeringen konstaterar också att antalet mål i tingsrätt med huvudförhandlingstid över 18 timmar under 2023 ökade till den högsta nivån under 2000-talet. I tingsrätt har antalet avgjorda mål ökat i samma omfattning som antalet inkomna mål och ärendebalanserna har inte ökat. I hovrätt skedde dock en ökning av ärendebalanserna för brottmål. Regeringens samlade bedömning är att domstolarna arbetat för att avgöra mål och ärenden i rimlig takt och minska målbalanserna, vilket bidragit till målet om den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet, men att situationen för domstolarna är ansträngd.

2.6.3 Hot mot Sveriges säkerhet

Regeringen bedömer att Säkerhetspolisen som nationell säkerhetstjänst tillsammans med andra samverkande myndigheter på ett effektivt sätt har förebyggt och reducerat säkerhetshot mot Sverige och landets mest skyddsvärda verksamheter. Säkerhetspolisens och Polismyndighetens samarbete bidrar till att minska hotdrivande aktörers handlingsutrymme. Center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet (Brå) har på ett effektivt sätt fångat upp kommuners och yrkesverksammas behov av stöd och centrets stöd till dem har utvecklats i relation till nya utmaningar. Regeringen bedömer att myndigheterna har vidtagit åtgärder som innebär att arbetet med att förebygga och avvärja hot mot Sveriges säkerhet, trots det försämrade säkerhetsläget, har utvecklats i positiv riktning. Som stöd för myndigheternas arbete finns nu även en ny strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism (skr. 2023/24:56).

2.6.4 Brottsförebyggande arbete

Kommunerna har en central roll i det brottsförebyggande arbetet och fr.o.m. den 1 juli 2023 har kommunerna ett lagstadgat ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Regeringen ser positivt på att kommunernas personella resurser har stärkts och att merparten av kommunerna har de organisatoriska förutsättningarna på plats. Samtidigt noterar regeringen att det finns utvecklingsbehov i kommunernas kunskapsbaserade arbete. Regeringen bedömer att det behovsanpassade och praktikinära stödet från Brå och länsstyrelserna i högre grad kan komma kommunerna till del. Det gäller inte minst för de kommuner som har svårt att uppfylla lagens krav och de kommuner som har omfattande eller tilltagande problem med brottslighet. Det återfallsförebyggande arbetet fortsätter att utvecklas, men det behöver bli mer effektivt och kunskapsbaserat samt utvärderas i högre utsträckning för att möjliggöra att fler individer ska upphöra med sin kriminalitet. Regeringen bedömer, utifrån internationella studier, att arbetet med att införa strategin gruppvåldsintervention (GVI) har potential att minska det grävsta våldet. Regeringens nya strategi Barriärer mot brott (skr. 2023/24:68) lägger fast en tydlig riktning för det fortsatta arbetet med sociala brottsförebyggande åtgärder, inte minst vad gäller att bryta rekryteringen till de kriminella nätverken och förebygga att barn och unga involveras i kriminalitet. Sammantaget bedömer regeringen att förutsättningarna för att bedriva ett prioriterat,

effektivt och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete har förbättrats på alla nivåer, men det finns fortfarande stora utvecklingsområden.

Regeringen noterar att Polismyndighetens bedömning är att det brottsförebyggande arbetet som exempelvis områdespoliserna bedriver har fått stå tillbaka under 2023. Samtidigt har det förebyggande arbetet för att hantera den höga nivån av skjutningar och sprängningar i landet bidragit till att våldsdåd förhindrats, vilket är positivt. Regeringen bedömer att den fortsatta ökningen av antalet anställda inom Polismyndigheten under 2023 har gett myndigheten bättre förutsättningar att stärka den lokala polisära närvaron och det brottsförebyggande arbetet. Implementering av myndighetens brottsförebyggande strategi pågår alltså, en analysfunktion håller på att inrättas och arbetet fortgår med att ta fram en nationell mål- och uppföljningsmodell för det brottsförebyggande arbetet, vilket regeringen välkomnar. Det brottsförebyggande arbetet mot bedrägerier som Polismyndigheten bedriver ser regeringen positivt på. Samtidigt konstaterar regeringen att trots de åtgärder som vidtagits så ökade antalet anmälda bedrägeribrott liksom brottsvinsterna från bedrägerier markant under 2023.

2.6.5 Stöd till brottsoffer

Brottsskadeersättning är en ersättning från staten som brottsoffer kan ha rätt till om gärningspersonen inte kan betala skadestånd. Antalet ansökningar om brottskadeersättning samt summan av utbetald brottskadeersättning har ökat kraftigt bl.a. till följd av informationsinsatser samt ändringar i skadeståndslagen som medfört närmast fördubblade ersättningsbelopp för kränkning. Regeringen bedömer att målen för verksamheten har uppnåtts.

Att staten kräver dömda gärningspersoner på den brottskadeersättning som Brottsoffermyndigheten, i deras ställe, betalat ut till brottsoffer är en viktig signal från samhället. Intäkterna från regressverksamheten och registreringsbalansen har ökat jämfört med föregående år. Regeringen bedömer att målen för regressverksamheten har uppnåtts.

Intäkterna till Brottsofferfonden har fortsatt öka och har stor betydelse för finansieringen av det brottsofferarbete som utförs av det civila samhällets organisationer samt viktologisk forskning. Antalet ansökningar till fonden har också ökat och bidragen från Brottsofferfonden når många olika verksamheter som gagnar brottsoffer och regeringen bedömer att målen för Brottsofferfonden har uppnåtts.

Brottsoffermyndighetens kunskapscentrums arbete med information, utbildning och kunskapsspridning har sammantaget bidragit till ökad kunskap och förbättrat samarbete när det gäller brottsofferfrågor. Regeringen följer noga myndighetens pågående utvecklingsarbete på området och bedömer att målen för detta område delvis har uppnåtts.

Regeringen värdesätter det arbete som Polismyndigheten bedriver vad gäller särskilt utsatta brottsoffer och skyddet av barn under 18 år som riskerar att dras in i grov kriminalitet och utsätts för våld kopplat till konflikter mellan olika kriminella nätverk eller grupperingar.

2.7 Återrapportering av vissa tillkännagivanden som gäller rättsväsendet

Lokal polisiär närvaro i hela landet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen bör återkomma med en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet lokala poliser (bet. 2014/15:JuU1 punkt 10, rskr. 2014/15:77). Riksdagen har också tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en lokalt förankrad polis (bet. 2016/17:JuU1 punkt 9, rskr. 2016/17:90). Av tillkännagivandet följer att det måste säkerställas att målet om en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet uppnås (bet. 2016/17:JuU1 s. 69). Riksdagen har även tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om fler områdespoliser och kommunpoliser (bet. 2016/17:JuU1 punkt 12, rskr. 2016/17:90). Av tillkännagivandet följer att det är av största betydelse att Polismyndigheten skyndsamt skapar full bemanning av områdespoliser (bet. 2016/17:JuU1 s. 69). I skrivelse 2016/17:75 redovisades dessa punkter som slutbehandlade. Riksdagen ansåg dock att regeringen inte hade redovisat tillräckligt med vidtagna åtgärder för att tillkännagivandena skulle kunna anses slutbehandlade (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen att punkterna därför åter stod som öppna. Därefter har riksdagen tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet (bet. 2017/18:JuU1 punkt 36, rskr. 2017/18:92). Enligt tillkännagivandet uppmärksammas regeringen återigen på vikten av en lokalt närvarande polis (bet 2017/18:JuU1 s. 90).

Ett av syftena med ombildningen av polisen till en sammanhållen myndighet var att säkerställa en lokalt förankrad och synlig polis i hela landet. Sedan ingången av 2016 då Polismyndighetens nuvarande tillväxtperiod började, har antalet poliser som arbetar i yttre tjänst ökat med 23 procent. Den största andelen poliser i yttre tjänst arbetar i Polismyndighetens brottsförebyggande- och ingripandeverksamhet i lokalpolisområdena. Sedan 2017 har antalet personer som arbetar i brottsförebyggande- och ingripandeverksamhet ökat med 17 procent. Totalt arbetade 8 113 personer i verksamheten 2023. I och med ombildningen etablerades även kommunpoliser och områdespoliser som viktiga polisiära funktioner för en lokalt förankrad polis. Mellan 2016 och 2023 ökade antalet områdespoliser från ca. 400 till 1 268. Antalet kommunpoliser har legat på ungefär samma numerär sedan 2016, runt 200 och har ökat något på senare tid. Antalet kommunpoliser 2023 var 240.

Polismyndigheten har under en rad år tillförts mer resurser för att nå målet om 10 000 fler polisanställda jämfört med ingången av 2016. I mars 2024 nådde Polismyndigheten målet. Genom budgetpropositionen för 2024 tillfördes ytterligare resurser fr.o.m. 2025 för fortsatt tillväxt.

Regeringen gör bedömningen att det finns fortsatt behov av att Polismyndigheten ökar den lokala polisiära närvaron i hela landet. Regeringens styrning av myndigheten genom regleringsbrevet för 2024 innebär att myndigheten ska fortsatt växa med målet att polistätheten minst ska motsvara genomsnittet i EU.

Ett nytt mål har även fastställts om att Polismyndighetens lokala närvaro ska öka i hela landet. Myndigheten ska särskilt redovisa vilka åtgärder avseende verksamhetsstyrning, organisering och resursfördelning som myndigheten har vidtagit för att säkerställa en ökad lokal närvaro i hela landet. Myndigheten ska därtill redovisa lokal polisen närvaro per polisregion, där det ska framgå antalet kommunpoliser, områdespoliser samt anställda totalt som arbetar huvudsakligen med brottsförebyggande arbete och ingripandeverksamhet. Vidare ska Polismyndigheten redovisa vilka åtgärder som myndigheten har vidtagit för att öka antalet poliser i yttre tjänst, i absoluta tal men

även som andel av det totala antalet poliser. Myndigheten ska även redovisa hur myndigheten har förbättrat service och tillgänglighet till medborgarna.

Målsättningen är att Polismyndigheten ska återupprätta en lokalt synlig och trygghetsskapande polis med god service till medborgarna. Mot bakgrund av att den lokala polisresursen i hela landet, inte minst antalet områdespoliser, har ökat och fortsatt ökar samt den höga ambitionen på området som regeringen har redovisat anser regeringen att de fyra tillkännagivandena är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

Effektivare polis

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om effektivare polis (bet. 2015/16:JuU1 punkt 3, rskr. 2015/16:106). Av tillkännagivandet följer bl.a. att en högre grad av effektivitet fordrar att det görs prioriteringar som stärker fokuseringen på polisens kärnuppgifter (bet. 2015/16:JuU1 s. 49).

I skrivelse 2016/17:75 redovisades denna punkt som slutbehandlad. Riksdagen ansåg att de åtgärder som regeringen hade vidtagit var bra men inte tillräckliga för att tillkännagivandet skulle kunna anses slutbehandlat. I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelades att punkten därför åter står som öppen.

Tillkännagivandet ligger i linje med det ambitiösa arbete som regeringen bedriver för att stärka och vidareutveckla polisverksamheten. Centralt i detta är Polismyndighetens effektivitet och förbättrade resultat. Polismyndighetens förmåga att förebygga och bekämpa brott, inte minst organiserad brottslighet, behöver stärkas. Därför ska myndighetens verksamhet renodlas och effektiviseras. Antalet polisanställda ska öka.

För att sätta fokus på ökad effektivitet beslutade regeringen om en ny målstruktur i regleringsbrevet för 2023 avseende Polismyndigheten. Dessa mål åtföljdes av ett antal återrappporteringskrav. Exempel på frågor som särskilt skulle återrapporeras var verksamhetsanpassning av arbetstidsförläggning och administration för poliser i yttre tjänst.

I regleringsbrevet för 2023 fanns också uppdrag att ta fram förslag på utvecklade resultatmätt med tillhörande kvantitativa mål för den brottsutredande verksamheten, inklusive den forensiska verksamheten samt vid behov andra relevanta verksamhetsområden. Regeringen uppdrog även åt Polismyndigheten att lämna en redovisning av de medel som tillförs verksamheten för att öka antalet anställda t.o.m. 2024. Redovisningen skulle avse var och enligt vilka kriterier de ökade resurserna hade fördelats, respektive avsågs att fördelas, i verksamheten. Av redovisningen skulle även framgå hur myndigheten arbetade för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv användning av tilldelade och beräknade resurstillskott.

Regeringens fokus på ökad effektivitet har stärkts ytterligare sedan hösten 2023. Regeringen har t.ex. gett Ekonomistyrningsverket i uppdrag att genomföra en fördjupad analys av hur Polismyndigheten styr och fördelar sina resurser samt i vilken utsträckning resursfördelningen möjliggör en ändamålsenlig och effektiv användning av myndighetens samlade resurser.

I samband med att en ny rikspolischef tillsattes i december 2023 gav regeringen den nya polisledningen ett tydligt förändringsuppdrag. I detta ingår att myndigheten ska säkerställa en effektiv styrning, användning och uppföljning av polisens växande resurser.

Regeringens inriktning tydliggörs ytterligare i regleringsbrevet för 2024. Dels inleds regleringsbrevet med en ny portalskrivning om att regeringens styrning av

Polismyndigheten fokuserar på ökad effektivitet och förbättrade resultat, dels finns ett uppdrag om att myndigheten ska säkerställa en effektiv organisering, styrning och uppföljning av verksamheten.

Därtill har regeringen under våren 2024 gett Polismyndigheten i uppdrag att säkerställa kostnadskontroll och effektivitet i den avgiftsfinansierade verksamheten i allmänhet och passverksamheten i synnerhet.

Sedan tidigare har vissa uppgifter, exempelvis en del transporter av frihetsberövade och vissa djurärenden, flyttats till andra myndigheter. Inom Regeringskansliet bedrivs ett arbete med att analysera vilka ytterligare arbetsuppgifter som skulle kunna flyttas till andra verksamheter och på så sätt bidra till ett förbättrat genomförande av Polismyndighetens uppdrag. En utgångspunkt för detta är ett effektivt utnyttjande av resurser, såväl inom Polismyndigheten som i staten och samhället i helhet.

Regeringen anser att insatserna för att säkerställa en effektiv polisverksamhet i Sverige inte har någon given slutpunkt. Det är ett kontinuerligt arbete som huvudsakligen måste bedrivas på myndighetsnivå, men där regeringens allt tydligare styrning sätter ökad uppmärksamhet på dessa frågor. Med grund i ovan redovisade insatser och det allt tydligare fokus på effektivitet som nu finns i myndighetsstyrningen, inte minst genom det tydliga förändringsuppdraget till den nya rikspolischefen men också genom flertalet uppdrag, anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Renodling av Polismyndighetens verksamhet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att utredningen om att renodla polisens verksamhet ska återupptas (bet 2015/16:JuU20 punkt 6, rskr. 2015/16:197). Av tillkännagivandet följer att den utredning om vilka uppgifter som kan överlämnas från polisen till andra myndigheter som lades ner 2015 skyndsamt ska återupptas för att undersöka hur mer resurser kan frigöras för att förstärka den centrala polisverksamheten (bet 2015/16:JuU20 s. 30). Riksdagen har vidare tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att ytterligare renodla polisens verksamhet och att regeringen senast den 1 mars 2018 ska återuppta Utredningen om renodling av polisens arbetsuppgifter (Ju 2014:07) (bet. 2017/18:JuU6 punkt 2, rskr. 2017/18:145). Av tillkännagivandet följer att utskottet åter föreslår ett tillkännagivande, förenat med en tidsfrist, om att utredningsarbetet måste återupptas (bet. 2017/18:JuU6 s. 13).

Den 29 augusti 2024 beslutade regeringen kommittédirektiven En stärkt tillsyn av tivolin och en översyn av vissa uppgifter som utförs av Polismyndigheten (dir. 2024:75). Enligt direktiven ska en särskild utredare bl.a. ta ställning till i vilken utsträckning vissa uppgifter som i dag utförs av Polismyndigheten kan överföras till en annan huvudman. Det handlar bl.a. om Polismyndighetens ansvar för vissa ärenden enligt ordningslagen, lagen om felparkeringsavgift och delgivningslagen. Syftet är att säkerställa att uppgifterna utförs effektivt och ändamålsenligt, men även att öka Polismyndighetens förutsättningar att fokusera på sitt kärnuppdrag. Utredaren är oförhindrad att ta upp närliggande frågor som har samband med uppdraget, om det bedöms motiverat. Uppdraget ska redovisas senast den 7 oktober 2025.

Genom direktiven har ett brett arbete för att ytterligare renodla Polismyndighetens verksamhet initierats. Det finns därför inte längre behov av att återuppta den tidigare utredningen. Regeringen anser därmed att tillkännagivandena är slutbehandlade.

Kommunikation med brottsutsatta

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om utredning av brott, uppföljning och återkoppling till brottsoffer (bet. 2015/16:JuU1 punkt 44, rskr. 2015/16:106). Av tillkännagivandet följer att regeringen ska återkomma med en

redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att förbättra brottsutredningen, uppföljningen och återkopplingen till brottsoffer (bet. 2015/16:JuU1 s. 77). Riksdagen har också tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om polisens återkoppling till brottsutsatta (bet. 2017/18:JuU1 punkt 73, rskr. 2017/18:92). Av tillkännagivandet följer att ytterligare åtgärder krävs för att förbättra Polismyndighetens återkoppling till brottsutsatta (bet. 2017/18:JuU1 s. 136). Riksdagen har därefter tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om Polismyndighetens information till brottsutsatta (bet. 2021/22:JuU12 punkt 1, rskr. 2021/22:144). Av tillkännagivandet följer att regeringen ska vidta åtgärder för att säkerställa att Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta förbättras i enlighet med rekommendationerna i Riksrevisionens rapport Effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta (RiR 2021:20) (bet. 2021/22:JuU12 s. 10).

Polismyndigheten har enligt förundersökningskungörelsen skyldighet att informera den som utsatts för brott om vilket stöd och skydd som finns i samhället. Informationen bör förmedlas både muntligt och skriftligt, och den ska lämnas så snart som möjligt i rättsprocessen så att brottsoffret kan erbjudas stöd och hjälp.

I Riksrevisionens granskning av effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta drogs en samlad slutsats att det fanns flera brister som gjorde att myndighetens arbete på detta område inte var så effektivt som det skulle kunna vara. Bristerna handlade till stor del om att Polismyndigheten hade gett olika kategorier av medarbetare informationsuppgifter som inte var anpassade till dem som skulle utföra uppgifterna och som inte matchades av bra stöd. Härmed såg Riksrevisionen en risk för att brottsutsatta inte skulle få all den information de hade rätt till. Mot bakgrund av granskningens resultat lämnade Riksrevisionen ett antal rekommendationer till Polismyndigheten.

I regleringsbrevet för 2022 ålade regeringen Polismyndigheten att redovisa sitt förbättringsarbete på detta område. Det avsåg åtgärder som hade vidtagits för att förbättra informationen till brottsutsatta under ett ärendes gång och för att säkerställa efterlevnaden av myndighetens rutiner för den fortlöpande informationsförsörjningen till brottsutsatta.

Av den återrapportering som lämnades i årsredovisningen för 2022 framgick att Polismyndigheten arbetade med att införa kvalitetsuppföljning av anmälningsupptagningen för att kunna följa upp hur medarbetarna vid polisens kontaktcenter informerade brottsutsatta. Myndigheten avsåg att årligen följa upp de kvalitetsmål som hade beslutats. Vidare tog myndigheten fram en ny handbok med tillhörande metodstöd för information till brottsutsatta och utbildningen för anmälningsmottagare hade utvecklats. Slutligen pågick arbete med att utveckla förbättrade digitala informationskanaler (Mina sidor) för att ge medborgare som är utsatta för mängdbrott (exempelvis stöld, bedrägeri, skadegörelse eller förlust) möjlighet att på ett enkelt sätt få information om pågående och avslutade ärenden samt brottsofferinformation om det brott man har anmält.

Polismyndigheten har under 2023 fortsatt att arbeta med att förbättra informationen till brottsutsatta. Myndigheten har fattat beslut om handboken för anmälningsupptagare vid polisens kontaktcenter, vilken gäller från 1 mars 2024. Mina sidor driftsattes i juni 2024 där målsägande kan följa status rörande sitt ärende.

I regleringsbrevet för 2024 anger regeringen att Polismyndigheten ska redovisa hur informationen till brottsutsatta har förbättrats. Redovisningen ska särskilt belysa myndighetens arbete för att löpande följa upp informationsgivningen till brottsutsatta samt arbetet med utvecklat och anpassat stöd till berörda medarbetare. Myndigheten

ska dessutom redogöra för tillämpningen av rutiner som säkerställer att brottsutsatta får den information som de behöver under ett ärendes hela gång.

Regeringen kan konstatera att riksdagen sedan lång tid påtalat vikten av att Polismyndigheten har en väl fungerande kommunikation med brottsutsatta. Som framgår av redovisningen under avsnitt 2.5.7 har 41 procent av de personer som har utsatts för brott och anmält brottet till polisen under de senaste tre åren en sammantagen positiv erfarenhet av sina kontakter med myndigheten, dock med en gradvis minskning över en tioårsperiod. Med de åtgärder som nu genomförs vid Polismyndigheten bedömer regeringen att det finns möjlighet för en mer positiv utveckling på detta område.

Denna regering har som ambition att lägga ökad vikt vid brottsutsattas behov och samhällets berättigade intresse av skydd. Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att de tre tillkännagivandena är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

Utvärdering av det utvidgade straffansvaret för sjöfylleri

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en utvärdering av det utvidgade straffansvaret för sjöfylleri som infördes 2010 (bet. 2017/18:CU2, rskr. 2017/18:34). Den 30 augusti 2018 fick en utredare i uppdrag att utreda och utvärdera vissa frågor avseende trafikbrott och sjöfylleri. I uppdraget ingick att utvärdera tillämpningen och effekterna av lagstiftningen om ett utvidgat straffansvar för sjöfylleri i form av en fast, nedre promillegräns som infördes i sjölagen år 2010 (Ju 2018:F). Uppdraget redovisades i november 2019 genom promemorian Ett stärkt straffrättsligt skydd mot upprepad trafikbrottslighet och en utvärdering av den nedre promillegränsen för sjöfylleri (Ds 2019:22). I promemorian görs bedömningen att det inte finns behov av att ändra regleringen om sjöfylleri. Promemorian har remitterats och remisstiden gick ut den 20 mars 2020.

Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall bör förstärkas (bet. 2018/19:JuU13 punkt 2, rskr. 2018/19:192). Regeringen beslutade den 28 oktober 2021 att ge Kriminalvården i uppdrag att vidareutveckla sitt återfallsförebyggande arbete (Ju2021/03732). Kriminalvården skulle analysera hur arbetet i högre grad kan anpassas till samtliga dömdas olika behov och förutsättningar med särskilt beaktande av unga dömdas behov. Utifrån analysen skulle Kriminalvården redogöra för hur de identifierade behoven kan omhändertas i verksamheten. Kriminalvården lämnade en delredovisning den 15 september 2022. Av delredovisningen framgår att myndigheten har identifierat att det finns möjligheter att utveckla det återfallsförebyggande arbetet genom att anpassa insatserna i verkställighetsplaneringen i större utsträckning till den dömdes förutsättningar och mottaglighet. Vidare ska Kriminalvården arbeta med att förstärka både det externa och interna samarbetet kring den dömda. Kriminalvården slutredovisade regeringsuppdraget (Ju2021/03732) den 15 september 2023. Av slutredovisningen framgår att myndigheten identifierat att det återfallsförebyggande arbete ska utvecklas genom att bl.a. anpassa insatserna i verkställighetsplaneringen i större utsträckning till den dömdes förutsättningar och mottaglighet genom att bl.a. bedöma risken för återfall i brott utifrån en femgradig skala samt öka antalet som erbjuds vuxenutbildning. Kriminalvården redovisade den 10 september 2021 ett regeringsuppdrag om att förbereda för att fr.o.m. verksamhetsåret 2022 kunna

genomföra systematiska uppföljningar av bakgrundsfaktorer och behovsområden av betydelse för risken att återfalla i brott bland klienter som verkställer påföljd (Ju2021/03205). Syftet är att myndigheten löpande ska kunna få ett bra underlag för att utveckla verksamheten efter behoven.

Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Förutsättningar för säkerhetskontroller i frivården

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att säkerhetskontroller alltid ska kunna genomföras inom frivården (bet. 2020/21:JuU15 punkt 2, rskr. 2020/21:185). Av tillkännagivandet följer att regeringen ska återkomma med ett nytt lagförslag om säkerhetskontroller i frivården där det inte krävs att en riskbedömning visar att det finns behov av säkerhetskontroller för att sådana ska få införas (bet. 2020/21:JuU15 s. 5, 9 och 10).

Regeringen har i regleringsbrevet för 2022 gett Kriminalvården i uppdrag att redovisa hur den nya lagen om säkerhetskontroll på frivårdskontor har tillämpats samt vilka erfarenheter myndigheten har gjort av tillämpningen. Uppdraget har redovisats i Kriminalvårdens årsredovisning för 2022. Av redovisningen framgår bl.a. att lagen har tillämpats under mycket kort tid och att myndigheten därför kommer återkomma med ytterligare redovisning när lagen hunnit tillämpas ytterligare. Kriminalvården har därefter i årsredovisningen för 2023 redogjort för att säkerhetsarbetet i frivården fortsatte att förstärkas under 2023. Av årsredovisningen framgår att ett särskilt projekt i samverkan mellan frivården och andra myndigheter visade bl.a. att det inte finns någon generell hög risk att enskilda frivårdshandläggare ska utsättas för direkt våld av klienter med koppling till organiserad brottslighet. De största riskerna var i stället otillåten påverkan och självcensur, samt våld mellan klienter i frivårdens lokaler eller i närheten, där fara för frivårdens medarbetare kan uppstå av en slump. Kriminalvårdens bedömning är att frivårdskontoren arbetar bra med säkerhetsfrågor och genomför rekommenderade åtgärder i stor utsträckning.

Regeringen anser att Kriminalvårdens redovisning visar att den gällande regleringen kring säkerhetskontroller i frivården fungerar väl och att det inte finns tillräcklig anledning att vidta de lagstiftningsåtgärder som följer av tillkännagivandet. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Avtal om rättslig hjälp i brottmål med Hongkong

Riksdagen har vid två tillfällen tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att avsluta Sveriges rättshjälpsavtal med Hongkong (bet. 2020/21:JuU25 punkt 44, rskr. 2020/21:289 och bet. 2021/22:JuU24 punkt 42, rskr. 2021/22:216).

Regeringen har inhämtat upplysningar från de myndigheter som särskilt berörs, bl.a. Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten, för att klarlägga konsekvenserna av att Sverige säger upp avtalet om rättslig hjälp med Hongkong. Av utredningen framgår att avtalet används frekvent av svenska myndigheter och att det skulle få negativa konsekvenser för brottsbekämpningen om det sägs upp. Regeringen konstaterar vidare att avtalet möjliggör för Sverige att neka att ge rättslig hjälp i vissa fall, t.ex. om det rör sig om ett politiskt brott eller om hjälpen skulle stå i strid med allmänna svenska rättsprinciper.

Mot denna bakgrund finns det sammantaget inte anledning att vidta den åtgärd som följer av de två tillkännagivandena. Regeringen anser därmed att tillkännagivandena är slutbehandlade.

Kartläggning av sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och religiös extremism

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och religiös extremism (bet. 2020/21:JuU27 punkt 45, rskr. 2020/21:345). Brottsförebyggande rådet (Brå) har under 2021 och 2022 haft ett återrapporteringskrav om att undersöka eventuella samband mellan våldsbejakande extremism och hedersrelaterat våld och förtryck. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har, på uppdrag av Center mot våldsbejakande extremism (CVE) vid Brå, gjort en förstudie om skärningspunkten mellan våldsbejakande islamistisk extremism och hedersrelaterat våld och förtryck (FOI-rapport 5143). Rapporten har varit en grund för det fortsatta arbetet inom CVE. Bland annat i form av föreläsningar på temat gender och våldsbejakande extremism, bl.a. hos Säkerhetspolisen och hos Skolinspektionen. Temat har även behandlats inom CVE:s myndighetsnätverk. I december 2022 publicerade CVE, i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten och forskare från Stockholms universitet, en rapport som undersöker sambandet mellan maskulinitet, våldsbejakande extremism och hedersförtryck (Gottzén 2022). Forskningsöversikten redogör för forskning kring maskulinitet och våldsbejakande högerextremism, våldsbejakande vänsterextremism och våldsbejakande islamistisk extremism samt våldsbejakande misogyni, vilket inkluderar grupperingar där kvinnohat är drivande i det politiska våldet. Utöver rapporten har CVE publicerat en broschyr och två poddar om ämnet, som tillsammans utgör ett kunskapspaket. Brå har i regleringsbrevet för 2024 fått i uppdrag att ta fram kunskap om flickor och kvinnor i kriminella miljöer. I uppdraget ingår bl.a. att belysa kvinnors och flickors utsatthet för och delaktighet i våld i kriminella miljöer, dvs. både som brottsoffer och gärningspersoner. Uppdraget ska redovisas senast den 23 oktober 2025.

Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Spårsäkringssatser vid sexualbrott

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om hantering av spårsäkringssatser vid sexualbrottsutredningar (bet. 2020/21:JuU23 punkt 20, rskr. 2020/21:395). Av tillkännagivandet framgår att utskottet ser allvarligt på uppgifter i media om brister när det gäller Polismyndighetens hantering av spårsäkringssatser vid sexualbrottsutredningar. Brottsoffer som genomgår undersökning i spårsäkringssyfte – med allt vad detta innebär för personens integritet – måste enligt utskottets mening mötas med största respekt. Utskottet anser att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att Polismyndighetens nationella riktlinjer för spårsäkringssatser vid sexualbrottsutredningar följs i hela landet (bet. 2020/21:JuU23 s. 46).

Vid Polismyndigheten finns ett flertal riktlinjer, metodstöd och handböcker till stöd för handläggningen av operativa ärenden. Den här typen av styrande dokument syftar till att säkerställa en enhetlig och ändamålsenlig hantering av ärendena, och det är därför av stor vikt att rutinerna åtföljs och hålls aktuella. Ansvaret för detta ligger i första hand hos Polismyndigheten.

I regleringsbrevet för 2022 gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att redovisa hur myndigheten följer upp och säkerställer att aktuella metodstöd och riktlinjer för utredningsarbetet gällande våldtäkt, brott i parrelation och brott mot barn tillämpas. Av Polismyndighetens återrapportering framgår att myndigheten 2022 påbörjade en uppdatering av metodstödet som ska användas vid utredningar av brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna, i syfte att bl.a. omhänderta lagändringar och förtydliga behovet av brottsplatsundersökningar och annat forensiskt arbete. Fyra

gångar om året genomförs egenkontroller i Polismyndigheten av efterlevnaden av metodstödet. Det görs genom att hanteringen av ett antal ärenden jämförs med de metoder som förespråkas. Resultatet av egenkontrollerna analyseras för att se var det behöver sättas in förbättringsåtgärder. På detta sätt utvecklas utredningsarbetet löpande.

I regleringsbrevet för 2024 gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att redovisa hur det säkerställs att myndighetens riktlinjer för spårsäkringssatser vid sexualbrottsutredningar tillämpas i hela landet.

I och med detta anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn (bet. 2020/21:JuU16 punkt 1, rskr. 2021/22:244). Av tillkännagivandet följer att utskottet ser allvarligt på de effektivitetsbrister som har framkommit i Riksrevisionens rapport Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn – stora utmaningar för polis och åklagare (RiR 2021:25) när det gäller polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn och då särskilt myndigheternas styrning och organisering av verksamheten. Utskottet noterar att det i skrivelsen från regeringen inte anges om eller på vilket sätt rekommendationerna kommer att tas om hand av myndigheterna och att regeringen utöver detta hänvisar till att det finns återrappporteringskrav i myndigheternas regleringsbrev om brott mot barn. Utskottets uppfattning är att de redovisade åtgärderna inte är tillräckliga och att regeringen bör säkerställa att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten vidtar åtgärder i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer (bet. 2020/21:JuU16 s. 6 och 7).

Polismyndighetens prioritering av bekämpningen av internetrelaterade sexualbrott mot barn framgår bl.a. i Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024 samt i den strategiska inriktningen för nationella operativa avdelningen. Brott mot särskilt utsatta brottsoffer innefattar bl.a. brott mot barn, vilka är prioriterade hos Åklagarmyndigheten och ska handläggas med skyndsamhet. Brotten är ofta svåra att utreda och kan trots prioritet därför leda till långa utredningstider.

Regeringen beslutade att i både Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens regleringsbrev för 2023 ange att myndigheterna ska redovisa resultatet av arbetet med de rekommendationer som Riksrevisionen lämnat till myndigheterna i rapporten Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn – stora utmaningar för polis och åklagare (RiR 2021:25).

För att säkerställa tillgången till it-stöd och utbildning för de som arbetar inom området internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn (ISÖB) har Polismyndigheten infört ett nationellt it-stöd som samtliga åtta specialiserade ISÖB-grupper har tillgång till. Detta har gjort att myndigheten har effektiviserat flödet av övergreppsmaterial mellan regionerna. En utbildning har tagits fram för att sprida förmågan att hantera övergreppsmaterial och det pågår ett arbete med att inkludera ISÖB i utbildningar för utredningsverksamheten inom ramen för brottsutredarprogrammet.

För att möjliggöra uppföljning och kvalitetssäkrade metoder har Polismyndigheten organiserat sin ISÖB-verksamhet enhetligt över hela landet. Polismyndigheten gör bedömningen att det därmed finns bättre förutsättningar för nationell enhetlighet idag än vid tidpunkten för Riksrevisionens granskning.

Under 2023 har Åklagarmyndigheten i samverkan med Polismyndigheten tagit fram en ny rättslig vägledning om utredningar om barnpornografibrott. Vägledningen innehåller en ny arbetsmetod vars främsta syfte är att skapa en sammantaget större lagföringsförmåga i utredningarna. Nya riktlinjer för hur omfattande mängder av övergreppsmaterial ska granskas ingår i vägledningen.

När det gäller det brottsförebyggande arbetet har Polismyndigheten under 2023 arbetat med att ta fram ett metodstöd för att hitta barn som utnyttjas genom köp av sexuell handling. Polismyndigheten har också genomfört projekt ”Operation Teenwolf” i syfte att identifiera barn som utnyttjas genom köp av sexuell handling samt fortsatt att sprida kampanjen ”Är det delbart?” till lokalpolisområdena som en del av det brottsförebyggande arbetet riktat mot ungdomar.

Eftersom arbete med att genomföra Riksrevisionens rekommendationer har vidtagits anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Biträdande övervakare

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om biträdande övervakare (bet. 2021/22:JuU25 punkt 23, rskr. 2021/22:246). Av tillkännagivandet följer att en total översyn av systemet med biträdande övervakare inom Kriminalvården ska ske (bet. 2021/22:JuU25 s. 43). Regeringen beslutade den 22 december 2022 att ge Kriminalvården ett återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2023 att redovisa hur myndigheten arbetar för att säkerställa att personer som förordnas som biträdande övervakare är lämpliga för uppgiften. Kriminalvården har återrapporterat sin redovisning i årsredovisningen för 2023 den 22 februari 2024. Myndigheten redovisar bl.a. att rutinerna har skärpts och rekryteringsförfarandet har gjorts mer enhetligt redan under 2022. Lämplighetsintervju, kontroll av id-handling, utdrag ur misstanke- och belastningsregister samt referenstagning är exempel på åtgärder som vidtas innan någon förordnas som biträdande övervakare. Regeringen bedömer att de åtgärder som Kriminalvården har vidtagit för att säkerställa att biträdande övervakare är lämpliga för sitt uppdrag är tillräckliga.

Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Vård och behandling av skadligt bruk och beroendesjukdom inom Kriminalvården

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om vård och behandling av skadligt bruk och beroendesjukdom inom kriminalvården (bet. 2021/22:SoU25 punkt 16, rskr. 2021/22:422). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör se över hur vård och behandling av skadligt bruk och beroendesjukdom kan bli mer tillgänglig inom kriminalvården (bet. 2021/22:SoU25 s. 62).

Den av regeringen tillsatta Narkotikautredningen (dir. 2022:24) lämnade i sitt slutbetänkande Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus (SOU 2023:62) förslag på hur en fortsatt restriktiv narkotikapolitik kan kombineras med ett effektivt narkotikaförebyggande arbete, en god missbruks- och beroendevård som innehåller insatser för skademinimering samt insatser för att ingen ska dö till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar. Betänkandet har remitterats och förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Särskild brottskod och ökad kartläggning av djurrättsrelaterad brottslighet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att dels vidta åtgärder för att förbättra det statistiska underlaget samt kunskapsunderlaget om brott begångna av djurrättsaktivister, dels säkerställas att landsbygdsbor och lantbrukare omfattas av de trygghetsundersökningar som genomförs på årlig basis av Brottsförebyggande rådet (bet. 2021/22:JuU40 punkt 5, rskr. 2021/22:325).

Tillkännagivandet motsvarar delar av ett tidigare tillkännagivande på området, se bet. 2019/20:JuU25 punkt 37, rskr. 2019/20:256. I propositionen Ett modernare straffrättsligt skydd mot hemfridsbrott och olaga intrång (prop. 2021/22:194) angavs bl.a. att någon klassificering utifrån motivet för brottet inte görs i brottskodsystemet och att systemet med brottskoder är utformat så att det skulle behöva införas en större mängd brottskoder för brott som utförs av djurrättsaktivister, vilket skulle riskera att göra systemet svåröverblickbart och öka risken för felkodning och kvalitetsbrister. Vidare angavs att systemet med brottskoder har skapats och förvaltas av myndigheterna själva och att myndigheterna inte har ansett att det finns skäl att införa särskilda brottskoder för brott begångna av djurrättsaktivister. Genom förslagen i propositionen ansåg regeringen tillkännagivandet tillgodosett. Riksdagen antog lagen den 31 maj 2022. I betänkandet avseende propositionen föreslog utskottet det nu aktuella tillkännagivandet.

Brottsförebyggande rådet genomför årligen Nationella trygghetsundersökningen (NTU), i vilken ca 64 000 personer svarar på frågor om utsatthet för brott, otrygghet och oro för brott, förtroende för rättsväsendet och erfarenheter av kontakter med rättsväsendet. Resultaten redovisas bl.a. uppdelat på boendeort, där boende i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner utgör en grupp. I regleringsbrevet för 2024 har Brottsförebyggande rådet fått i uppdrag att studera brott och otrygghet på landsbygden. Uppdraget ska omfatta en kartläggning av brottslighetens struktur och utveckling över tid samt av otrygghet, förtroende för rättsväsendet och erfarenheter av rättsväsendet bland personer boende på landsbygden. Brottsförebyggande rådet ska inom ramen för uppdraget även belysa hur brottsligheten på landsbygden konkret kan ta sig uttryck och hur otryggheten påverkar personer på landsbygden samt belysa hur den brottslighet som begås av djurrättsaktivister yttrar sig. Uppdraget ska redovisas senast den 13 juni 2025.

Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Grovt brott för köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen bör återkomma med förslag om att införa ett grovt brott för köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling (bet. 2021/22:JuU41 punkt 9, rskr. 2021/22:433).

Frågan om att gradindela straffbestämmelserna om köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling behandlades av 2014 års människohandelsutredning, som också föreslog att brotten skulle gradindelns (SOU 2016:42). Ett stort antal remissinstanser invände mot en gradindelning av brottet köp av sexuell tjänst och regeringen ansåg sammantaget att en gradindelning skulle vara förenad med flera betydande nackdelar, bl.a. på grund av risken för att rättsväsendets resurser huvudsakligen skulle satsas på de mer straffvärda fallen och att färre brott därmed totalt sett skulle beivras. Enligt regeringen skulle en gradindelning också riskera att minska lagstiftningens attitydpåverkande effekter – genom att sexköp

generellt sett skulle uppfattas som mindre klandervärt än tidigare (Straffrättsliga åtgärder mot utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, prop. 2018/19:157 s. 9). Regeringen ansåg även att det saknades tillräckliga skäl att gradindela brottet utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, bl.a. mot bakgrund av de skäl som anförts i förhållande till straffbestämmelsen om köp av sexuell tjänst, men också på grund av att det enligt praxis inte förelåg likformighet vid påföljdsbestämningen och att en gradindelning skulle kunna signalera att brottet inte alltid var att anse som allvarligt (prop. 2018/19:157, s. 13 och 14).

Frågan om gradindelning av köp av sexuell tjänst respektive utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling har således behandlats i närtid och regeringen har kommit fram till att starka skäl talar emot att införa en sådan ordning. Vidare skärptes straffskalorna för båda brotten den 1 augusti 2022, så att de nu motsvarar straffskalorna för de grova brotten som föreslogs av 2014 års människohandelsutredning (Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar, prop. 2021/22:231). Det kan därtill noteras att det genom Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/36/EU om förebyggande och bekämpande av människohandel och om skydd av dess offer, som antogs den 27 maj 2024, ställs krav på att medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att kriminalisera avsiktlig användning av tjänster som tillhandahålls av ett offer för människohandelsbrott. Ändringsdirektivet ska vara genomfört i svensk rätt senast två år efter dess ikraftträdande.

Mot denna bakgrund finns det sammantaget inte anledning att vidta de lagstiftningsåtgärder som följer av tillkännagivandet. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Påföljd och behandling av personer som begår sexualbrott

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om nya behandlingsprogram för personer som begår sexuella övergrepp mot barn (bet. 2020/21:JuU26 punkt 19, rskr. 2020/21:304). Av tillkännagivandet följer att behandlingsprogrammen behöver utvecklas och intensifieras och att regeringen därför bör ge Kriminalvården i uppdrag att inventera forskning på området samt utforma lämpliga program för farmakologisk och annan medicinsk behandling av pedofiler (bet. 2020/21:JuU26 s. 39). Riksdagen har därefter tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om nya behandlingsprogram för personer som begår sexuella övergrepp mot barn (bet. 2021/22:JuU25 punkt 14, rskr. 2021/22:246). Av det tillkännagivandet följer att utskottet fortfarande anser att lämpliga program för farmakologisk och annan medicinsk behandling av pedofiler bör utformas och att möjligheterna att införa vård som påföljd vid sidan av fängelse bör utredas. I en utredning om en utvidgad påföljdsbestämning vid sexualbrott mot barn bör det övervägas i vilken utsträckning regler om tvångsvård ska vara tillämpliga vid påföljdsbestämningen (bet. 2021/22:JuU25 s. 38).

På regeringens uppdrag lämnade Kriminalvården i årsredovisningen för 2023 en sammanfattning av forskningsläget avseende farmakologisk och annan medicinsk behandling för klienter som är dömda för sexualbrott. Av redovisningen framgår att det finns visst vetenskapligt stöd för att läkemedelsbehandling ibland kan minska risken för återfall bland dessa personer och att sådan behandling i vissa fall kan bli aktuell utöver psykosociala insatser som t.ex. behandlingsprogram. Kriminalvården redovisade också vilka övriga insatser som kan erbjudas dessa klienter under verkställigheten samt vilket utvecklingsarbete som bedrivs inom myndigheten när det gäller målgruppen. Kriminalvården och Polismyndigheten har också haft regeringens uppdrag att utveckla informationsutbytet mellan myndigheterna avseende bl.a. personer som har dömts för sexualbrott. Myndigheterna lämnade den 25 maj 2023 en

redovisning av uppdraget och lämnade ett antal förslag. Förslagen omhändertas bl.a. i utredningen Förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (dir. 2023:146) som ska lämna sin redovisning senast den 28 februari 2025.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att göra en omfattande översyn av straffskalorna och reformera påföljdssystemet (dir. 2023:115). Uppdraget ska redovisas senast den 30 maj 2025.

Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att tillkännagivandena är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om hjälplinjen vid oönskad sexualitet (Preventell) (bet. 2020/21:JuU17 punkt 10, rskr. 2020/21:242). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör göra en översyn av finansieringen till Preventell samt vidta åtgärder för att säkerställa att information om Preventell lämnas i tillräcklig utsträckning till personer som dömts för brott (bet. 2020/21:JuU17 s. 17). Riksdagen har även tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om hjälplinjen vid oönskad sexualitet (Preventell) (bet. 2021/22:JuU25 punkt 7, rskr. 2021/22:247). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att information om Preventell och möjligheten att kontakta Anova anonymt lämnas i tillräcklig utsträckning till personer som dömts för brott (bet. 2021/22:JuU25 s. 25).

Regeringen har i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 13 avsnitt 5.5 s. 85 och utg.omr. 16 avsnitt 6.6.64 s. 245–246) gett långsiktiga finansiella förutsättningar för ökad kunskap inom området och för verksamheten med Preventell. I regleringsbrevet för 2022–2024 har 5 miljoner kronor fördelats från anslag 2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor till Karolinska Institutet. Vidare hade Kriminalvården i regleringsbrevet för 2023 ett återrapporteringskrav om myndighetens arbete med sexualbrottsdömda. Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2023 framgår att myndigheten har ett etablerat samarbete med ANOVA-kliniken vid Karolinska sjukhuset och att nyinskrivna klienter informeras om verksamheten. Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att tillkännagivandena är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

Fler anstaltsplatser

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om fler anstaltsplatser (bet. 2020/21:JuU26 punkt 28, rskr. 2020/21:304). Av tillkännagivandet följer att Kriminalvården måste få de resurser som krävs för att kapaciteten ska vara tillräcklig och att regeringen bör upprätta en handlingsplan för hur kapaciteten kraftigt ska utökas på sikt (bet. 2020/21:JuU26 s. 63). Riksdagen har också tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om fler anstalts- och häktesplatser (bet. 2021/22:JuU25 punkt 18, rskr. 2021/22:246). Av tillkännagivandet följer bl.a. att överbelagda anstalter fortfarande är ett stort problem och att regeringen måste ta sitt ansvar för att snabbt komma till rätta med situationen (bet. 2021/22:JuU25 s. 52).

Kriminalvården har sedan 2020 på regeringens uppdrag årligen redovisat en plan för ökad platskapacitet (Ju2020/00799, Ju2021/00955, Ju2022/00818 och Ju2023/00564). Kriminalvården har också haft regeringens uppdrag att ta fram en ny utbyggnadsplan för åren 2024–2033 som inkluderar beräknat kapacitetsbehov med anledning av förslagen i den sakpolitiska överenskommelsen mellan Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna (Tidöavtalet). Planen redovisades den 15 december 2023 (Ju2023/02786). Regeringen har härutöver uppdragit åt Kriminalvården att den 1 mars 2025 inkomma med en uppdaterad utbyggnadsplan.

Kriminalvårdens anslag har stärkts kraftigt de senaste budgetåren bl.a. för ökad platskapacitet (bl.a. prop. 2019/20:1, prop. 2020/21:1, prop. 2021/22:1 och prop. 2022/23:1) och ytterligare tillskott föreslås i denna budgetproposition. Sedan 2020 har antalet häktes- och anstaltsplatser ökat med ca. 3 000.

Regeringen har härutöver gett en utredare i uppdrag att se över möjligheterna att hyra anstaltsplatser utomlands (Ju2023:E). Uppdraget ska redovisas senast den 16 december 2024. Regeringen har även gett en utredare i uppdrag att lämna förslag på ändringar i plan- och byggregelverket som förbättrar förutsättningarna för att fler häkten och anstalter kan byggas och nya häktes- och anstaltsplatser kan skapas genom en snabbare plan- och byggprocess (LI2024/00694). Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2024.

Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att tillkännagivandena är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

Utvärdering och vidareutveckling av straffens innehåll och åtgärder för unga kriminella

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om brottsförebyggande åtgärder och straffens innehåll för unga kriminella (bet. 2020/21:JuU17 punkt 14, rskr. 2020/21:240). Av tillkännagivandet följer att det förekommer en ny grupp av unga vuxna på fängelserna i Sverige som innebär nya utmaningar för Kriminalvården och att en utredning bör tillsättas med uppdrag att, bl.a. utifrån erfarenheter i andra länder, ta ett samlat grepp om denna grupp individer och lämna förslag om såväl lämpliga brottsförebyggande åtgärder som verkställighetens innehåll särskilt anpassat för denna grupp (bet. 2020/21:JuU17 s. 18). Riksdagen har också tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om utvärdering och vidareutveckling av straffens innehåll (bet. 2020/21:JuU26 punkt 5, rskr. 2020/21:304). Av tillkännagivandet följer att det finns skäl att utvärdera och vidareutveckla verkställighetsinnehållet, inte minst mot bakgrund av den växande grupp unga vuxna som har ett stort våldskapital och ett lågt förtroende för samhället och dess myndigheter och som inte har något egentligt intresse av att lämna kriminaliteten bakom sig (bet. 2020/21:JuU26 s. 23).

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå ändringar av den straffrättsliga särbehandlingen av unga lagöverträdare (dir. 2023:112). I uppdraget ingår att överväga ytterligare åtgärder för att öka det statliga ansvaret för barn och unga som begår grova brott. Utredningen har i ett delbetänkande bl.a. lämnat förslag om begränsningar av den s.k. ungdomsreduktionen (SOU 2024:39).

Utredningen om frihetsberövande påföljder för unga redovisade sitt uppdrag i augusti 2023 genom betänkandet En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44). Regeringen har till följd av förslagen i betänkandet gett Kriminalvården i uppdrag att förbereda inrättandet av särskilda enheter för unga i åldern 15–17 år (Ju2023/02157). Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2026.

Kriminalvården och Polismyndigheten har haft regeringens uppdrag att utveckla informationsutbytet mellan myndigheterna avseende bl.a. unga dömda. Uppdraget har redovisats och förslagen omhändertats bl.a. i utredningen Förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (dir. 2023:146). Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2025.

Kriminalvården har haft regeringens uppdrag att vidareutveckla sitt återfallsförebyggande arbete och har redogjort för åtgärder som vidtagits och planeras för att utveckla och anpassa arbetet (Ju2023/02067).

Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att tillkännagivandena är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

Åtgärder för att öka antalet överföranden av dömda utländska medborgare till deras respektive hemländer

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om åtgärder för att öka antalet överföranden av dömda utländska medborgare till deras respektive hemländer (bet. 2020/21:JuU26 punkt 33, rskr. 2020/21:304). Av tillkännagivandet följer att Sverige bör prioritera arbetet med att skriva avtal med andra länder om överförande av verkställighet, att Kriminalvården bör ges i uppdrag att påtagligt öka antalet överföranden av fångar med utländskt medborgarskap i svenska fängelser till sina respektive hemländer och att Kriminalvården bör fördjupa samarbetet med kriminalvården i de länder vars medborgare är överrepresenterade i de svenska anstalterna för att överföring ska bli möjligt i fler fall (bet. 2020/21:JuU26 s. 68). Riksdagen har också tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om åtgärder för att öka antalet överföranden av dömda utländska medborgare till deras respektive hemländer (bet. 2021/22:JuU25 punkt 24, rskr. 2021/22:246). Av tillkännagivandet följer att Sverige bör prioritera arbetet med att skriva avtal med andra länder om överförande av verkställighet att Kriminalvården bör ges i uppdrag att påtagligt öka antalet överföranden av fångar med utländskt medborgarskap i svenska fängelser till sina respektive hemländer och att Kriminalvården i Sverige bör fördjupa samarbetet med kriminalvården i de länder vars medborgare är överrepresenterade i de svenska anstalterna, för att överföring ska bli möjligt i fler fall (bet. 2021/22:JuU25 s. 58).

Den 1 december 2022 trädde ny lagstiftning i kraft som syftar till en förbättrad hantering av ärenden om överförande av straffverkställighet (SFS 2022:1459). Den 29 maj 2024 remitterades ett utkast till lagrådsremiss i vilket lämnas förslag till en ny lag om överförande av verkställighet från och till Sverige av bl.a. fängelsestraff. Syftet med förslagen är att snabba på processen och att öka antalet dömda som avtjänar fängelsestraff i sina hemländer.

Bilaterala och multilaterala kontakter har genomförts med relevanta länder i syfte att utöka möjligheterna till överföranden. Regeringen avser fortsätta detta arbete. Inriktningen på arbetet är också att bilaterala avtal övervägs i de fall där det anses möjligt, lämpligt och resurseffektivt. Förhandlingar har inletts med Kosovo angående ett avtal om överförande av straffverkställighet.

Kriminalvården har i årsredovisningarna för 2020, 2021 och 2022 på regeringens uppdrag redovisat de åtgärder som myndigheten har vidtagit i syfte kunna öka antalet överföranden. Kriminalvården har också sedan 2022 i uppdrag av regeringen att två gånger per år redovisa statistik över bl.a. genomförda överföranden av straffverkställighet samt löpande redovisa svårigheter i arbetet med specifika länder.

Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att tillkännagivandena är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

Stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade hot mot Sveriges säkerhet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen bör tillsätta en ny utredning som ska se över vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att samhället ska kunna skydda sig mot personer som anses utgöra ett säkerhetshot (bet. 2019/20:JuU16 punkt 5, rskr. 2019/20:255). Riksdagen har därefter tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen inom tre månader bör tillsätta den utredning som enligt ett tidigare tillkännagivande ska se över

vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att samhället ska kunna skydda sig mot personer som anses utgöra ett säkerhetshot (bet. 2020/21:JuU19 punkt 5, rskr. 2020/21:220). Riksdagen har slutligen tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen senast den 31 mars 2022 ska tillsätta den utredning som enligt två tidigare tillkännagivanden ska se över vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att samhället ska kunna skydda sig mot personer som anses utgöra ett säkerhetshot (bet. 2021/22:JuU13 punkt 3, rskr. 2021/22:165). Av samtliga tre tillkännagivanden följer att utredningen bl.a. bör se över möjligheterna att hålla utlännningar som bedöms utgöra säkerhetshot i förvar under längre tid än i dag, samt att förstärka möjligheterna till övervakning i de fall utvisning inte kan verkställas. Utredningen bör även analysera vilken ordning som bör gälla för att utan onödiga dröjsmål kunna ompröva frågan om verkställighetshinder när nya uppgifter framkommer om situationen i hemlandet. Vidare bör möjligheterna förbättras när det gäller att skydda samhället mot de personer som konstaterats utgöra säkerhetshot. Därtill bör påföljderna skärpas för överträdelse av beslutad anmälningsplikt och andra begränsningar (bet. 2019/20:JuU16 s. 26, bet. 2020/21:JuU19 s. 14 och bet. 2021/22:JuU13 s. 11).

Den 24 februari 2022 överlämnade regeringen propositionen Nytt regelverk för kvalificerade säkerhetsärenden (prop. 2021/22:131) till riksdagen. I propositionen föreslogs bl.a. utvidgade möjligheter att utvisa utlännningar som utgör kvalificerade hot mot Sveriges säkerhet, att förutsättningarna för att ta en utlännning i förvar förtydligas, att fler tvångsmedel ska få användas och att kraven för att få ett tillstånd till hemliga tvångsmedel sänks och att straffen skärps för flera av brotten i den nya lagen. Riksdagen beslutade i enlighet med förslagen i propositionen och författningsändringarna trädde i kraft den 1 juli 2022.

Den 23 maj 2024 beslutade regeringen kommittédirektiven Stärkt skydd mot utlännningar som utgör kvalificerade säkerhetshot eller som har koppling till kriminella nätverk (dir. 2024:49). Enligt direktiven ska en särskild utredare bl.a. se över lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlännningar. När det gäller de utlännningar som utgör kvalificerade hot mot Sveriges säkerhet ska utredaren bl.a. ta ställning till om förutsättningarna för att ta en utlännning i förvar bör utökas och föreslå längre förvarstider, föreslå utökade möjligheter att använda tvångsmedel och lämna nödvändiga författningsförslag. Syftet är att utifrån det försämrade säkerhetsläget säkerställa att skyddet mot utlännningar som utgör kvalificerade hot mot Sveriges säkerhet är effektivt och även i övrigt ändamålsenligt. Uppdraget ska redovisas senast den 21 november 2025. Genom direktiven har en översyn av lagen om särskild kontroll av vissa utlännningar initierats.

Regeringen anser mot bakgrund av genomförda åtgärder att de tre tillkännagivandena är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

En översyn av regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en översyn av hela regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål (bet. 2021/22:JuU19 punkt 1, rskr. 2021/22:294). Enligt tillkännagivandet bör dessutom ett nytt system för ersättningsanspråken införas och utformas på ett sätt som gör att kontroll och granskning sker rutinmässigt och att det är enkelt att upptäcka fusk och dubbeldebitering (bet. 2021/22:JuU19 s. 10).

Den 11 april 2024 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att se över regelverket för ersättning till rättsliga biträden. Enligt direktiven ska utredaren föreslå åtgärder för att skapa en mer ändamålsenlig kostnadskontroll över statens utgifter för rättsliga biträden och bl.a. ta ställning till om det bör införas ett krav på att

kostnadsräkningar ska ges in digitalt. Utredaren ska också ta ställning till om skärpta behörighetskrav, eller andra åtgärder, bör införas för att stärka förtroendet för offentliga försvarare och ta ställning till vissa andra frågor om enskildas rättigheter. Syftet är att, med utgångspunkt i rätten till en rättvis rättegång, säkerställa en god hushållning med allmänna medel, dämpa kostnadsutvecklingen, upprätthålla förtroendet för offentliga försvarare och stärka enskildas möjligheter att ta till vara sin rätt. Uppdraget ska redovisas senast den 1 augusti 2025.

Samma dag beslutade regeringen att ge Domstolsverket i uppdrag att förbereda inrättandet av en digital process för rättsliga biträdens kostnadsräkningar i domstol. Processen ska, genom att underlätta granskningen, förbättra domstolarnas kontroll av kostnadsräkningar och möjliggöra att fel och dubbeldebitering kan motverkas. Systemet ska även underlätta Domstolsverkets och domstolarnas uppföljning av utbetalningarna. Uppdraget ska redovisas senast den 1 augusti 2025.

Genom direktiven och regeringsuppdraget anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

2.8 Politikens inriktning

Organiserad brottslighet och kriminella nätverk utgör, tillsammans med andra staters alltmer offensiva agerande mot Sverige och den höga terrorhotnivån, allvarliga hot mot det fria och öppna samhället. Samhällets förmåga att bekämpa och motverka organiserad brottslighet behöver stärkas. Det dödliga skjutvapenvåldet har tredubblats sedan början av 2010-talet. Den kriminella ekonomin har av myndigheterna bedömts omsätta ca 100–150 miljarder kronor per år, och allt fler barn och unga rekryteras in i och utnyttjas av de kriminella gängerna.

Att öka tryggheten för enskilda och bekämpa den organiserade brottsligheten är en central uppgift för hela samhället. Det handlar om ett perspektivskifte från gärningsman till brottsoffer och samhällets berättigade behov av skydd samt om tidigare och tydligare insatser för barn och unga som begår brott för att hindra att barn och unga utvecklar ett kriminellt beteende. Regeringen har tagit flera initiativ för att snabbt ge de brottsbekämpande myndigheterna effektivare verktyg, t.ex. utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel, anonyma vittnen, säkerhetszoner och ökade möjligheter att använda kamerabevakning. För att trycka tillbaka brottsligheten är det helt centralt med ett effektivt och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete. Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck utgör allvarlig kriminalitet och samhället måste stå upp för dem som utsätts för sådan allvarlig brottslighet. Att öka tryggheten för enskilda och bekämpa den organiserade brottsligheten samt våld mot kvinnor och barn är därför en central uppgift för hela samhället.

När det gäller brottslighet är det drygt dubbelt så vanligt att utrikes födda misstänks för brott jämfört med inrikes födda med två inrikes födda föräldrar. Personer med utländsk bakgrund, både utrikes födda och barn till utrikes födda, är även överrepresenterade bland misstänkta för grovre brottslighet så som dödligt våld och rån. Brå menar att faktorer som förknippas med brottslighet bl.a. är låg utbildningsnivå, inkomst och bostadssegregering. Dock förklaras inte hela överrepresentationen för gruppen med utländsk bakgrund av dessa faktorer. Åtgärder för att bekämpa kriminalitet måste därför ske tillsammans med en fortsatt omläggning av migrationspolitiken och ytterligare åtgärder för att bekämpa utanförskapet.

Regeringen föreslår fortsatta åtgärder som syftar till att stärka rättsväsendets brottsbekämpande förmåga och effektivitet samt att förstärka samhällets reaktion på

brott genom bl.a. mer resurser till rättsväsendet, nya verktyg till brottsbekämpningen och skärpta straff. Också skyddet för den nationella säkerheten behöver stärkas, liksom förmågan hos myndigheterna att hantera sina uppgifter inom samhällets krisberedskap och civilt försvar. Samtidigt intensifieras arbetet med att strypa den kriminella ekonomin, motverka arbetslivskriminalitet, stärka det brottsförebyggande arbetet samt förhindra att unga dras in i kriminalitet.

2.8.1 Fortsatta förstärkningar till rättsväsendet

Att med kraft trycka tillbaka brottsligheten är en av regeringens mest prioriterade uppgifter. Regeringen fortsätter därför att tillföra stora resurser för att stärka förmågan hos rättsväsendets myndigheter att utföra sina uppdrag och för att bekämpa brottsligheten.

Fortsatt förstärkning av Polismyndigheten

Regeringens arbete med att förstärka Polismyndigheten fortsätter. Polismyndigheten tillförs ytterligare medel för att växa, med målet att polistätheten åtminstone ska motsvara genomsnittet i EU. För att öka attraktiviteten till polisyrket behövs incitament för att få fler att söka till och genomföra polisutbildningen. Det sätts därför av medel för att stärka polisaspiranternas villkor. Vidare avser regeringen att föreslå en ordning som innebär att de som studerar vid polisutbildningen höstterminen 2024 eller senare, under vissa förutsättningar och villkor, kommer få sina studielån återbetalda eller avskrivna. En satsning genomförs för att ytterligare utöka och effektivisera Polismyndighetens arbete med inre utlänningskontroller, som utgör ett viktigt verktyg för att kunna ha kontroll över vilka som vistas i landet. Regeringen genomför även en satsning för att ytterligare stärka Polismyndighetens arbete med kamerabevakning, som bl.a. innebär att antalet bevakningskameror ska öka. Polismyndigheten får därtill ansvaret att utveckla och utfärda den statliga e-legitimationen i enlighet med den reviderade eIDAS-förordningen, se vidare utg.omr. 22 avsnitt 4.5.

Med de stora resurstillskott och effektivare verktyg som Polismyndigheten ges följer också berättigade förväntningar om bättre resultat. Det innebär att återupprätta en lokalt synlig och trygghetsskapande polis och en god service till medborgarna, att förbättra resultaten i utredningsverksamheten så att fler brott kan klaras upp samt att säkerställa en effektiv styrning, användning och uppföljning av polisens växande resurser.

Säkerhetspolisens operativa förmåga stärks

Omvärldsutvecklingen innebär att skyddet för den nationella säkerheten fortsatt behöver stärkas. Auktoritära stater agerar alltmer aggressivt och Ryssland utgör ett allvarligt säkerhetshot mot Sverige. Olovlig underrättelseverksamhet och annan säkerhetshotande verksamhet från framför allt Ryssland men också från Kina och Iran har förstärkts och behöver bemötas med verkningsfulla åtgärder. Kriget som följde på Hamas attack mot Israel har lett till en försämrad säkerhetssituation för judar i Sverige. Den våldsbejakande extremismen drivs på av en växande bredare extremism som till stor del sprids via digitala plattformar. I förlängningen hotar detta tilliten mellan människor i vårt samhälle och underminerar samhällsgemenskapen. Det påverkar även såväl det kortsiktiga attentatshotet som det långsiktiga författningshotet. Det försämrade säkerhetsläget ställer också högre krav på Säkerhetspolisens förmåga att skydda den centrala statsledningen. Regeringen tillför därför Säkerhetspolisen medel.

Åklagarmyndigheten stärks

För att bekämpa den allvarliga brottsligheten, men även de brott som påverkar människors vardag, behöver Åklagarmyndighetens resurser fortsätta att öka. Fler brott ska utredas och lagföras, brottsvinster ska återtas och samverkan mellan de brottsbekämpande myndigheterna ska öka. Antalet anställda vid Åklagarmyndigheten behöver ökas ytterligare och fler åklagare behövs när de brottsbekämpande verktygen förbättras. Regeringen tillför därför Åklagarmyndigheten medel.

Ytterligare medel till Sveriges Domstolar

Den komplexa brottsligheten i samhället och det försämrade säkerhetspolitiska omvärldsläget ställer förändrade krav på domstolarnas verksamhet, vilket bl.a. förutsätter fler anställda och säkerhetsåtgärder. Domstolarna ska vara säkra och trygga för alla som vistas där. Att den som är vittne eller målsägande känner sig trygg i rättsalen är avgörande både för att enskilda personer ska våga vittna och för samhällets förmåga att klara upp brott. Regeringen föreslår att Sveriges Domstolar tillförs ytterligare medel för att stärka domstolarnas förmåga att avgöra mål och ärenden inom rimlig tid, säkra personalförsörjningen, öka säkerheten i domstolarna och intensiviera arbetet inom krisberedskap och civilt försvar.

Inom Regeringskansliet bereds förslagen i departementspromemorian Konkursförfarandet (Ds 2019:31) om en ändrad ansvarsfördelning mellan domstolarna, Kronofogdemyndigheten och konkursförvaltarna under konkursförfarandet. Förslagen syftar bl.a. till att renodla domstolarnas verksamhet. Med anledning av kommande lagstiftningsförslag föreslås att medel flyttas från Sveriges Domstolar och från anslaget Rättsliga biträden m.m. till Kronofogdemyndigheten inom utg.omr. 3 Skatt, tull och exekution.

Rättsmedicinalverket stärks

Rättsmedicinalverkets analyser och utlåtanden är av stor vikt för brottsutredningar och kan vara avgörande som bevisning i brottmål. Regeringen förstärker Rättsmedicinalverket för att myndigheten ska kunna göra investeringar i teknik och kunna fortsätta att öka kvaliteten och effektiviteten i sina bidrag till brottmålsprocessen.

Fortsatt förstärkning av Kriminalvårdens kapacitet

Inflödet av klienter till häkte, anstalt och frivård fortsätter samtidigt som häktes- och verkställighetstiderna ökar. Kriminalvården har under senare år tillskapat ett betydande antal platser på anstalt och häkte. Prognoser visar på en fortsatt ökning av antalet klienter i Kriminalvårdens verksamheter. Kriminalvården kommer därmed utmanas ytterligare i sitt uppdrag att ta emot häktade och dömda och att bedriva en säker och kvalitativ verksamhet. Kriminalvårdens pågående och omfattande expansion innebär att myndighetens kostnader kommer att öka kraftigt de kommande åren. I samband med att Kriminalvårdens verksamhet expanderar ska kostnadseffektiviseringar prioriteras inom myndigheten, t.ex. genom en lägre dygnskostnad för intagna. Regeringen har därför beslutat att ge Kriminalvården i uppdrag att föreslå åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen och minska dygnskostnaden. En översyn av häkteslagen (2010:611) och fängelselagen (2010:610) ska genomföras för att se över frågor som underlättar för Kriminalvården i den pågående expansionen. För att regeringens kriminalpolitik ska kunna förverkligas är det dock av stor vikt att den påbörjade expansionen kan fortsätta. Myndigheten behöver kraftigt öka antalet platser de närmaste åren och vidta åtgärder för en stabil lokalförsörjning över tid. Det är samtidigt angeläget att säkerheten inom myndigheten

kan upprätthållas och att det kan bedrivas en kvalitativ verksamhet som syftar till att minska risken för återfall i brott. I syfte att ge myndigheten förutsättningar för detta föreslår regeringen ökade medel till Kriminalvården.

2.8.2 Åtgärder för att stärka det brottsförebyggande arbetet

Brottsförebyggande insatser är en avgörande del av kampen mot den organiserade brottsligheten. Regeringen föreslår därför att medel ska tillföras för att förstärka myndigheternas kapacitet inom området.

Ett finansiellt underrättelsecentrum inrättas

I arbetet med att slå mot den kriminella ekonomin, bl.a. genom att motverka bedrägerier och penningtvätt, behöver berörda myndigheter utveckla samarbetet med aktörer inom den privata sektorn. Regeringen tillför därför medel till ett finansiellt underrättelsecentrum vid Polismyndigheten, där Polismyndigheten, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten och banker m.fl. ges möjlighet att samverka för att effektivt kunna utbyta operativ information och arbeta förebyggande tillsammans. Finanspolisen ska inneha en central roll i arbetet.

Myndigheter ska stärka sitt brottsförebyggande arbete

När utmaningarna med kriminalitet i samhället förändras måste också det förebyggande arbetet utvecklas. Behoven av att stärka det brottsförebyggande arbetet är därför omfattande. Myndigheter behöver göra mer på området, inte minst vad gäller den sociala preventionen. Regeringen har nyligen beslutat om strategin Barriärer mot brott (skr. 2023/24:68) som särskilt fokuserar på åtgärder för att bryta rekryteringen in i kriminella nätverk, att förebygga att barn och unga involveras och utnyttjas i kriminalitet samt att få individer som begår brott att lämna kriminaliteten bakom sig. Samtidigt som användningen av fungerande arbetssätt behöver öka, finns behov av att pröva och utvärdera nya innovativa metoder. Regeringen föreslår att medel tillförs i detta syfte, se även utg.omr. 9 avsnitt 6.1.5, för fler satsningar på det sociala brottsförebyggande arbetet.

Nytt uppdrag att samordna det regionala arbetet med stöd till avhoppare

Stöd till avhoppare är en viktig del i arbetet mot organiserad brottslighet. I januari 2024 slutredovisade Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen ett uppdrag om att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare (Ju2024/00195). Myndigheterna bedömer att det nu finns en grundläggande nationell struktur för arbetet med avhoppare, samtidigt som det finns fortsatta behov av stöd och samordning i arbetet och av att implementera framtagna kunskapsstöd och riktlinjer. Ett regionalt uppdrag på avhoppansområdet kan bidra till att utveckla ett effektivt och likvärdigt stöd till avhoppare över landet. I enlighet med myndigheternas förslag föreslår därför regeringen att länsstyrelserna tillförs medel för att samordna arbetet med stöd till avhoppare på regional nivå, som en länk mellan den nationella och den lokala nivån.

2.8.3 Skärpta straff och fokus på brottsoffret

Regeringen anser att straffrätten tidigare saknat tillräckligt fokus på brottsoffret och samhällsskydd, vilket lett till låga straff även för allvarliga brott. Nu genomför regeringen en omläggning av svensk straffrätt. Detta innebär ett perspektivskifte i hur vi ser på brott och straff. Ett arbete med att reformera det straffrättsliga systemet pågår. Regeringen avser bl.a. att reformera kontaktförbudslagstiftningen, i syfte att

förbättra möjligheterna att förebygga våld och andra kränkningar i nära relationer och ge skydd till främst kvinnor och barn.

Därtill pågår ett arbete med att utreda ytterligare förslag. Regeringen har bl.a. tillsatt en utredning som ska göra en översyn av straffskalorna och reformera påföljdssystemet. Syftet med uppdraget är att straffskalorna på ett bättre sätt än i dag ska återspegla brottens allvar och att påföljderna som döms ut ska framstå som rimliga och rättvisa (dir. 2023:115). Parallellt med detta har en särskild utredare fått i uppdrag att göra en bred översyn av de s.k. osjälvständiga brottsformerna i 23 kap. brottsbalken. Utredaren ska bl.a. analysera och ta ställning till hur straffansvaret för osjälvständiga brott bör utvidgas och förändras för att på ett mer effektivt sätt motverka brott, särskilt brott som begås inom ramen för organiserad brottslighet. Utredaren ska lämna författningsförslag som ger uttryck för en skärpt syn på sådan brottslighet (dir. 2023:85). Regeringen har även tillsatt en utredning med uppdrag att överväga och föreslå ändringar av den straffrättsliga särbehandlingen av unga lagöverträdare. I uppdraget ingår bl.a. att överväga en sänkning av straffmyndighetsåldern (dir. 2023:112). Utredningen har i ett delbetänkande bl.a. lämnat förslag om begränsningar av den s.k. ungdomsreduktionen (SOU 2024:39).

Regeringen ser också över regelverket för rättsliga biträden i syfte att bl.a. stärka enskildas möjligheter att ta tillvara sin rätt i domstol. En särskild utredare ska bl.a. föreslå hur rätten till målsägandebiträde i överrätt kan stärkas.

Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck

Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck är allvarlig brottslighet som tidigare inte prioriterats tillräckligt högt. Regeringen vill därför skärpa lagstiftningen. Som ett led i det arbetet tillsatte regeringen i januari i år en utredning som bl.a. ska analysera och ta ställning till om straffskalorna för vissa hedersrelaterade brott bör skärpas samt se över reglerna om utländska månggiften och fullmaktsäktenskap (dir. 2024:8). Därutöver har Utredningen om åtgärder mot kontroller av flickors och kvinnors sexualitet föreslagit att s.k. oskuldskontroller och oskuldsingrepp ska kriminaliseras (SOU 2023:37). Utredningen har också lämnat förslag på en kriminalisering av underlåtenhet att anmäla eller på annat sätt avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott. Betänkandet har remitterats och bereds nu inom Regeringskansliet. Regeringen har också tillsatt en utredning om förbud mot kusinäktenskap för att motverka hedersförtryck och äktenskap som ingår till följd av påtryckningar eller annan påverkan.

I uppdraget till den av regeringen tillsatta utredningen om en översyn av straffskalorna samt ett reformerat och mer rättvist påföljdssystem ingår, bl.a. i ljuset av det samhällsproblem som mäns våld mot kvinnor utgör, att lämna förslag till skärpta straff för vålds- och sexualbrott. Uppdraget ska redovisas den 30 maj 2025 (dir. 2023:115 och dir. 2023:181).

I februari 2024 överlämnade Utredningen om en översyn av kontaktförbudslagstiftningen ett betänkande med förslag som bl.a. syftar till att fler kontaktförbud ska meddelas samt att mer ingripande kontaktförbud i större utsträckning ska utgöra en förstahandsåtgärd och avse större geografiska områden, i vissa fall en hel kommun (SOU 2024:13). Det föreslås även att det ska införas en presumtion för kontaktförbud efter en fällande dom för exempelvis allvarigare våldsbrott som riktats mot en närstående eller tidigare närstående person. Vidare föreslås att straffskalan för grovt barnfridsbrott skärps. Utredningen lämnar även förslag som syftar till att kontaktförbud ska förenas med andra skyddande åtgärder, bl.a. genom att socialnämnderna alltid ska underrättas när ett beslut om kontaktförbud meddelas. Därutöver föreslås att barnets ställning ska stärkas genom en utvidgning av rätten till

rättsligt biträde. Med anledning av förslagen föreslår regeringen att anslaget Rättsliga biträden m.m. tillförs ökade medel fr.o.m. 2025. Med anledning av förslaget om en utvidgad underrättskyldighet till socialnämnderna föreslår regeringen vidare att kommunerna tillförs ökade medel genom de generella statsbidragen fr.o.m. 2025 (se utg.omr. 25 avsnitt 2.8.1).

Stärkt straffrättsligt skydd mot sexuella kränkningar, hatbrott och bedrägerier

I november 2023 överlämnade Utredningen om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre sina förslag till regeringen (SOU 2023:80). Utredningen föreslår bl.a. att fall då någon utnyttjar ett barn under 18 år som lider av t.ex. psykisk ohälsa ska betecknas som våldtäkt mot barn och att det straffrättsliga skyddet för bl.a. äldre på bedrägeriområdet ska stärkas. Betänkandet bereds nu i Regeringskansliet. Med anledning av förslagen föreslår regeringen att Kriminalvården, Sveriges Domstolar, Statens institutionsstyrelse och anslaget Rättsliga biträden m.m. tillförs ökade medel fr.o.m. 2025.

Inrättandet av särskilda ungdomsfängelser

Den grova brottsligheten kryper nedåt i åldrarna samtidigt som regeringen har aviserat flera straffskärpningar. Det är därför sannolikt att fler unga kommer att dömas till längre frihetsberövande påföljder än idag, vilket bl.a. påverkar åldersstrukturen på SiS särskilda ungdomshem. För tilltron till straffsystemet är det också viktigt att den dömda kan hindras från att avvika eller på annat sätt hindra verkställigheten. En trygg och säker miljö under ett frihetsberövande är av grundläggande betydelse för att försäkra barn och unga deras rätt till skydd och stöd. Institutioner där barn befinner sig behöver också vara speciellt anpassade för barn och barnets rättigheter ska tillgodoses enligt barnkonventionen. Genom att låta Kriminalvården ansvara för unga som dömts till en frihetsberövande påföljd kan SiS ha ett ökat fokus på sitt vårdande uppdrag.

Särskilda ungdomsfängelser ska inrättas som Kriminalvården ska vara huvudman för. Regeringen gav den 28 september 2023 Kriminalvården i uppdrag att förbereda inrättandet av särskilda enheter för barn och unga i åldern 15–17 år, med förbehåll för riksdagens ställningstagande, vilka ska vara redo att tas i drift senast den 1 juli 2026 (Ju2023/02157). I förra årets budgetproposition tillfördes Kriminalvården medel med anledning av förslagen. Med anledning av förslagen i SOU 2023:44 om att socialnämnden ska utse en särskild handläggare för det barn som dömts till fängelse föreslår regeringen vidare att kommunerna tillförs ökade medel fr.o.m. 2025 (se utg.omr. 25 avsnitt 2.8.1). Regeringen föreslår även att Kriminalvårdens anslag justeras i förhållande till förra årets budgetproposition.

Ett ändamålsenligt samhällsskydd

Utredningen om påföljder, återfall och verkställighet har haft i uppdrag att lämna förslag som särskilt vid allvarlig och upprepad brottslighet ökar samhällsskyddet, minskar risken för återfall i brott, leder till ökad trygghet för brottsoffer samt medför skärpta reaktioner vid återfall i brott. Utredningen har i sitt betänkande Ett ändamålsenligt samhällsskydd (SOU 2024:48) lämnat ett flertal lagförslag. Förslagen kommer att innebära att Kriminalvårdens utgifter ökar. Regeringen föreslår därför att myndigheten med anledning av detta tillförs ökade medel fr.o.m. 2026 och avser att återkomma i kommande budgetpropositioner i frågan.

Förbättrad upprättelse för brottsoffer

Rätten till brottsskadeersättning är viktig för brottsoffers upprättelse. Att gärningspersonen återbetalar sin skuld till staten kan också ge en upprättelse för den drabbade. Ett kraftigt ökat inflöde av ansökningar om brottsskadeersättning, som i sin tur medfört en ökad mängd regressärenden, har inneburit utmaningar för Brottsoffermyndigheten bl.a. vad gäller ökad handläggningstid och ärendebalans. För att ge myndigheten förutsättningar för en effektiv och skyndsam ärendehandläggning föreslår regeringen ökade medel till Brottsoffermyndigheten.

2.8.4 Effektivare verktyg för det brottsbekämpande arbetet

Samhällsutvecklingen är sådan att en mer effektiv brottsbekämpning är en nödvändighet för att långsiktigt säkra förutsättningarna för ett fritt och öppet samhälle. Regeringen arbetar därför för att ge de brottsbekämpande myndigheterna kraftigt förbättrade möjligheter att förebygga, förhindra och utreda brott. De verktyg som införs behöver följas noga för att säkerställa att de är effektiva samtidigt som de tillgodoser skyddet av enskildas personliga integritet.

Hemlig dataavläsning – ett permanent verktyg

Globaliseringen, den tekniska utvecklingen och förändrade kommunikationsvanor har inneburit att de brottsbekämpande myndigheterna inte längre kan ta del av information som tidigare var tillgänglig genom traditionella tvångsmedel. Särskilt inom den allvarliga och organiserade brottsligheten används ofta elektronisk utrustning för att kommunicera information i krypterad form. Utredningen om utvärdering av hemlig dataavläsning har föreslagit att de brottsbekämpande myndigheternas tidsbegränsade möjlighet att använda hemlig dataavläsning för att kunna ta del av bl.a. krypterad information ska göras permanent (SOU 2023:78). Med anledning av utredningens förslag föreslår regeringen att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden tillförs ökade medel fr.o.m. 2025.

Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier

Regeringskansliet bereder förslagen som har lämnats i betänkandet Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier (SOU 2024:1). Förslagen syftar till att stärka skyddet för offentliganställda och omfattar bl.a. straffrättsliga förslag samt förslag för att minska exponeringen av offentliganställdas namn i beslut och andra handlingar som dokumenterar åtgärder. Vidare föreslås en stärkt sekretess i utbildningsverksamhet hos lärosäten som bedriver grundutbildning till polisman. Med anledning av förslagen föreslår regeringen att Kriminalvården tillförs ökade medel fr.o.m. 2025.

2.9 Budgetförslag

2.9.1 1:1 Polismyndigheten

Tabell 2.6 Anslagsutveckling 1:1 Polismyndigheten

Tusental kronor

2023	Utfall	37 426 588	Anslagssparande	195 883
2024	Anslag	41 165 012 ¹	Utgiftsprognos	42 286 070
2025	Förslag	45 211 735		
2026	Beräknat	48 136 250 ²		
2027	Beräknat	51 878 032 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 47 103 920 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 49 843 136 tkr i 2025 års prisnivå.

Anslagsändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende Polismyndighetens verksamhet. Anslaget får också användas för bidrag till organisationer som hjälper personer att lämna ett liv i kriminalitet (avhopparverksamhet).

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.7 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:1 Polismyndigheten

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	40 765 012	40 765 012	40 765 012
Pris- och löneomräkning ²	1 281 493	2 203 001	2 998 083
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	3 165 230	5 168 237	8 114 937
<i>varav BP25³</i>	<i>1 384 930</i>	<i>1 219 730</i>	<i>4 121 730</i>
– Kansliet för rättsväsendets digitalisering	-500	-500	-500
– Uppdrag om e-Codex	-3 000	-1 500	-1 500
– Justerad prismodell för rättskemiska analyser	-3 700	-3 700	-3 700
– Omfördelning av medel för arbetet mot arbetslivskriminalitet	6 500	6 500	6 500
– Allmänna företagsregistret	-1 450	-1 450	-1 450
– Revision av EU-medel	-920	-920	-920
– Handläggning enligt ny lagstiftning om ett straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag		-2 700	-2 700
– Förstärkt myndighetsgemensam samverkan mot arbetslivskriminalitet	14 000	14 000	11 000
– Fortsatt tillväxt	1 006 000	766 000	3 648 000
– Stärkt kameraförmåga	200 000	200 000	200 000
– Inre utlänningskontroller	100 000	100 000	
– Finansiellt underrättelsecentrum	16 000	34 000	50 000
– Säkra identitetshandlingar pausas	-34 000	-46 000	
– Civilt försvar	86 000	156 000	217 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	45 211 735	48 136 250	51 878 032

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att finansiera en förstärkning av kansliet för Rättsväsendets digitalisering vid Brottsförebyggande rådet minskas anslaget med 500 000 kronor fr.o.m. 2025. Anslaget 1:7 *Brottsförebyggande rådet* ökas med motsvarande belopp.

För att finansiera ett uppdrag till Försäkringskassan om det EU-gemensamma it-systemet e-Codex minskas anslaget med 3 000 000 kronor för 2025. För 2026–2029 beräknas anslaget minska med 1 500 000 kronor. Därefter beräknas anslaget minska fram till 2031 till den permanenta nivån 1 000 000 kronor. Anslaget 2:1

Försäkringskassan inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning ökas med motsvarande belopp.

Till följd av ändrad prismodell med lägre avgifter för rättskemiska analyser hos Rättsmedicinalverket minskas anslaget med 3 700 000 kronor fr.o.m. 2025. Anslaget 1:8 *Rättsmedicinalverket* ökas med motsvarande belopp.

Till följd av att medel för arbetet mot arbetslivskriminalitet omfördelas till de myndigheter som deltar i arbetet ökas anslaget med 6 500 000 kronor fr.o.m. 2025. Anslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv minskas med motsvarande belopp.

Till följd av ändrad finansieringsmodell för det allmänna företagsregistret, som innebär att registret i vissa delar blir avgiftsfritt för användarna, minskas anslaget med 1 450 000 kronor fr.o.m. 2025. Anslaget 1:9 *Statistiska centralbyrån* inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning ökas med motsvarande belopp.

För att finansiera Ekonomistyrningsverkets revision av verksamhet som bedrivs inom ramen för fonden för inre säkerhet och fonden för integrerad gränsförvaltning, instrumentet för gränsförvaltning och visering minskas anslaget med 920 000 kronor för 2025–2029. Anslaget 1:8 *Ekonomistyrningsverket* inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning ökas med motsvarande belopp.

För att finansiera ökade kostnader för Ekobrottsmyndigheten med anledning av kommande förslag om ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag beräknas anslaget minska med 2 700 000 kronor fr.o.m. 2026. Anslaget 1:4 *Ekobrottsmyndigheten* beräknas öka med motsvarande belopp.

För att förstärka arbetet mot arbetslivskriminalitet ökas anslaget med 14 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 14 000 000 kronor och för 2027 beräknas anslaget öka med 11 000 000 kronor.

För att finansiera Polismyndighetens fortsatta tillväxt ökas anslaget med 1 006 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 766 000 000 kronor och fr.o.m. 2027 beräknas anslaget öka med 3 648 000 000 kronor.

För att stärka Polismyndighetens kameraförmåga ökas anslaget med 200 000 000 kronor för 2025. För 2026–2029 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp.

För att ytterligare utöka och effektivisera arbetet med inre utlänningskontroller ökas anslaget med 100 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp.

För att inrätta ett finansiellt underrättelsecentrum där Polismyndigheten, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten och banker m.fl. ges möjlighet att samverka ökas anslaget med

16 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 34 000 000 kronor och fr.o.m. 2027 beräknas anslaget öka med 50 000 000 kronor.

Till följd av att arbetet med kommande lagstiftningsförslag om säkra identitetshandlingar pausas efter en dom i EU-domstolen som innebär att EU:s id-kortsförordning ogiltigförklaras minskas anslaget med 34 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget minska med 46 000 000 kronor.

För att stärka förmågan inom civilt försvar ökas anslaget med 86 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 156 000 000 kronor, för 2027 beräknas anslaget öka med 217 000 000 kronor och fr.o.m. 2028 beräknas anslaget öka med 262 000 000 kronor.

Regeringen avser att lämna ett förslag som innebär att de som studerar vid polisutbildningen höstterminen 2024 eller senare, under vissa förutsättningar och villkor, kommer få sina studielån återbetalda eller avskrivna. Återbetalning eller avskrivning kommer bara kunna erhållas av personer som arbetar som poliser. Med hänsyn till detta förslag beräknas anslaget öka med 100 000 000 kronor 2029. Förslaget beräknas även innebära ett behov av att stegvis öka anslaget under åren som följer därefter fram till 2033 till den permanenta nivån 500 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 45 211 735 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Polismyndigheten* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 48 136 250 000 kronor respektive 51 878 032 000 kronor.

Budget för avgiftsbestämd verksamhet

Tabell 2.8 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Polismyndigheten

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. Resultat t.o.m. 2023	Resultat 2024	Verksam- hetens intäkter 2025	Kostnader som ska täckas 2025	Resultat 2025	Ack. Resultat utgående 2025
Verksamheter där intäkterna inte disponeras						
Offentligrättslig verksamhet	-	-	87 400	-	-	-
<i>varav tillståndsgivning</i>	-	-	87 000	-	-	-
<i>varav bevakning av Riksbankens penningtransporter</i>	-	-	400	-	-	-
Verksamheter där intäkterna disponeras						
Offentligrättslig verksamhet	-496 751	65 000	1 266 000	495 000	167 000	-264 751
<i>varav passhantering</i>	-452 254	63 000	949 000	797 000	152 000	-237 254
<i>varav nationella id-kort</i>	-44 497	2 000	317 000	-302 000	15 000	-27 497
Uppdragsverksamhet ¹	-148 969	100	10 200	-10 100	100	1 931
<i>varav utbildning av ordningsvakter</i>	-150 700	-	-	-	-	-
<i>varav övrigt</i>	1 731	100	10 200	-10 100	100	1 931
Verksamhet där intäkterna disponeras och redovisas mot anslag						
Offentligrättslig verksamhet	-	-	37 000	-	-	-
<i>varav stämningmannadelgivning</i>	-	-	37 000	-	-	-
Uppdragsverksamhet	-	-	31 600	-	-	-

¹ Avgifterna i verksamheten utbildning av ordningsvakter ska sedan förordningen (2023:422) om ordningsvakter trädde i kraft den 1 januari 2024 bidra till att finansiera verksamheten. Verksamheten har därför övergått till att redovisas som uppdragsverksamhet under rubriken Verksamhet där intäkterna disponeras och redovisas mot anslag.

Källa: Polismyndigheten.

Intäkterna i verksamheten passhantering bedöms öka efter att regeringen beslutat att fr.o.m. den 1 maj 2024 höja ansökningsavgiften för vanliga pass och extra pass från 400 kronor till 500 kronor. Polismyndigheten har samtidigt fått i uppdrag att vidta åtgärder för att öka kostnadskontrollen och effektiviteten i den avgiftsfinansierade verksamheten. Åtgärderna bedöms bidra till att minska det ackumulerade underskottet i verksamheten.

Behovet av säkra identitetshandlingar, bl.a. till följd av krav från bankerna, förväntas medföra en ökning av antalet ansökningar om nationellt id-kort. Intäkterna i verksamheten nationella id-kort bedöms därför öka och bidra till att minska det ackumulerade underskottet i verksamheten.

Avgifterna i verksamheten utbildning av ordningsvakter ska sedan förordningen (2023:422) om ordningsvakter trädde i kraft den 1 januari 2024 bidra till att finansiera verksamheten. Verksamheten har därför övergått till att redovisas som uppdragsverksamhet under rubriken Verksamhet där intäkterna disponeras och redovisas mot anslag. Ackumulerat resultat t.o.m. 2023 avser underskott från när verksamheten hade full kostnadstäckning som ekonomiskt mål. Underskottet täcks med anslagsmedel under perioden 2024–2034.

2.9.2 1:2 Säkerhetspolisen

Tabell 2.9 Anslagsutveckling 1:2 Säkerhetspolisen

Tusental kronor

2023	Utfall	2 113 483	Anslagssparande	9 003
2024	Anslag	2 449 651 ¹	Utgiftsprognos	2 360 810
2025	Förslag	2 757 388		
2026	Beräknat	2 985 833 ²		
2027	Beräknat	3 108 064 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 2 921 785 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 2 986 157 tkr i 2025 års prisnivå.

Anslagsändamål

Anslaget får användas för Säkerhetspolisens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.10 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:2 Säkerhetspolisen**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	2 449 651	2 449 651	2 449 651
Pris- och löneomräkning ²	74 737	130 074	177 793
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	233 000	406 108	480 620
<i>varav BP25³</i>	<i>95 000</i>	<i>233 000</i>	<i>300 000</i>
– Förstärkning	95 000	233 000	300 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 757 388	2 985 833	3 108 064

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att stärka den operativa förmågan och för att öka förmågan avseende civilt försvar ökas anslaget med 95 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 233 000 000 kronor och fr.o.m. 2027 beräknas anslaget öka med 300 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 2 757 388 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Säkerhetspolisen* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 2 985 833 000 kronor respektive 3 108 064 000 kronor.

2.9.3 1:3 Åklagarmyndigheten**Tabell 2.11 Anslagsutveckling 1:3 Åklagarmyndigheten**

Tusental kronor

2023	Utfall	2 262 569	Anslagssparande	102 289
2024	Anslag	2 633 393 ¹	Utgiftsprognos	2 565 207
2025	Förslag	2 788 478		
2026	Beräknat	2 898 447 ²		
2027	Beräknat	2 997 459 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 2 837 325 tkr i 2025 års prishivå.

³ Motsvarar 2 878 400 tkr i 2025 års prishivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Åklagarmyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.12 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:3 Åklagarmyndigheten**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	2 633 893	2 633 893	2 633 893
Pris- och löneomräkning ²	71 485	129 764	183 387
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	83 100	134 790	180 179
<i>varav BP25³</i>	<i>9 800</i>	<i>59 700</i>	<i>102 700</i>
– Kansliet för rättsväsendets digitalisering	-200	-200	-200
– Omfördelning av medel för arbetet mot arbetslivskriminalitet	1 000	1 000	1 000
– Handläggning enligt ny lagstiftning om ett straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag		-1 100	-1 100
– Förstärkt myndighetsgemensam samverkan mot arbetslivskriminalitet	4 000	4 000	3 000
– Förstärkning		50 000	100 000
– Civilt försvar: beredskapsmyndighet	5 000	6 000	
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 788 478	2 898 447	2 997 459

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att bekämpa den allvarliga brottsligheten och samtidigt ha möjlighet att fokusera på vardagsbrottsligheten behöver antalet medarbetare fortsatt öka. Anslaget beräknas öka med 50 000 000 kronor 2026 och 100 000 000 kronor fr.o.m. 2027.

För att öka förmågan inom det civila försvaret ökas anslaget med 5 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 6 000 000 kronor.

För att finansiera en förstärkning av kansliet för Rättsväsendets digitalisering vid Brottsförebyggande rådet minskas anslaget med 200 000 kronor fr.o.m. 2025.

Till följd av att medel för arbetet mot arbetslivskriminalitet omfördelas till de myndigheter som deltar i arbetet ökas anslaget med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2025. Anslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv minskas med motsvarande belopp.

För att stärka arbetet mot arbetslivskriminalitet ökas anslaget med 4 000 000 kronor för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med 4 000 000 kronor respektive 3 000 000 kronor.

För att finansiera ökade kostnader för Ekobrottsmyndigheten med anledning av kommande förslag om ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag beräknas anslaget minska med 1 100 000 kronor fr.o.m. 2026. Anslaget 1:4 *Ekobrottsmyndigheten* beräknas öka med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 2 788 478 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Åklagarmyndigheten* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 2 898 447 000 kronor respektive 2 997 459 000 kronor.

2.9.4 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tabell 2.13 Anslagsutveckling 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tusental kronor

2023	Utfall	941 949	Anslagssparande	36 478
2024	Anslag	1 078 513 ¹	Utgiftsprognos	1 077 627
2025	Förslag	1 139 882		
2026	Beräknat	1 195 999 ²		
2027	Beräknat	1 229 191 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 168 308 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 181 769 tkr i 2025 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Ekobrottsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.14 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	1 078 513	1 078 513	1 078 513
Pris- och löneomräkning ²	48 369	75 078	93 589
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	13 000	42 408	57 089
varav BP25 ³	13 000	42 100	56 100
– Omfördelning av medel för arbetet mot arbetslivskriminalitet	3 000	3 000	3 000
– Handläggning enligt ny lagstiftning om ett straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag		28 100	42 100
– Förstärkt myndighetsgemensam samverkan mot arbetslivskriminalitet	8 000	8 000	6 000
– Finansiellt underrättelsecentrum	2 000	3 000	5 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 139 882	1 195 999	1 229 191

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att inrätta ett finansiellt underrättelsecentrum där Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket och banker m.fl. ges möjlighet att samverka ökas anslaget med 2 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 3 000 000 kronor och fr.o.m. 2027 beräknas anslaget öka med 5 000 000 kronor.

Regeringen avser att lämna förslag om ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag. Förslagen kommer att innebära ökade kostnader för Ekobrottsmyndigheten varför anslaget beräknas öka med 28 100 000 kronor för 2026. För 2027 beräknas anslaget öka med 42 100 000 kronor och fr.o.m. 2028 med 56 200 000 kronor.

Till följd av att medel för arbetet mot arbetslivskriminalitet omfördelas till de myndigheter som deltar i arbetet ökas anslaget med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

Anslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv minskas med motsvarande belopp.

För att stärka arbetet mot arbetslivskriminalitet ökas anslaget med 8 000 000 kronor för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med 8 000 000 kronor respektive 6 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 1 139 882 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 Ekobrottsmyndigheten för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 1 195 999 000 kronor respektive 1 229 191 000 kronor.

2.9.5 1:5 Sveriges Domstolar

Tabell 2.15 Anslagsutveckling 1:5 Sveriges Domstolar

Tusental kronor

2023	Utfall	7 363 791	Anslagssparande	-203 687
2024	Anslag	7 959 106 ¹	Utgiftsprognos	7 931 804
2025	Förslag	8 178 880		
2026	Beräknat	8 500 416 ²		
2027	Beräknat	8 841 474 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 8 318 824 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 8 491 497 tkr i 2025 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende de allmänna domstolarnas, de allmänna förvaltningsdomstolarnas, hyres- och arrendenämndernas, Rättshjälpsmyndighetens, Rättshjälpsnämndens, Notarienämndens, Överklagandenämnden för nämndemannauppsdrag samt Domstolsverkets verksamhet. Vidare får anslaget användas för utgifter avseende den regionala avdelningen vid den Enhetliga patentdomstolen.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.16 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:5 Sveriges Domstolar**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	7 559 106	7 559 106	7 559 106
Pris- och löneomräkning ²	217 502	387 257	538 015
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	402 272	554 053	744 353
<i>varav BP25³</i>	<i>288 750</i>	<i>347 750</i>	<i>538 250</i>
– <i>Kansliet för rättsväsendets digitalisering</i>	–250	–250	–250
– <i>Uppdrag om e-Codex</i>	–3 000	–1 500	–1 500
– <i>Åtgärder för att stärka samhällsvårdens innehåll</i>	17 000	35 000	35 000
– <i>Förstärkning</i>	250 000	300 000	500 000
– <i>Effektivare miljöprövning</i>	15 000	15 000	20 000
– <i>Civilt försvar: beredskapsmyndighet</i>	5 000	6 000	8 000
– <i>Straffrättsligt skydd: sexuella kränkningar, hatbrott o bedrägerier</i>	5 000	10 000	10 000
– <i>En effektivare konkurshantering</i>		–16 500	–33 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	8 178 880	8 500 416	8 841 474

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att stärka domstolarnas verksamhet att hantera inflödet av mål och ärenden med bibehållen rättssäkerhet och vidta säkerhetshöjande åtgärder beräknas anslaget öka med 250 000 000 kronor för 2025. Anslaget beräknas ökas med 300 000 000 kronor för 2026 och fr.o.m. 2027 beräknas anslaget öka med 500 000 000 kronor.

För kostnader med anledning av genomförande av förslag om barn och unga i samhällsvård (utg.omr. 9 avsnitt 6.5) ökas anslaget med 17 000 000 kronor för 2025. Fr.o.m. 2026 beräknas anslaget öka med 35 000 000 kronor.

För att öka förmågan inom det civila försvaret ökas anslaget med 5 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 6 000 000 kronor, för 2027 beräknas anslaget öka med 8 000 000 kronor och fr.o.m. 2028 beräknas anslaget öka med 10 000 000 kronor.

För att domstolarna fortsatt ska bidra till en effektiv tillståndsprövning enligt miljöbalken (utg.omr. 20 avsnitt 3.22) ökas anslaget med 15 000 000 kronor för 2025. Anslaget beräknas ökas med motsvarande belopp 2026 och med 20 000 000 kronor fr.o.m. 2027.

För kostnader med anledning av kommande lagförslag om ett stärkt straffrättsligt skydd mot sexuella kränkningar av barn, hatbrott mot kvinnor och bedrägerier mot äldre ökas anslaget med 5 000 000 kronor för 2025. Anslaget beräknas öka med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

Regeringen avser att lämna en proposition om en ändrad ansvarsfördelning mellan domstolarna, Kronofogdemyndigheten och konkursförvaltarna under konkursförfarandet i syfte att bl.a. renodla domstolarnas verksamhet (Ds 2019:31 Konkursförandet). Anslaget beräknas minska med 16 500 000 kronor för 2026. För 2027–2030 beräknas anslaget minska med 33 000 000 kronor. För 2031 beräknas

anslaget minska med 30 000 000 kronor och fr.o.m. 2032 beräknas anslaget minska med 27 000 000 kronor. Anslaget 1.3 *Kronofogdemyndigheten* inom utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution beräknas ökas med motsvarande belopp.

För att finansiera en förstärkning av kansliet för Rättsväsendets digitalisering vid Brottsförebyggande rådet minskas anslaget med 250 000 kronor fr.o.m. 2025.

För att finansiera ett uppdrag till Försäkringskassan om det EU-gemensamma it-systemet e-Codex minskas anslaget med 3 000 000 kronor för 2025. För 2026–2029 beräknas anslaget minska med 1 500 000 kronor. Därefter beräknas anslaget minska fram till 2031 till den permanenta nivån 1 000 000 kronor. Anslaget 2:1 *Försäkringskassan* inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 8 178 880 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 8 500 416 000 kronor respektive 8 841 474 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 2.17 Offentligrättslig verksamhet vid Sveriges Domstolar

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2023	Resultat 2024	Verksamhetens intäkter 2025	Kostnader som ska täckas 2025	Resultat 2025	Ack. Resultat utgående 2025
Verksamhet där intäkterna inte disponeras						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Ansökningsavgifter m.m.			174 000			
Verksamhet där intäkterna disponeras						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Uthyrning av lokaler m.m.			21 570			

Källa: Domstolsverket.

För 2025 prognosticeras Sveriges Domstolars avgifter, framför allt ansökningsavgifter, medföra intäkter motsvarande 174 000 000 kronor. Avgifterna för bl.a. uthyrning av lokaler prognosticeras till 21 570 000 kronor.

2.9.6 1:6 Kriminalvården

Tabell 2.18 Anslagsutveckling 1:6 Kriminalvården

Tusental kronor

År	Utfall	Anslagssparande	Utgiftsprognos
2023	14 549 590	-104 017	
2024	17 800 316 ¹		18 078 317
2025	Förslag	20 432 298	
2026	Beräknat	23 468 147 ²	
2027	Beräknat	25 969 127 ³	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 22 949 511 tkr i 2025 års prisnivå.³ Motsvarar 24 956 684 tkr i 2025 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Kriminalvårdens förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för utgifter för:

- övervakningsnämnderna,
- övervakare, biträdande övervakare, förtroendemän och
- statsbidrag till organisationer inom kriminalvårdens område.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.19 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:6 Kriminalvården

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	16 145 316	16 145 316	16 145 316
Pris- och löneomräkning ²	559 632	937 147	1 237 318
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	3 727 350	6 385 684	8 586 493
varav BP25 ³	887 850	988 950	2 903 550
– Villkorlig frigivning och vistelseförbud	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000
– Skärpta straff för flerdagig brottslighet	-120 000	-540 000	-714 000
– Kansliet för rättsväsendets digitalisering	-250	-250	-250
– Uppdrag om e-Codex	-3 000	-1 500	-1 500
– Justerad prismodell för rättskemiska analyser	-2 700	-2 700	-2 700
– Minimi- och maximitid för 28:3-fängelse höjs			-20 000
– Skärpt återfallsreglering		40 000	100 000
– Fortsatt kapacitetsförstärkning	2 130 000	2 639 000	4 555 000
– Starkare skydd för offentliganställda mot våld och hot	10 000	40 000	57 000
– Frihetsberövande påföljder för unga	10 000	-75 600	26 000
– Utökad användning av fotboja		-184 000	-184 000
– Straffrättsligt skydd: sexuella kränkningar, hatbrott o bedrägerier	36 800	245 000	245 000
– Civilt försvar	27 000	29 000	43 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	20 432 298	23 468 147	25 969 127

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.³ Exklusive pris- och löneomräkning.

I budgetpropositionen för 2023 föreslogs anslaget tillföras medel för ändrad lagstiftning gällande villkorlig frigivning och vistelseförbud fr.o.m. 2025. Regeringen avser inte att gå vidare med detta förslag. Anslaget minskas därför med 1 200 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

I budgetpropositionen för 2024 föreslogs anslaget tillföras medel för ändrad lagstiftning gällande flerfaldig brottslighet. Regeringen avser inte att gå vidare med detta förslag varför anslaget minskas med 120 000 000 kronor för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget minska med 540 000 000 kronor respektive 714 000 000 kronor. Därefter beräknas anslaget minska ytterligare.

För att finansiera en förstärkning av kansliet för Rättsväsendets digitalisering vid Brottsförebyggande rådet minskas anslaget med 250 000 kronor fr.o.m. 2025.

För att finansiera ett uppdrag till Försäkringskassan om det EU-gemensamma it-systemet e-Codex minskas anslaget med 3 000 000 kronor 2025. För 2026–2029 beräknas anslaget minska med 1 500 000 kronor. Därefter beräknas anslaget minska fram till 2031 till den permanenta nivån 1 000 000 kronor. Anslaget 2:1 *Försäkringskassan* inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning ökas med motsvarande belopp.

Till följd av ändrad prismodell med lägre avgifter för rättskemiska analyser hos Rättsmedicinalverket minskas anslaget med 2 700 000 kronor fr.o.m. 2025. Anslaget 1:8 *Rättsmedicinalverket* ökas med motsvarande belopp.

Regeringen planerar att utöka möjligheterna att använda påföljdscombinationen skyddstillsyn med fängelse, i stället för ett längre fängelsestraff. Med hänsyn till denna förändring beräknas anslaget minska med 20 000 000 kronor fr.o.m. 2027.

Regeringen planerar att skärpa reaktionerna för återfall i brott. Med hänsyn till dessa förändringar beräknas anslaget öka med 40 000 000 kronor 2026, 100 000 000 kronor 2027, 300 000 000 kronor 2028 och med 400 000 000 kronor fr.o.m. 2029.

Kriminalvården bör ges förutsättningar att fortsätta den påbörjade kapacitetsförstärkningen med bibehållen kvalitet, effektivitet och säkerhet. Sammantaget leder detta till ökade kostnader för Kriminalvården, varför anslaget ökas med 2 130 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 2 639 000 000 kronor, för 2027 med 4 555 000 000 kronor och fr.o.m. 2028 med 2 900 000 000 kronor.

För kostnader med anledning av kommande lagstiftningsförslag om ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier (SOU 2024:1) ökas anslaget med 10 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 40 000 000 kronor och med 57 000 000 kronor fr.o.m. 2027.

I budgetpropositionen för 2024 föreslogs anslaget tillföras medel för införandet av särskilda ungdomsfängelser. Regeringen avser att lämna en proposition med ett sådant förslag till riksdagen. För 2025 ökas anslaget med anledning av reformen med 10 000 000 kronor. För 2026 beräknas anslaget minskas med 75 600 000 kronor och för 2027 beräknas det öka med 26 000 000 kronor. Från och med 2028 beräknas anslaget öka fram till 2031, till den permanenta nivån 35 000 000 kronor.

Regeringen planerar att utvidga möjligheterna att verkställa fängelsestraff med elektronisk övervakning. Med hänsyn till dessa förändringar beräknas anslaget minska med 184 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

För kostnader med anledning av kommande lagförslag om ett stärkt straffrättsligt skydd mot sexuella kränkningar av barn, hatbrott mot kvinnor och bedrägerier mot

äldre ökas anslaget med 36 800 000 kronor för 2025. Fr.o.m. 2026 beräknas anslaget öka med 245 000 000 kronor.

För att öka förmågan avseende civilt försvar ökas anslaget med 27 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 29 000 000 kronor, för 2027 med 43 000 000 kronor och fr.o.m. 2028 med 48 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 20 432 298 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Kriminalvården* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 23 468 147 000 kronor respektive 25 969 127 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 2.20 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Kriminalvården

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2023	Resultat 2024	Verksamhetens intäkter 2025	Kostnader som ska täckas 2025	Resultat 2025	Ack. resultat utgående 2025
Verksamhet där intäkterna inte disponeras						
Offentligrättslig verksamhet	0	0	3 600	3 600	0	0
<i>varav intensivövervakning</i>	0	0	3 600	3 600	0	0
Verksamhet där intäkterna disponeras						
Uppdragsverksamhet	4 360	0	168 000	168 000	0	4 360

Källa: Kriminalvården.

Under 2025 beräknas avgifterna för intensivövervakningen för Kriminalvården medföra intäkter motsvarande 3 600 000 kronor. Klienterna betalar avgiften till Kriminalvården som vidarebefordrar den till Brottsoffermyndigheten.

Därutöver väntas uppdragsverksamheten uppgå till totalt 168 000 000 kronor för 2025.

2.9.7 1:7 Brottsförebyggande rådet

Tabell 2.21 Anslagsutveckling 1:7 Brottsförebyggande rådet

Tusental kronor

2023	Utfall	224 771	Anslagssparande	11 894
2024	Anslag	248 552 ¹	Utgiftsprognos	258 896
2025	Förslag	308 695		
2026	Beräknat	312 451 ²		
2027	Beräknat	317 831 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 305 568 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 305 567 tkr i 2025 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Brottsförebyggande rådets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för verksamheten vid ett nationellt centrum för det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism och för bidrag till projekt eller verksamhet som bedrivs utanför myndigheten som syftar till att stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.22 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:7 Brottsförebyggande rådet**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	256 552	256 552	256 552
Pris- och löneomräkning ²	10 943	16 969	21 679
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	41 200	38 930	39 600
varav BP25 ³	1 200	1 200	1 200
– Kansliet för rättsväsendets digitalisering	1 200	1 200	1 200
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	308 695	312 451	317 831

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att kansliet för Rättsväsendets digitalisering ska ge ökat stöd inom it-arkitekturområdet föreslås anslaget ökas med 1 200 000 kronor fr.o.m. 2025.

Regeringen föreslår att 308 695 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Brottsförebyggande rådet* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 312 451 000 kronor respektive 317 831 000 kronor.

2.9.8 1:8 Rättsmedicinalverket**Tabell 2.23 Anslagsutveckling 1:8 Rättsmedicinalverket**

Tusental kronor

2023	Utfall	588 806	Anslagssparande	14 998
2024	Anslag	605 838 ¹	Utgiftsprognos	608 902
2025	Förslag	664 682		
2026	Beräknat	679 510 ²		
2027	Beräknat	691 690 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 664 682 tkr i 2025 års prislivå.

³ Motsvarar 664 682 tkr i 2025 års prislivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Rättsmedicinalverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för bidrag till forskning av relevans för Rättsmedicinalverkets uppgifter.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.24 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:8 Rättsmedicinalverket**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	605 838	605 838	605 838
Pris- och löneomräkning ²	19 444	33 393	44 851
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	39 400	40 279	41 001
<i>varav BP25³</i>	<i>24 400</i>	<i>24 400</i>	<i>24 400</i>
– <i>Justerad prismodell för rättskemiska analyser</i>	<i>6 400</i>	<i>6 400</i>	<i>6 400</i>
– <i>Förstärkning</i>	<i>18 000</i>	<i>18 000</i>	<i>18 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	664 682	679 510	691 690

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att Rättsmedicinalverket bl.a. ska kunna göra investeringar i verksamheten i syfte att utveckla och effektivisera myndighetens bidrag till brottmålsprocessen ökas anslaget med 18 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

Rättsmedicinalverkets prismodell för rättskemiska analyser justerades 2024 vilket innebär att fler ärenden finansieras via anslag. Till följd av ändrad prismodell med lägre avgifter för rättskemiska analyser ökas anslaget med 6 400 000 kronor fr.o.m. 2025. Finansiering sker genom att anslaget 1:1 *Polismyndigheten* minskas med 3 700 000 kronor fr.o.m. 2025 och anslaget 1:6 *Kriminalvården* minskas med 2 700 000 kronor fr.o.m. 2025.

Regeringen föreslår att 664 682 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Rättsmedicinalverket* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 679 510 000 kronor respektive 691 690 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 2.25 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Rättsmedicinalverket**

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2023	Resultat 2024	Verksamhetens intäkter 2025	Kostnader som ska täckas 2025	Resultat 2025	Ack. resultat utgående 2025
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Uppdragsverksamhet</i>						
Summa uppdragsverksamhet	5 761	-1 174	134 837	134 555	282	4 869

Källa: Rättsmedicinalverket.

Rättsmedicinalverket bedriver avgiftsbelagd verksamhet inom rättsgenetik, delar av rättskemin samt inom rättsmedicin vad gäller utfärdande av rättsintyg. Rättsmedicinalverket tar även ut avgifter för rättsmedicinska åldersbedömningar. Rättsmedicinalverket har ett ackumulerat överskott i de avgiftsbelagda verksamheterna, framför allt på grund av ett överskott i den rättskemiska verksamheten. Myndigheten har genomfört åtgärder för att minska överskottet. Inför 2024 sänktes priset på rättskemiska analyser med 10 procent som en följd av en ny

och förbättrad priskalkyl. Myndigheten följer utvecklingen noga för att överskottet ska ligga på en rimlig nivå.

2.9.9 1:9 Brottsoffermyndigheten

Tabell 2.26 Anslagsutveckling 1:9 Brottsoffermyndigheten

Tusental kronor

2023	Utfall	55 436	Anslagssparande	-727
2024	Anslag	58 712 ¹	Utgiftsprognos	59 347
2025	Förslag	62 700		
2026	Beräknat	62 919 ²		
2027	Beräknat	65 062 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 61 544 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 62 503 tkr i 2025 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Brottsoffermyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.27 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:9 Brottsoffermyndigheten

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	58 712	58 712	58 712
Pris- och löneomräkning ²	1 988	3 345	4 473
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	2 000	862	1 877
<i>varav BP25³</i>	<i>4 000</i>	<i>5 000</i>	<i>6 000</i>
<i>– Ökad ärendemängd</i>	<i>4 000</i>	<i>5 000</i>	<i>6 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	62 700	62 919	65 062

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att kunna omhänderta den ökade ärendemängden och motverka längre handläggningstider inom Brottsoffermyndigheten ökas anslaget med 4 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 5 000 000 kronor och fr.o.m. 2027 beräknas anslaget öka med 6 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 62 700 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Brottsoffermyndigheten* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 62 919 000 kronor respektive 65 062 000 kronor.

2.9.10 1:10 Ersättning för skador på grund av brott**Tabell 2.28 Anslagsutveckling 1:10 Ersättning för skador på grund av brott**

Tusental kronor

2023	Utfall	151 387	Anslagssparande	70 566
2024	Anslag	221 953 ¹	Utgiftsprognos	220 469
2025	Förslag	221 953		
2026	Beräknat	221 953 ²		
2027	Beräknat	221 953 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 221 953 tkr i 2025 års prisnivå.³ Motsvarar 221 953 tkr i 2025 års prisnivå.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter för ersättningar för skador på grund av brott i enlighet med bestämmelserna i brottsskadelagen (2014:322).

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.29 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:10 Ersättning för skador på grund av brott**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	221 953	221 953	221 953
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	221 953	221 953	221 953

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 221 953 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Ersättning för skador på grund av brott* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 221 953 000 kronor respektive 221 953 000 kronor.

2.9.11 1:11 Rättsliga biträden m.m.**Tabell 2.30 Anslagsutveckling 1:11 Rättsliga biträden m.m.**

Tusental kronor

2023	Utfall	3 764 730	Anslagssparande	146 627
2024	Anslag	3 966 357 ¹	Utgiftsprognos	4 041 157
2025	Förslag	4 305 857		
2026	Beräknat	4 385 357		
2027	Beräknat	4 553 357		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter för rättsliga biträden som enligt 21 kap. 10 § rättegångsbalken, lagen (1988:609) om målsägandebiträde och rättshjälpslagen (1996:1619) ska betalas av allmänna medel. Anslaget får vidare användas för utgifter som enligt lagen (1996:1620) om offentligt biträde ska betalas av allmänna medel, exklusive utgifter som avser offentligt biträde i ärenden enligt utlänningslagen

(2005:716) och lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar. Anslaget får även användas för utgifter för medlare enligt 6 kap 18 a § och 21 kap. 13 § andra stycket föräldrabalken samt rättegångsbiträde enligt 20 kap 2 b § föräldrabalken. Anslaget får användas för utgifter för särskilda företrädare för barn enligt 12 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn samt för utgifter för bevisning, parter, tolk, översättning och god man, förvaltararvoden m.m. i konkurser samt ersättning till likvidatorer och bouppteckningsförrättare. Dessutom får anslaget användas för utgifter som hänför sig till internationellt straff- och civilrättsligt samarbete och som inte ska betalas av annan myndighet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.31 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:11 Rättsliga biträden m.m.

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	3 667 357	3 667 357	3 667 357
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	638 500	718 000	886 000
<i>varav BP25</i>	<i>635 500</i>	<i>715 000</i>	<i>883 000</i>
– Förstärkning	622 000	785 000	1 057 000
– En effektivare kontaktförbudslagstiftning	1 500	3 000	3 000
– Straffrättsligt skydd: sexuella kränkningar, hatbrott o bedrägerier	12 000	24 000	24 000
– En effektivare konkurshantering		-97 000	-201 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 305 857	4 385 357	4 553 357

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Statens utgifter för rättsliga biträden påverkas av flera faktorer, bl.a. utvecklingen av antalet förordnanden, debiterad tid per förordnande och uppräkningsen av timkostnadsnormen. Anslagets utgifter beräknas öka kommande år och därför ökas anslaget med 622 000 000 kronor för 2025. Anslaget beräknas öka med 785 000 000 kronor för 2026 och 1 057 000 000 kronor fr.o.m. 2027.

För kostnader med anledning av kommande lagförslag om en effektivare kontaktförbudslagstiftning ökas anslaget med 1 500 000 kronor för 2025. Fr.o.m. 2026 beräknas anslaget öka med 3 000 000 kronor.

För kostnader med anledning av kommande lagförslag om ett stärkt straffrättsligt skydd mot sexuella kränkningar av barn, hatbrott mot kvinnor och bedrägerier mot äldre ökas anslaget med 12 000 000 kronor för 2025. Fr.o.m. 2026 beräknas anslaget öka med 24 000 000 kronor.

Regeringen avser att lämna en proposition om en ändrad ansvarsfördelning mellan domstolarna, Kronofogdemyndigheten och konkursförvaltarna under konkursförfarandet (Ds 2019:31 Konkursförandet). Anslaget beräknas minska med 97 000 000 kronor för 2026. Fr.o.m. 2027 beräknas anslaget minska med 201 000 000 kronor. Anslaget 1:3 *Kronofogdemyndigheten* inom utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 4 305 857 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Rättsliga biträden m.m.* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 4 385 357 000 kronor respektive 4 553 357 000 kronor.

2.9.12 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.**Tabell 2.32 Anslagsutveckling 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.**

Tusental kronor

2023	Utfall	91 712	Anslagssparande	3 275
2024	Anslag	90 987 ¹	Utgiftsprognos	90 379
2025	Förslag	90 987		
2026	Beräknat	90 987		
2027	Beräknat	90 987		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter som uppkommer för staten i samband med vissa skaderegleringar samt för utgifter för ersättning till vissa ombuds- och rättegångskostnader. Anslaget får även användas för utgifter i samband med statens skadeståndsansvar om den Enhetliga patentdomstolen överträder EU-rätten.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.33 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	90 987	90 987	90 987
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	90 987	90 987	90 987

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 90 987 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 90 987 000 kronor respektive 90 987 000 kronor.

2.9.13 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar**Tabell 2.34 Anslagsutveckling 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar**

Tusental kronor

2023	Utfall	18 503	Anslagssparande	671
2024	Anslag	20 674 ¹	Utgiftsprognos	20 535
2025	Förslag	19 174		
2026	Beräknat	19 174		
2027	Beräknat	19 174		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas till årsavgifter och bidrag till vissa internationella sammanslutningar, internationellt samarbete och forskning med anknytning till rättsväsendets område.

Kompletterande information

Vidare får bidrag till vissa andra internationella sammanslutningar samt internationellt samarbete och forskning med anknytning till Justitiedepartementets område betalas från anslaget.

Skälen för regeringens beslut

Tabell 2.35 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	19 174	19 174	19 174
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	19 174	19 174	19 174

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 19 174 000 kronor anvisas under anslaget 1:13 *Avgifter till vissa internationella sammanslutningar* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 19 174 000 kronor respektive 19 174 000 kronor.

2.9.14 1:14 Bidrag till brottsförebyggande arbete²

Tabell 2.36 Anslagsutveckling 1:14 Bidrag till brottsförebyggande arbete

Tusental kronor

2023	Utfall	93 390	Anslagssparande	6 767
2024	Anslag	121 157 ¹	Utgiftsprognos	120 347
2025	Förslag	138 157		
2026	Beräknat	128 157		
2027	Beräknat	128 157		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter i syfte att stärka det brottsförebyggande och brottsofferstödande arbetet, inklusive det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för brottsförebyggande åtgärder och administration av dessa, för statsbidrag för åtgärder mot våldsbejakande extremism samt för utvärderingar.

² Anslagets namn föreslås ändras från Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete till Bidrag till brottsförebyggande arbete.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.37 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:14 Bidrag till brottsförebyggande arbete**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	121 157	121 157	121 157
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	17 000	17 000	17 000
<i>varav BP25</i>	<i>17 000</i>	<i>17 000</i>	<i>17 000</i>
– <i>Regional samordning av arbetet med stöd till avhoppare</i>	<i>12 000</i>	<i>12 000</i>	<i>12 000</i>
– <i>Brottsförebyggande och brottsofferstödjande arbete</i>	<i>5 000</i>	<i>5 000</i>	<i>5 000</i>
Överföring till/från andra anslag		-10 000	-10 000
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	138 157	128 157	128 157

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Som en länk mellan nationell och lokal nivå kan länsstyrelserna bidra till ett effektivt och likvärdigt stöd till avhoppare i hela landet. Anslaget ökas därför med 12 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

För att förstärka det brottsförebyggande och brottsofferstödjande arbetet ökas anslaget med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

Regeringen föreslår att 138 157 000 kronor anvisas under anslaget 1:14 *Bidrag till brottsförebyggande arbete* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 128 157 000 kronor respektive 128 157 000 kronor.

2.9.15 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden**Tabell 2.38 Anslagsutveckling 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden**

Tusental kronor

2023	Utfall	25 663	Anslagssparande	3 313
2024	Anslag	33 034 ¹	Utgiftsprognos	36 104
2025	Förslag	42 660		
2026	Beräknat	45 098 ²		
2027	Beräknat	45 942 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 44 127 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 44 128 tkr i 2025 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.39 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	33 034	33 034	33 034
Pris- och löneomräkning ²	1 026	1 775	2 426
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder <i>varav BP25³</i>	8 600	10 289	10 482
– <i>Hemlig dataavläsning</i>	3 000	3 000	3 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	42 660	45 098	45 942

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För kostnader med anledning av kommande lagstiftningsförslag om hemlig dataavläsning (SOU 2023:78) ökas anslaget med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

Regeringen föreslår att 42 660 000 kronor anvisas under anslaget 1:15 *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 45 098 000 kronor respektive 45 942 000 kronor.

2.9.16 1:16 Domarnämnden**Tabell 2.40 Anslagsutveckling 1:16 Domarnämnden**

Tusental kronor

2023	Utfall	10 025	Anslagssparande	1 703
2024	Anslag	11 758 ¹	Utgiftsprognos	12 020
2025	Förslag	12 153		
2026	Beräknat	12 424 ²		
2027	Beräknat	12 650 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 12 153 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 12 153 tkr i 2025 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Domarnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.41 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:16 Domarnämnden**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	11 758	11 758	11 758
Pris- och löneomräkning ²	395	666	892
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	12 153	12 424	12 650

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

Regeringen föreslår att 12 153 000 kronor anvisas under anslaget 1:16 *Domarnämnden* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 12 424 000 kronor respektive 12 650 000 kronor.

2.9.17 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering**Tabell 2.42 Anslagsutveckling 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering**

Tusental kronor

2023	Utfall	89 983	Anslagssparande	193 665
2024	Anslag	310 000 ¹	Utgiftsprognos	250 315
2025	Förslag	416 000		
2026	Beräknat	320 000		
2027	Beräknat	315 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende verksamhet som bedrivs inom ramen för fonden för inre säkerhet och fonden för integrerad gränsförvaltning, instrumentet för gränsförvaltning och visering, samt för administration av bägge.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.43 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	310 000	310 000	310 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	106 000	10 000	5 000
<i>varav BP25</i>	<i>95 000</i>	<i>82 000</i>	<i>77 000</i>
<i>– Justerad ram</i>		<i>38 000</i>	<i>63 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	416 000	320 000	315 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att justera anslagsnivån efter beräknade utbetalningar ökas anslaget med 95 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 82 000 000 kronor och för 2027 beräknas anslaget öka med 63 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 416 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:17 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 320 000 000 kronor respektive 315 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska antaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:17 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag om högst 530 000 000 kronor 2026–2029.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom fonden för inre säkerhet respektive instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik inom fonden för integrerad gränsförvaltning omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:17 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 530 000 000 kronor 2026–2029.

Tabell 2.44 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tusental kronor

	Utfall 2023	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028 – 2029
Ekonomiska åtaganden vid årets början	194 045	431 290	487 006			
Nya ekonomiska åtaganden	285 987	263 082	350 835			
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	-48 742	-207 366	-307 841	-237 569	-179 396	-113 035
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	431 290	487 006	530 000			
Beslutat/föreslaget bemyndigande	476 000	596 000	530 000			